

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN BOZKURTLARIN ÖLÜMÜ VE
BOZKURTLAR DİRİLİYOR ADLI ROMANLARININ
ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM IŞIĞINDA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seyfettin ARSLAN

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Dili**

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Muharrem ÖÇALAN

HAZİRAN – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

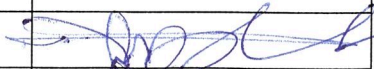

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN BOZKURTLARIN ÖLÜMÜ VE
BOZKURTLAR DİRİLİYOR ADLI ROMANLARININ
ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM IŞIĞINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seyfettin ARSLAN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Dili

“Bu tez 10/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. M. Mehdi ERGİLİZEL	Başarılı	
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem ÖCALAN	Başarılı	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	SEYFETTİN ARSLAN
Öğrenci Numarası	:	0160Y11009
Enstitü Anabilim Dalı	:	TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI
Enstitü Bilim Dalı	:	YENİ TÜRK DİLİ
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN BOZKURLARIN ÖLÜMÜ ve BOZKURLAR DİRİLİYOR ADLI ROMANLARININ ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM İŞİĞİNDE İNCELENMESİ
Benzerlik Oranı	:	% 16

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

21/06/2019
Öğrenci İmza

Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğretim Üyesi Muharrem Öçalan

Tarih:21/06/2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Metnin algılanmasında önemli rol oynayan dilsel özellikleri, yapıları ve örnekleri belirlemek için yazılı metinlerin yanı sıra sözlü metinleri de inceleyen Eleştirel Söylem Bıçembilim, edebi metinlerin dayandırıldıkları ve derin yapıların temellerini oluşturan ideolojileri çözümlene ve edebî metinde anlatılmak ya da aktarılmak istenen kişisel inançları ve değerleri araştırma görevi üstlenir. Biz de bu çalışmamızda Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor adlı romanlarını Türk Edebiyatı'nda az kullanılan bir yöntem olan Eleştirel Söylem Bıçembilim yöntemiyle incelemek suretiyle yazarın kişiliğinin ve doğasının, eserine yansıttığı ideolojisinin, inançlarının ya da değerlerinin açığa çıkarılmasını amaçlamış bulunuyoruz.

Çalışmamın başından sonuna kadar benden yardımlarını esirgemeyen, Türk milliyetçiliği fikrinin yapı taşlarından Atsız'ı çalışma imkânı sağlayan saygıdeğer hocam Dr. Öğretim Üyesi Muharrem Öçalan'a, tez çalışmamın her aşamasında gösterdikleri sabır ve verdikleri destek için eşim Selda Arslan'a ve kızım Gökçen Arslan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Seyfettin ARSLAN

10/06/2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: “SÖYLEM”, “SÖYLEM ÇÖZÜMLEME BİÇİMLERİ” VE “NEDEN ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM ?”	8
1.1. Söylem	8
1.2. Söylem Çözümleme Biçimleri	10
1.3. Neden Eleştirel Söylem Biçembilim?	17
BÖLÜM 2: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ’IN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ ...	22
2.1. Hayatı ve Sanatı	22
2.2. Eserleri	27
BÖLÜM 3: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ’IN “BOZKURLARIN ÖLÜMÜ” VE “BOZKURLAR DIRİLİYOR” ADLI ROMANLARININ ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM İŞİĞİNDE İNCELENMESİ	30
3.1. Doğru Sözcük Seçimi.....	30
3.1.1. Bozkurtların Ölümü	31
3.1.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	36
3.1.3. Yorumlama	38
3.2. Toplumsal-Dilsel Gelenekler ve Beklentiler.....	39
3.2.1. Bozkurtların Ölümü	40
3.2.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	41
3.2.3. Yorumlama	43
3.3. Metaforlar.....	45
3.3.1. Bozkurtların Ölümü	46
3.3.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	47
3.3.3. Yorumlama	47

3.4. Bir Metnin İçindeki Sözcük Tercihleri	48
3.4.1. Bozkurtların Ölümü	48
3.4.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	49
3.4.3. Yorumlama	50
3.5. Bir Metnin İçindeki Dilbilgisi Yapıları.....	50
3.5.1. Bozkurtların Ölümü	51
3.5.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	51
3.5.3. Yorumlama	51
3.6. Yapıların Metinsel Uyumu.....	52
3.6.1. Bozkurtların Ölümü	53
3.6.1.1. Sözcük	53
3.6.1.2. Cümle Yapısı	54
3.6.1.3. Zaman	58
3.6.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	62
3.6.2.1. Sözcük	62
3.6.2.2. Cümle Yapısı	63
3.6.2.3. Zaman	67
3.6.3. Yorumlama	70
3.7. İfade Yönteminin Etkileri	75
3.7.1. Bozkurtların Ölümü	75
3.7.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	79
3.7.3. Yorumlama	83
3.8. Sözcükler ve Olaylar Dizisi	84
3.8.1. Bozkurtların Ölümü	84
3.8.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	85
3.8.3. Yorumlama	86
3.9. Önemli Ayrıntıların Seçimi.....	87
3.9.1. Bozkurtların Ölümü	87
3.9.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	90
3.9.3. Yorumlama	91
3.10. Bireysel Tutum ve Duygusal Katılım	93
3.10.1. Bozkurtların Ölümü	93
3.10.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	96
3.10.3. Yorumlama	96

3.11. Biçem ve İdeoloji.....	97
3.11.1. Bozkurtların Ölümü	98
3.11.2. Bozkurtlar Diriliyor.....	99
3.11.3. Yorumlama	101
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	118

KISALTMALAR

A.g.e. : Adı geçen eser

A.g.y. : Adı geçen yazı

ev. : Çeviren

Diğ. : Diğ.eri

Fr. : Fransızca

s. : Sayfa

vb. : Ve benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : İncelemeye Konu Olan Eserlerdeki Arapça ve Farsçadan Dilimize Girmiş Olan ve Günümüzde Az Kullanılan Sözcük Sayıları.....	44
Tablo 2 : Batı Dillerinden Dilimize Girmiş Olan Sözcük Sayıları.....	44
Tablo 3 : Halk Ağzında Kullanılan Sözcük Sayıları	44
Tablo 4 : Türk Askeri Sisteminde Unvanlar.....	45
Tablo 5 : Metafor kullanılan Cümle Sayıları.....	47
Tablo 6 : İşlev Sözcüklerinin Sayıları	52
Tablo 7 : Fiilimsi Sayıları.....	70
Tablo 8 : Yüklem Türüne Göre Cümlelerin Sayıları.....	71
Tablo 9 : Soru Cümlesi Sayıları	72
Tablo 10 : Ögelerinin Dizilişine Göre Cümleler	72
Tablo 11 : Yapısına Göre Cümle Sayıları.....	74
Tablo 12 : Yüklem Haberi Kipleriyle Oluşan Cümle Sayıları	74
Tablo 13 : Yüklem Tasarlama Kipleriyle Oluşan Cümle Sayıları	74
Tablo 14 : Yüklem Birleşik Zamanlı Fiillerden Oluşan Cümleler.....	75

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor Adlı Romanlarının Eleştirel Söylem Biçembilim Işığında İncelenmesi			
Tezin Yazarı: Seyfettin ARSLAN		Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem ÖÇALAN	
Kabul Tarihi: 10 Haziran 2019		Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 111 (tez) + 7 (ek)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Yeni Türk Dili	
<p>Batı'da 1960'lardan itibaren gelişim gösteren söylem çözümlemesi, günümüzde farklı alanlarda da uygulanmakta olan bir metin tahlil yöntemidir. Dili, bir yapı olarak gören yapısalcı yaklaşım, söylemi de parça-bütün ilişkisi içinde ele alınabilir kabul eder. Bu sebeple söylemi oluşturan biçimde yer alan unsurlar bütüne dair çıkarsamalar yapmaya elverir. Türkiye Türkolojisi alanında oldukça yeni sayılabilecek söylem çözümlemesi ile ilgili çalışmaların hem nicelik hem de nitelik açısından yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir.</p> <p>Biçembilim, ilk olarak dilbilimi altında çalışma sahası bulurken daha sonra müstakil bir bilim dalı olarak değerlendirilmiştir. <i>Eleştirel söylem Biçembilim</i>, Haynes tarafından sistemli hale getirilmiştir ve söylem odaklı analizler yapmaktadır. İncelenen metnin yüzeysel yapısında bulunan dilbilgisi yapıları vasıtasıyla metnin derin yapısında mevcut olan ideolojiyi açığa çıkarmaya çalışan bu yöntemle okuyucunun öznel yorumlarda bulunmasına imkân sağlanır.</p> <p>Bu çalışmada Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor adlı romanları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Metnin yüzey yapısını meydana getiren dil unsurları ortaya konularak bu öğeler aracılığıyla yazarın söylemi analiz edilmeye çalışılmıştır.</p>			
Anahtar Kelimeler: Söylem, Eleştirel Söylem, Haynes, Biçembilim, Hüseyin Nihal ATSIZ			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	X	Ph.D.	
Title of Thesis: Review of “Bozkurtların Ölümü” and “Bozkurtlar Diriliyor” by Hüseyin Nihal Atsız in The Light of Critical Discourse Stylistics			
Author of Thesis: Seyfettin ARSLAN		Supervisor: Assist. Prof. Muharrem ÖÇALAN	
Accepted Date: 10 June 2019		Number of Pages: vii (pre text) +111 (main body) +7 (App.)	
Department: Turkish Language and Literature		Subfield: New Turkish Language	
<p>The discourse analysis, which has made progress since the 1960s in the Western world, is a method of text analysis that is presently applied in different fields. The structuralist approach, which considers language as a structure, accepts the discourse in a manner that can be embraced in the context of meronymy. Therefore, the elements that form the discourse allow us to make inferences about the whole. It is not possible to say that the studies related to discourse analysis which is quite new in the field of Turkey’s Turkology are sufficient in terms of both quantity and quality. Stylistics was originally considered as a linguistic field of study and later it was interpreted as an independent branch of science. <i>Critical discourse Stylistics</i> has been systematized by Haynes and conducts discourse-oriented analysis. This method, which is in pursuit of revealing the ideology that exists in the deep structure of the text through the grammatical structures in the superficial structure of the text, gives the readers the opportunity to infer subjective remarks.</p> <p>In this study, the novels “Bozkurtların Ölümü” and “Bozkurtlar Diriliyor” by Hüseyin Nihal Atsız are comparatively examined. The elements of the language that constitute the surface structure of the text have been put forth and the discourse of the author has been analyzed through these elements.</p>			
Keywords: Discourse, Critical Discourse, Haynes, Stylistics, Hüseyin Nihal ATSIZ			

GİRİŞ

Türkçülük ülküsü yolunda yaptığı çalışmalara ömrünü hasreden Hüseyin Nihal Atsız, kalemiyle mücadele vermiş üretken bir yazar olarak dikkat çeker. Atsız, ağırlıklı olarak başta roman olmak üzere, şiirler, hikâyeler yazmış, ömrü boyunca inandığı gibi yaşamış, Türkçülük fikrine sarsılmaz bir imanla bağlanmıştır. Bunların yanı sıra çeşitli dergilerde yazıları yayımlanmış, bizzat kendisi, dönemi itibariyle Türk milliyetçiliğinin ifade sahası olan Atsız Mecmua, Orhun, Orkun son olarak da Ötüken dergilerini çıkarmıştır. Dergilerini, kitleleri harekete geçiren, Cumhuriyet Türkiyesinin önemli dönemlerine şahit olup olaylara müdahil olan yayımlarla oluşturmuştur. Atsız'ın 1931-1975 yılları arasındaki dergiler vasıtasıyla yaklaşık yarım asırlık mücadelesi, kendisinin mümessili olduğu Türkçülüğün temel sorunlarına bakış açısını açıklayan en önemli kaynaklardır.

Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor romanlarında Türklük macerasını, Göktürk Kitabeleri çerçevesinde yazıya döken Atsız, Deli Kurt romanında Yıldırım Beyazıt ve oğullarının tarihini romanlaştırmıştır.1958'de yazımını tamamlamış aynı yıl İnkılap Kitabevi tarafından yayımlanmıştır.¹Tarihte yaşanmış olaylar ve tarihi kişilikler arasına yerleştirilmiş kurmaca ve öne çıkarılan kurmaca kişiliklerle eser, tarihi roman olarak nitelendirilir.

Atsız, Dalkavuklar Gecesi adlı romanını, Atatürk dönemindeki dalkavukların hicvedilmesi amacıyla yazmıştır. Atatürk'ün çevresinde oluşmuş dalkavuklar hakkında 1932—1934 yılları arasında çıkardığı Atsız Mecmua ve Orhun Dergisinde çok sert yazılar yazmıştır. Zira Atsız, dalkavukları iç düşmanlardan biri sayacak kadar dalkavuklardan nefret eder.

Atsız'ın Atatürk dönemindeki dalkavuklara karşı oldukça ağır yazılarının bazı çevreleri rahatsız ettiği bir gerçektir. Bu dergilerinin kapatılmasından ve öğretmenlik hakkının elinden alınmasından bellidir. Atsız'ın 1941'de yayımladığı Dalkavuklar Gecesi adlı küçük romanı, hiç şüphesiz onun bu hayat tecrübesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.²

¹ **Ahmet Bican Ercilasun**, *Atsız, Türkçülüğün Mistik Önderi*,Panama Yayınları,1. Baskı, Nisan 2018, s.368

² **A.g.e.**,479

Z Vitamini, Büyük Doğu dergisinin 18-20. Sayılarında,03 Temmuz 1959-17 Temmuz tarihlerinde tefrika edilmiştir. Temmuz 2017’de Ötüken Neşriyat tarafından Dalkavuklar Gecesi ile birlikte 15. Baskısı yapılmıştır.³

Z Vitamini de bir hiciv romanıdır ve yazıldığı dönemden 40 yıl sonrası tasarlanmıştır. Dönemin siyasetçileri ve 1944 Irkçılık Turancılık Davası’nın askeri hâkim ve savcılarında da eserinde yer vermiştir. Romanın bilhassa son sayfalarında intikam duygusunun hâkim olduğu görülür ki 1944 olayları travmasının Atsız’da ciddi bir etki bıraktığı anlaşılır.

Ruh Adam, Atsız’ın tarihi romanlarından oldukça farklıdır ve bir tür postmodern roman olarak tanımlanır. Roman ilk olarak 1972 yılında Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanmıştır.⁴ Türklük ülküsü ve en eski Türk tarihi Atsız’ın bu romanına da damgasını vurmuştur. Atsız’ın kendini anlatmaya çalıştığı, ruh çözümlemelerine giriştiği ve hesaplaşmalara yer verdiği romanı olarak değerlendirilir. Başka bir ifadeyle son yıllarındaki yalnızlığının, kendini aramanın, derinleşme ve olgunlaşma evresinin romanıdır. Atsız’da Bozkurtların Ölümü’nde gördüğümüz gibi bu romanında da zaman bir bütündür.

Atsız romanlarının ortak noktaları; kahramanlık, Türklük bilinci, soyumuza bağlılık Türk idareci sınıfında bulunması gereken özellikler, millet uğrunda ölme, güce boyun eğmeme olarak özetlenebilir. Milletın ölümsüzlüğünü, devletin ilelebet yaşamasını, doğruluğun, iyiliğin, kahramanlığın, adaletin ölçü olmasını konu edinen Hüseyin Nihal Atsız’ın yaşamı, eserleri, düşünceleri ve mücadelesi ahenkli bir bütünlük oluşturur. Birbirine sınımsız bağlanmış bu unsurları ayrı düşünmek imkânsızdır.

Hüseyin Nihal Atsız, tarihi romanları vasıtasıyla Türk kimliğini yeniden inşa etmeyi hedeflemiş gibidir. Çünkü Atsız’la Türkçülük siyasi bir hareket haline gelmiş, bu hareketin temel ülküsünü de tarihi Türk kültürünü yeniden ihya ve inşa etmek oluşturmuştur.

Atsız Bey adlı eserinde Cihan Özdemir, Atsız’ın romanları hakkında çok ayrıntılı bir çalışma yapmıştır ve sonuç kısmında şu değerlendirmede bulunmuştur:

³ A.g.e.,s.491

⁴ A.g.e.s.497

“Atsız'ı diğer tarihi roman yazarlarımızdan ayıran önemli farklardan birisi, aldığı tarih eğitimi ve tarih incelemeleri sonucunda, anlattığı tarihi dönemlerin, sosyal, siyasal ve fiziki şartlarını ayrıntılı bir şekilde öğrenmiş olmasıdır. Bu birikiminin yanı sıra, kendi içinde tutarlı bir dünya görüşünden(Türkçülük) kaynaklanan sabit bir perspektif ile sanatçı duyarlılığının birleşmesi, tarihi romanlarına vücut ve şekil vermiştir. İdealist bir Türkçü olan Atsız'ın idealizmine bağlı hassasiyet ve heyecanları, romanlarında açık biçimde kendini hissettirir.”⁵

Hüseyin Nihal Atsız, romanlarında Türk tarihine geniş yer vermiştir. Romanları onun Türkçülük inancının ruhları saran ve sarsan vasıtaları olarak karşımızda durmaktadır. Eserlerinde kullandığı sözcükler, sözcük öbekleri ve cümle yapılarıyla da dikkat çekicidir. Romanlarındaki olaylar ve kahramanlar, yazarın yaşama bakış açısını yorumlama noktasında bize yol gösterici olmuştur.

Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemiyle Hüseyin Nihal Atsız'ın romanları incelendiğinde metinlerdeki yüzey yapı esas alınarak derin yapı hakkında yorum yapılabilir ve bu doğrultuda yazarın ideolojisi ortaya konulabilir.

Çalışmanın Konusu

Metinlerdeki değerlere, tutumlara, ideolojilere ve dünya görüşlerine odaklanan bir yöntem olarak tanımlanabilecek Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemiyle Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor romanları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Nihal Atsız'ın millî şuurla yoğurduğu bu romanlarında Türk tarihini, oluşturduğu kurguyla tekrar canlandığı görülür. Çalışmanın, Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarını konu almasının nedeni; Türkçülük fikrinin cumhuriyet dönemindeki yapı taşlarından biri olmasına rağmen söylem çözümlemesi yöntemiyle Atsız'ın romanları üzerinde bir çalışma yapılmamış olmasıdır.

Yazarın romanları üzerinde yapılan bazı tez çalışmalarına bakıldığında romanlarındaki söz dizimi incelenmiş⁶, tarihi romanları üslup bakımından⁷, bizim de inceleme konumuz

⁵ **Dr. Cihan Özdemir**, *Atsız Bey-Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı ,Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul , Ötügen Neşriyat ,s.394

⁶ **Mehtap Yaman Nakiboğlu**, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtlar Diriliyor Romanında Sözdizimi*, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2008

⁷ **Erkan Yeke**, *Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Metin Çözümlemesinde Hüseyin Nihal Atsız'ın Tarihi Romanlarına Üslup Bilim Açısından Yaklaşım*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2010

olan Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor romanları söz varlığı bakımından⁸ incelenirken, Nihal Atsız'ın Türk kültür tarihindeki yeri⁹ tez konusu olmuştur. Ayrıca Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatı, eserleri, şahsiyeti¹⁰ yine çalışma konusu olmuş, romanlarındaki mistisizme¹¹ değinilmiştir. Nihal Atsız'ın yaşamı ve edebi eserleri üzerine bir inceleme¹² adlı doktora çalışması yapılmasına rağmen, eleştirel söylem biçimbilim yöntemiyle yazarın eserleri çalışılmamıştır. Hüseyin Nihal Atsız hakkında bilhassa son yıllarda birçok eser yayımlandı. Bilinenin tekrarı olmaktansa Hüseyin Nihal Atsız'ın eserlerine farklı bir bakış açısı getirmek amacıyla çalışmada bu yöntem kullanılmıştır.

Bu çalışmada Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor adlı romanlar özellikle seçilmiştir. Bozkurtların Ölümü¹³, Atsız'ın tarihin tozlu sayfalarından çıkardığı Kürşad'ın hikâyesidir. Tarihi bir roman olarak nitelendirilse de bir destandır, destanın roman haline getirilmiş biçimidir. İslam öncesi Türk devrine dair romanların bir örnek modeli olduğundan; o döneme dair gerek atmosferi ve gerek de üslubuyla Türk edebiyatının bu denli geniş ve işlenmiş ilk romanı olmasıyla; kendinden sonra gelen Türk devrine ait romanların muhteviyatında mutlaka kendisinden izler barındırdığı ve barındıracağı için zirveden inmeyecektir.¹⁴

Bozkurtlar Diriliyor¹⁵ da şüphesiz tarihi romandır ancak Bozkurtların Ölümü'nden farklı olarak aşk ön plana çıkar. Aşkın pek çok çeşidini akıcı bir üslupla roman kişilerine giydiren yazar, bu eserini de devlet ve millet yolunda kendini feda eden insanlar, dönemin kahramanlık anlayışı, sonsuz bozkır yasası, olağanüstü kişiler ve efsanevî motiflerle sunmaktadır. Aşkın ön plana çıkmasıyla anlatım, aşkın doğurduğu iç

⁸ **Esra Kaan**, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor Adlı Eserlerinin Sözlük ve Söz Varlığı*, Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2008

⁹ **Çiğdem Dağ**, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk Kültür Tarihindeki Yeri*, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı / İslam Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2010

¹⁰ **Şamil Bucak**, *Hüseyin Nihal Atsız -Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri/* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 1997

¹¹ **Ferit Salim Sanlı**, *Türkçülük Akımında Din Olgusuna Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve din*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü / Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans,2010

¹² **Cihan Özdemir**, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerine Bir İnceleme/Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü,2002*

¹³ **Hüseyin Nihal Atsız**, *Bozkurtlar'ın Ölümü*, İrfan yayıncılık,115. Baskı-Haziran-2017

¹⁴ **Hasan Erimez**, *Milli Mecmua-Atsız Özel Sayısı, Geçmişin Erkek Sesi*, Sayı 1,s.41

¹⁵ **Hüseyin Nihal Atsız**, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan yayıncılık,115. Baskı-Ekim-2017

çatışmalarla “epik”ten “ lirik”e doğru kaymıştır. Bu nedenle Bozkurtlar Diriliyor için “epik-lirik tarihî roman” tanımlaması daha uygun düşer. Yazar, kullandığı aşk temasına rağmen bu eserini de bilinçli olarak Türklük tezini vurgulamak için yazmıştır.

Atsız’ın kişilik özellikleri, yazarın eserlerindeki kahramanlarda ortaya çıkarken bu kahramanlarla özdeşleştiğinin de ifadesidir. Tarihin derinliklerinde yer alan karakterlerin yazın dünyasına taşınması, yazarın tarih anlayışına işaretir.

Çalışmanın Amacı

Söylem çözümleme biçimleri bazı söylem türlerine uygulanır. Feminist söylemler, politik söylemler, gazete haberleri gibi türler temel inceleme konuları içinde yer alır. Ülkemizde de benzer türden her zaman gündemde olan konular vardır. Bu konulara yönelik üretilen söylemler de ayrıntılı olarak incelenir. Toplumumuzda sıkça tartışılan konular olarak bölücü söylem, otoriter söylem, İslamcı söylem, milliyetçi söylem, laiklikle ilgili söylem olarak karşımıza çıkar.

Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemiyle incelediğimiz romanlarda yazarın sözcük ve cümle düzeyinde hangi kavramları sıkça kullandığı tespit edilerek, yazarın dünya görüşü ve ideolojisi tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Söylem çözümlemesi, farklı yerlerde ortaya çıkarak gelişmiş ve değişik uygulama alanları olan bir yöntemdir. Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemi, Türk Edebiyatı’nda sıklıkla karşılaşılabileceğimiz bir yöntem olmamakla birlikte, özgün bir çalışma alanı sunmaktadır. Bu çalışmada, Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemi, roman düzeyinde ve karşılaştırmalı olarak uygulanmıştır.

İdeoloji ve söylem kavramları arasındaki ilişki üzerinde odaklaşmak, bu bakımdan toplum yaşantısının ana olaylarını anlama sürecinde yol gösterici olur. Yazarın söylem ve ideolojisinin yalnızca bir eseri üzerinden değil, çeşitli konularda yazılmış farklı eserlerinin incelenmesiyle ayrıntılı bir şekilde tespit edilebileceği düşünülürse, eserlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi bu yöntemi daha etkili hale getirecektir. Oldukça yeni bir çalışma sahası olan yöntem, uygulama alanı genişletilebilecek ve bu yönde yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma üç ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci *bölümde söylem, söylem çözümleme biçemleri ve neden eleştirel söylem biçembilim* başlıkları altında bu yöntemin metodolojisi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatı, sanatı ve eserleri açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise romanlar karşılaştırmalı olarak eleştirel söylem biçembilim yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca çalışmada yer verilen isimlerle, terimler ve kavramların açıklandığı sözlükler hazırlanmış ve bu sözlükler ek olarak verilmiştir.

Eleştirel Söylem Biçembilim modeli, ilk önce M.A.K Halliday'ın belirlediği, daha sonra John Haynes tarafından 11 alt başlıkla geliştirilen yöntemdir. Çalışma bu 11 alt başlık doğrultusunda yapılmış, Atsız'ın konusunu tarihten alan romanlarında hislerini ve fikirlerini nasıl aktardığı ve hangi biçimsel tercihlerde bulunduğu açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Eleştirel Söylem Çözümlemesi, bir yandan toplumun gerçeklikleri ve günlük yaşananlar ile bunları çalışma konusu yapan dilbilimsel çalışmaları buluştururken bir yandan da bunları yapabilmek için kullandığı stratejilerde metin ve söylem bağlamındaki tekniklere başvurmaktadır.¹⁶

Bu çalışmada Eleştirel Söylem Biçembilim yöntemi, Ufuk Şahin'in aktardığı başlıklarda ele alınmıştır.¹⁷ Her başlıkta yöntemin gereği olan hususların üzerinde durulmuştur. Daha sonra her başlıkta romanlar ayrıca alt başlıklara ayrılmış, ana başlığın son alt başlığı ise “*yorumlama*” adıyla iki romandaki verilerin karşılaştırılmasına ve yazarın biçeminin yorumlanmasına dayandırılarak oluşturulmuştur.

Yöntemin gereği olarak çözümlemeye dayanak teşkil edecek karşılaştırmalardan elde edilen verilerin kullanım sıklıkları genellikle sayılar ve oranlarla ifade edilmiştir. Bu oranlara ulaşabilmek için de word programından yararlanılmıştır. Öncelikle romanlar word ortamına aktarılmış, sözcük sayılarının tespitinde de bu programın verileriyle hareket edilmiştir.

¹⁶ **Aymil Doğan**, *Sözlü ve Yazılı Odaklı Söylem Çözümlemesi*, Siyasal Kitabevi,2014,1. Baskı, Ankara,s.336

¹⁷ **Ufuk Şahin**, *Malcolm Bradbury'un To The Hermigate adlı romanının Eleştirel Söylem Biçembilimsel Yöntem Işığında İncelenmesi*,Erzurum:Atatürk Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı,Yayımlanmamış Doktora Tezi,2012.

Doğru Sözcük Seçimi, Toplumsal-Dilsel Gelenekler ve Beklentiler, Metaforlar, Bir Metnin İçerisindeki Sözcük Tercihleri, Bir Metnin İçerisindeki Dilbilgisi Yapıları, Yapıların Metinsel Uyumu ana başlıklarında elde edilen her veri, oran verilerek ortaya konmuştur. Bu veriler romanlara göre örneklendirilmiştir. Elde edilen bütün verilerin örneklendirilmesi mümkün olmadığı için ana başlık altında ele alınan özellik, beşer cümleyle gösterilmekle yetinilmiştir. Örnek seçiminde romanın herhangi bir bölümünde o özelliği yansıtan cümlelerin seçilmesi yoluna gidilmiştir. *Doğru Sözcük Seçimi* ana başlığında incelenen eş ve zıt anlamlı sözcükler cümlenin bütünüyle verilmemiş, bu kelimelerin hangileri olduğu belirtilmiştir.

Yapıların Metinsel Uyumu başlığı altında sözcük, cümle yapısı ve kip ekleri incelenmektedir. Romanların tamamı bu alt başlıklara göre incelenmiş, toplam cümle sayısına oranları sayısal verilerle ifade edilerek tablo halinde gösterilmiştir.

İfade Yönteminin Etkileri, Sözcükler ve Olaylar Dizisi, Önemli Ayrıntıların Seçimi, Bireysel Tutum ve Duygusal Katılım, Biçem ve İdeoloji ana başlıklarında elde edilen özellikler sayısal olarak ifade edilmemiş, genellikle her iki roman için ortak olabilecek özellikler karşılaştırılarak örnekler verilmiştir.

Örnek verilen kısımlar italik yazı karakteriyle gösterilmiş, örnek seçilen cümlelerde belirtmek istenen sözcük ya da sözcük öbekleri kalın italik yazı karakteriyle ortaya konulmuştur.

Çalışmada Sınırlılıklar

Bu yöntemle neden yeterli incelemenin yapılmadığıyla, literatürde fazla kaynağın bulunmamasıyla ilgili olarak değişik gerekçeler sunmak mümkündür. Bu sebeplerin en mühimi olarak bu alanın açık uçlu olması gösterilebilir. Bir nevi birden fazla sayıdaki bilimlerin de kesişim kümesinde sayılabilecek olan söylem çözümlemesi, disiplinlerarası bir yaklaşımdır. Kuram oluşturmada yahut söylem çözümlemesinde farklı bilimlerin verilerinden faydalanılır. Kaynak olarak kullanılacak kişilerin anadili ile çalışmada kullanılan veri toplama aracının dilinin farklı olması sınırlılık dahilindedir. İlgili literatürün yetersiz olması, çalışmada, yöntemle ilgili birincil kaynaklara ulaşmada zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Yazarın aynı türdeki bütün eserlerinin aynı yöntemle ele alınması arzumuz olmakla birlikte muhtevanın kapsamının çok genişleyeceği düşüncesiyle çalışmamız karakteristik iki romanıyla sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 1: “SÖYLEM”, “SÖYLEM ÇÖZÜMLEME BİÇİMLERİ” VE “NEDEN ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM ?”

1.1. Söylem

Söylemin ne olduğuyla ilgili olarak farklı yorumlar vardır. Çeşitli kaynaklarda söylem kavramı şu şekilde açıklanır:

Helmut Glück’ün “Lexion Sprache” (Dil Sözlüğü) içinde yer alan “Diskurs” (söylem) kavramı; Latince’de ‘discurrere’ ‘bir oraya bir buraya koşmak’ eyleminden gelmektedir. Kavram, konu ile ilgili tartışmak, görüşmek ya da sohbet etmek veya konuşmak demektir.”¹⁸ şeklinde ifade edilmektedir.

Bir belirsizlik alanı olan söylem, dilde ve insanda hayat bulur. Sözen, yüzyılımız beşerî bilimlerinde söylem fikrinin kurucusu olarak Foucault’u işaret eder.¹⁹

Söylem kavramı, günümüzde 1960’lı yıllardan başlayarak 70’li 80’li yıllardaki kullanımından daha farklı kullanılmaktadır. Anlamsal olarak çok yönlü olduğu söylenebilir.²⁰

Söylem, farklı dillerde, farklı bağlam ve anlamlarda kullanılmaktadır. Almanca’da “söylem” (konuşma, görüşme) olarak kullanılırken, İngilizcede “söylem” eş değeri olarak “metin” kastedilmekte, Fransızca’ da ise “söylem” terimi daha güçlü olarak anlamsal ve bilgi kuramsal bir boyutta “dil ve düşünce” bağlamında ele alınmaktadır.²¹

Türkçe’de söylem sözcüğü, şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Söyleyiş, söyleniş, telaffuz.
2. İfade, kalıplaşmış söz.
3. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez²²

Berke Vardar’ın editörlüğünde hazırlanan Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü’nde ise şöyle tanımlanmıştır:

¹⁸ Aktaran Seyyare Duman, *Söylem Araştırması*, Dorlion Yayınları,1. Baskı, Eskişehir,2018,s.9

¹⁹ Edibe Sözen, *Söylem-Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, Profil Kitap,1.Baskı, İstanbul, 2017,s.10

²⁰ Duman, s.9

²¹ Duman, s.10

²² Şükrü Haluk Akalın ve Diğ.,*Türkçe Sözlük*,10.baskı,Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları,2005.

1. Söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı.
2. Sözce; bir ya da birçok tümceden oluşan, başı ve sonu olan bildiri.
3. Tümce sınırlarını aşan, tümcelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan sözce.²³

Ahmet Kocaman'ın, farklı dil kullanıcılarına dayanarak açıklamış olduğu söylem kavramı şöyle özetlenebilir:

1. Anlatım biçimi, felsefe, görüş açısı, öğretisi
2. Sözbilim, etkili söz söyleme sanatı
3. İdeoloji, ilkeler
4. Yazılı, sözlü anlatım türü
5. Dil, bakış açısı, anlatım biçimi
6. Bireydil, anlatım biçimi, biçem
7. Sav, görüş

Kocaman'ın ortaya koyduğu söylem kavramına bakılarak kavramın kullanım alanının çok geniş olduğu düşünülebilir. Bu da söylem kavramının Türkçe'de çok yaygın bir kullanımı olduğunu ortaya koymaktadır. V. Doğan Günay Söylem Çözümlemesi adlı çalışmasında söylem kavramının anlamının genişlediğini kabul etmektedir. Ona göre söylem farklı tanımlar ile “söz, anlatı, sözce, tümce, düşüncü, slogan, görüş, öğretisi, anlatım biçimi hatta dil” yerine kullanılmaktadır ve uzamsal, zamansal ve kişiye bağlı değişkenler açısından oluşturulmuş dilsel yapılardır.²⁴

Ahmet Kocaman ve Necdet Osam, Uygulamalı Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü adlı kitaplarında söylemi şöyle tanımlamaktadırlar:

“Söylem, yapısal bakış açısına göre tümce ötesi, tümceden büyük iletişim birimi, işlevsel bakış açısına göre ise boyutuna bakılmaksızın iletişim değerli bir birimdir.”²⁵

²³ **Berke Vardar**, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları,1. Baskı, İstanbul,2002,s.179

²⁴ **V. Doğan Günay**, *Söylem Çözümlemesi*,1. Baskı, İstanbul: Papatya Yayıncılık,2013,s.26

²⁵ **Ahmet Kocaman-Necdet Osam**, *Uygulamalı Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*, Hitit Basım Yayın,2000, s.76

Açıklanan söylem kavramlarının farklı tanımlamaları esas alındığında kavramların manası değişim göstermektedir. Bu durum farklı dillerdeki kavram geliştirme özgürlüğü ile ilgilidir.

Ülkemizde söylem analiziyle ilgili çalışmalar 80'li yıllardan itibaren öncelikle Hacettepe Üniversitesi'nde yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde alanla ilgili her geçen gün çeşitli makaleler kaleme alınmaktadır. Ayrıca son dönemlerde söylem veya söylem çözümlemesi üzerinde duran kaynak kitaplar da yazılmıştır. Ancak bütün eserler incelendiğinde özellikle kaynaklarının yabancı dillerde yazılmış eserler olduğu görülür. Bu bakımdan söylem çözümlemesiyle ilgili dilimizde özgün kaynak eser boşluğunun olduğu söylenebilir.

1960'lı yıllardan itibaren araştırmacılar çeviri kuramını bir dilyetisi kuramına bağlama gereği duydular ve bu durum yaklaşım biçimlerinde bir farklılaşmaya neden oldu.²⁶ Bu alanın oluşması hem 60'lı yıllardaki dilbilim alanında çalışmalar, hem de çok eskiden beri bilinen metin inceleme biçimlerinin, betikbilim ya da yorum bilgisi çerçevesinde yeniden ele alınması sonrasında gerçekleşmiştir denilebilir.

1.2. Söylem Çözümleme Biçimleri

Söylem çözümlemesinin amacı ve işlevi, yaptığı çözümleme biçimi ile tanımlanır. Bu çözümleme biçimi, konuşan kişinin söylediklerinin yanında söylemek istediklerini ya da söylemek istemediklerini tespit etmeyi amaçlar. Sözel üretimin tamamını incelemeyi, bağlam dışı dil incelemesine karşıt olarak belli bir durum içindeki sözceleri çözümlemeyi amaçlar. Çözümleme yapan kişi bir söylemin tümceötesi bir yapı, yönlendirilmiş, etken ve etkileşimli bir dilsel yapı olduğunu bilerek çözümlemesini yapar. Kısacası sağlam bir iletişim ortamı için gerekli koşulların neler olduğunu farklı söylemelerden yola çıkarak oluşturmaya çalışır.²⁷

Söylem temelinde dil incelemeleri diğer bir ifadeyle söylem çözümlemesi Batı'da 1960'lardan itibaren hızlanarak hakkında çalışmalar yapılan ve yazılan bir dilbilim alanı olarak ortaya çıkmıştır.²⁸

²⁶ **Mehmet Rifat**, *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları-1, Tarih ve Eleştirel Düşünceler*, Yapı Kredi Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2017, s.106

²⁷ **V. Doğan Günay**, *a.g.e.s.56*

²⁸ **Abdülhamit Çakır**, *Söylem Analizi, Ne Demek İstiyorsun*, Palet Yayınları, Ocak 2014, Konya, s.10

Söylem çözümlenmeleriyle ilgili farklı kuramlar ve yaklaşımlar vardır ve bu oluşumlar günümüzde de genişleyerek sürmektedir. Dil incelemeleri diğer bilimlere oranla daha farklıdır ve bu alanda karşılaşılan güçlükler diğer bilim dallarında yapılan çalışmalara nispeten daha da fazladır. Söylem denilen dilsel birim, bu alanda oluşmuş yaklaşımlar bağlamında ele alınıp incelenir. Bir ‘‘söylem çözümlenmesi kuramı’’nda:

1. Kendine özgü bir üstdil,
2. İncelemeyi amaçladığı bir bütünce,
3. Bir bütünceyi çözümlenmek için geliştirdiği bir bilgi kuramı ve yöntemi, olmak zorundadır.

1952 yılında yazdığı bir makalesinde tümcelerarası birimlerin dağılım süreçlerini inceleyen Zellig Harris, bu makalesiyle kavram olarak ‘‘söylem çözümlenmesi’’ terimine kaynaklık etmiştir.

Günümüzde söylem çözümlenmesi için tek bir kaynak göstermek zordur. 1970’lerden sonra söylem çözümlenmesiyle ilgili farklı yöntemlerin varlığı bilinse de, bağımsız bir bilim dalı olarak ortaya çıkışı 90’lı yıllarda olmuştur.

Söylem çözümlenmesi ile ilgili araştırmaları farklı biçimlerde sınıflandıranlar vardır. Bu konuda bazı araştırmacıların yaptığı sınıflandırmalar V. Doğan Günay’ın ‘‘Söylem Çözümlenmesi’’ adlı eserinde şöyle aktarılmaktadır:²⁹

Véronique Traverso, söylem çözümlenme biçimlerini üç temel başlıkta ele alır.

Birinci başlık olarak ruhbilim alanında yapılanları belirtir. İkinci olarak toplumbilim ve insanbilim alanında oluşan kuramları belirtir. Son olarak da dilbilim alanında yapılan çalışmalardan söz eder.

A. Ruhbilim alanında Palo Alto Okulu kaynak gösterilir. Öncüleri olarak Watzlawick, Bateson, Jackson, Hall ve Goffma adları anılır. Özgün yöntembilim, bilgi kuramı ve kuramsal çerçevesini Bateson’un yapıtları çerçevesinde geliştirir. Söylem çalışmaları her zaman konuşan kişinin tedavisi (konuşma bozuklukları ve başka türden bozuklukları gidermeye yönelik) amacıyla çözümlenmektedir. Palo Alto yaklaşımında, görüntüsel gösterge (fr.icone), denkliklerini ve sözel olmayan (fr.non-verbal) benzerliklerini kullanan örneksemeci(fr.analogique)iletişime katılır.

²⁹ a.g.e.,s.53

B.Toplumbilim ve insanbilim bağlamında gelişen söylem çözümleme yaklaşımlarını iki grupta toplar ve dört başlığa ayırır:

B1.Harold Garfinkel tarafından geliştirilen budunsal yöntembilim (fr.ethnométhodologie) ve söyleşi çözümlemesi (fr.analyse conversationnelle) birinci grubu oluşturur. Alfred Schütz'den miras kalan budunsal yöntemin gündelik yaşamın toplumbilimi olarak bilinir. Amerikalı Harold Garfinkel, Schütz'ün yaklaşımını yeniden ele alır ve söylem çözümlemesinde kullanmayı dener. Budunsal yöntembilime dayalı söyleşi çözümlemesinin temel özelliği konuşucular arasında iletişim etkinliklerinin eşgüdü biçimi üzerine yoğunlaşmasıdır. Bu kısım çözümlemenin en özgün yanıdır. Garfinkel'in geliştirdiği budunsal yöntembilim, temelde budunbilim bağlamında yapılan bir inceleme biçimidir. Bir topluluktaki bireylerin bir arada ortak olarak yaşamalarından kaynaklanan sorunları çözmek ve toplumsal gerçekliği oluşturmak için bu kuramdan yararlanır. Garfinkel'in yaklaşımı, Schütz'den miras kalan hem gündelik söyleşi hem de toplumbilim bağlamında varlık bulur.

B2. Söyleşi çözümlemesinin daha özgül bir durumu olarak Harvey Sacks ve E.A. Schegloff'un çalışmalarını yeni bir yaklaşım olarak tanımlar. Garfinkel'in yaklaşımı bağlamında Sack ve Schegloff'un geliştirdiği söyleşi çözümlemesi ikinci grubu oluşturur.

Toplumbilim bağlamında da söylem çözümlemesi yapılmıştır. Toplum-dilbilim, dilsel ve toplumsal olgular arasındaki ilişkileri inceler. Toplumdilbilim genel olarak dilsel ve toplumsal yapılar arasındaki aynı anda olan değişimlerin dizgesel özelliklerini açıklamayı ve bu yapılar arasında bir neden sonuç ilişkisi kurmayı amaçlar. Çözümleme sırasında elde sadece dilsel veriler olabilir ancak bu verilerden ve başka yaklaşımlardan yola çıkarak incelenen konuya başka yanıtlar da bulunmaya çalışılır. Yine farklı yargılar incelenerek, kişilerin sözel davranışları üzerine incelemeler de yapılır. Mesafe (fr.distance) ya da kipleştirmeye (fr.modalisation) göre belirginleşen vericinin sözcesine karşıt tutumu da toplumdilbilimsel çözümlemede gözönünde bulundurulur.

Véronique Traverso, iki başlık altında da toplumdilbilim alanında yapılan çalışmaları gösterir:

B3.Birinci olarak Dell Hymes tarafından geliştirilen iletişim budunyazısı (fr.éthnographie de la communication) ve etkileşimsel toplumbilim adı verilir.

Hymes'in ortaya koymaya çalıştığı iletişimin budunyazısı kuramı farklı disiplinlerin kavşağında gelişir, yani bu kuram farklı yaklaşımların bir birleşimi (fr,synthese)biçimindedir.

B4.Bir başka toplumdilbilimsel çalışma olarak John J. Gumperz tarafından geliştirilen etkileşimsel toplumdilbilim çalışmalarını gösterir. John J. Gumperz'in geliştirdiği etkileşimsel toplumdilbilim (fr.sociolinguistique interactionnelle) yaklaşımında toplumdilbilim daha farklı bir alanda kullanılmaktadır.

B5.Beşinci alt başlıkta Erving Goffman tarafından geliştirilen küçük ölçekli toplumbilim(fr.microsociologie)çalışması gösterilir. Bu da Rus araştırmacı Mikhail Bakhtine'nin söyleşimcilik ilkesi bağlamında gelişen bir yaklaşımdır.

C.Dilbilim başlığı altında yapılan çalışmalar üç grupta belirtilir.

C1.Sözceleme kuramı Fransa kaynaklı bir yaklaşımdır.

C2.Herbert Paul Grice tarafından geliştirilen işbirliği ilkesi ikinci grubu oluşturur.

C3.Son olarak da Searle'nin başlattığı sözdizimi kuramı anılır. Searle ve çevresi, anlambilim ve edimbilim alanındaki çalışmaları ile söylemin edimsel boyutunu açıklarlar. Dilin edimsel dilbilim açısından incelenmesi demek, söylemdeki bazı dilsel göstergelerin gerçek dünya ile girdiği ilişkilerin incelenmesi demektir.

Söylem çözümlemesinin gelişim evrelerini Charaudeau ve Mainguneau aralarında fark olsa da benzer biçimde sıralamışlardır. Onlara göre 1960'lardan 80'lere kadar süreçte var olan gelişmeler sekiz başlık altında ele alınabilir.

1. John Gumperz ve Dell Hymes'in geliştirdikleri iletişim budunyazısı (fr.éthnographie de la communication)bağlamında yaptıkları söylem çözümleme yaklaşımı.
2. Budunbilim inceleme kuram ve yönteminden esinlenen Harold Garfinkel'in geliştirdiği, temel olarak karşılıklı etkileşimleri çözümlemeyi amaçlayan söyleşi çözümlemesi(fr.analyse conversationnelle)
3. 60'lı yıllarda ruhçözümleme ve Marksist düşünce bağlamında gelişen Fransız Söylem Çözümleme Okulu'nu(fr.école française d'Analyse du Discors) anmak gerekir.Bu okulun oluşturduğu yaklaşımın temelinde Louis Althusser'in

görüşleri bulunur. Bu kuramda, dilsel desteğin arkasındaki temel yapıların ve yaklaşımların benzer olduğu görülür. Althusser, düşünce konusunda kendine özgü bir kuram geliştirmiştir. Yaptığı çalışmalarla psikanalizde Sigmund Freud'un ve Jacques Lacan'ın yaklaşımıyla benzerlik görür. Psikanalizcilerin ve Althusser'in kuramında, dilsel desteğin arkasındaki temel yapıların ve yaklaşımların benzer olduğu görülür.

4. Bütünüyle felsefe alanında gelişen edimbilim akımı. Bu tür bir söylem çözümlemesi biçimi, Oxford Çözümleyici Felsefe Okulu'nun görüşleri bağlamında gelişir. Daha sonraları edimbilim akımı ile sözceleme kuramı arasında birçok benzer yanın bulunduğu görülür.
5. Sözceleme kuramı: Sözceleme, dilbilimi bağlamında gelişen söylem çözümlemesi bütünüyle dilbilim sınırları içinde gelişir.
6. Metindilbilim(fr.linguistique textuelle)
7. Michel Foucault'un düşünce tarihinden sözeylemsel düzenleme incelemesine doğru giden süreci kapsayan çözümleme biçimi. Foucault'un kendine özgü terimlerinden en önemlisi bilgi(fr.savoir),her türlü bilgiyi içinde barındıracak genişliğe ve derinliğe sahiptir.
8. Mikhail Bakhtine'nin söylem türleri ve söylemsel etkinliğin söyleşimsel (fr.dialogique) boyutu ve söylem ile ilgili genel yapı taşlarını belirleme biçimindeki söylem çözümlemesi.³⁰ Daha sonra Erving Goffman tarafından Bakhtine'nin görüşleri ele alınıp geliştirilmeye çalışılır. İkisinin geliştirdikleri söylem kuramları bu örüntünün yapı taşlarını belirlemeye yöneliktir. O halde Bakhtine ve Goffman'ın aynı yaklaşımı geliştirdiği görülür.³¹

Bir başka sınıflandırma ise Ahmet Kocaman tarafından yapılır. Kocaman, söylem çözümlemesiyle ilgili olarak iki yaklaşımı ön plana çıkarır. Yapısalcı dilbilimi öne çıkararak söylemi “tümceötesi bir birim” olarak tanımlamak ya da iletişim edinimini öne çıkarıp işlevsel bir birim olarak tanımlamak. Kimi yaklaşımlar(söyleşi

³⁰ A.g.e.,s.54-55

³¹ Şükriye Ruhi, *Söylem ve Birey*,2. Baskı, Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş., 2003,s.12

çözümlemeleri, değişke çözümlemesi) yapıdan işleve ulaşmaya çalışırken, kimileri de (sözeylem, edimsel, etkileşimsel yaklaşım) işlevden yapıya ulaşmayı amaçlar.³²

Her iki yaklaşımın da olumlu ve olumsuz yanlarından söz edilebilir. Söylemi salt tümceötesi bir yapı olarak gören yapısalcı yaklaşım dili özerk, zihinsel bir düzenek olarak görürken, tümceden küçük birimlerin iletişim değerlerini açıklayamaz. Öte yandan dili salt işlevsel bir düzenek olarak ele alan yaklaşımın ise yapısal birimler gibi evrensel olarak benimseniş ulamları bulunmadığından ve büyük ölçüde dildışı birimlerle iş gördüğünden, bulanıklıktan kurtulması zordur.³³

İşte bu eksikliklerden yola çıkarak günümüzde daha geneli kapsayıcı, daha önce yapılan çalışmaların tümünden yararlanan bir söylem çözümleme biçimi geliştirmeye çalışılmaktadır. Ancak ne kadar çok söylem incelenirse incelenir, özel durumlarda üretilmiş söylemlerden yola çıkarak evrensel yasalar çıkarmanın kolay olmayacağını da belirtmek gerekir.

Günümüzün önde gelen söylem çözümleme uzmanlarından olan Fransız dilbilimci Dominique Maingueneau, son dönemlerdeki söylem çözümlemesinin dört temel alanda geliştiğini söylemektedir.

1. Toplumsal etkileşim bakımından söylem çözümlemesi teorisi. Alıcı üzerinde konuşmacı tarafından tatbik edilen eylem, dilsel durumdan ziyade toplumsal düzen kaynaklıdır. Konuşmacının yetkici durumu, söyleminden meydana gelen biçime bağlı olmadığı gibi aksine toplumsal konumuna ve sözün imkânlarına bağlıdır. Söylemin toplumsal etkileşim içinde bir manası mevcuttur ve bu bakımdan analiz edilir.
2. Dilsel iletişim durumlarını, başka bir ifadeyle söylem türlerinin analizini öncelikli hale getiren teori.
3. Bilme odaklı durumların üretim şartları veya düşüncüsel durumların söylem oluşumunu inceleyen teori.

³² **Ahmet Kocaman**, *Dilbilim Söylemi*, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş., 2.Baskı, 2003, s.8

³³ **A.g.e.**,s.8

4. Sözeleme veya metinsel düzenlemeye ait kısımlara öncelik veren kuram.
5. Bu dört yaklaşım içinde sayılabilecek bazı alan adları şöyle belirtilebilir: Edimbilim (fr.pragmatique), eleştirel söylem çözümlemesi (fr.analyse critique du discours), göstergebilim (fr.sémiotique), içerik çözümlemesi (fr.analyse de contenu), düşüncüller kuramı (fr.théorie des idéologies), istatistik, işlevsel dilbilim (fr.linguistique fonctionnelle), kanıtlayıcı sözbilim (fr.rhétorique argumentative), metindilbilim (fr.linguistique textuelle), ruhçözümleme kuramı (fr.théorie de psychanalyse), söyleşi çözümlemesi (fr.analyse conversationnelle), toplumbilimsel-eleştiri araştırması (fr.étude sociocritique), toplumdilbilim (fr.sociolinguistique), yapıbozuculuk (fr.déconstructivisme).

Söylem çözümlemesi ile ilgili değişik bilimlerin adı sıklıkla anılsa da, bugün sözeleme dilbilimi, eleştirel söylem çözümlemesi, edimbilim, göstergebilimsel söylem çözümlemesi gibi alanların daha tutarlı ve kalıcı çözümler yaptığını görmekteyiz. Çok farklı temellerden yola çıkarak oluşturulan söylem çözümleme yaklaşımlarını genel bir başlık altında ele almak her zaman tartışmaları da beraberinde getirir.

Söylem üzerine özel bir bakış açısı olarak söylem çözümlemesi incelenecek olursa, İngiliz dilbilimci M.A.K Halliday'ın birçok araştırmasında belirttiği gibi bu yaklaşımdaki söylem çözümlemesinin temel amacı iletişimde kullanılan dilin düzenliliği, anlamlama ve amaçları bakımından söylemsel yapıyı hem açıklamak hem de yorumlamak olarak belirtmek gerekir. Bu yaklaşımı söylemin dilbilimsel çözümlemesi ya da bir “bağlamın” “toplumbilimine ya da ruhbilime dayalı çözümlemesi olarak görmek yanlış olur.³⁴

Söylem çözümlemesi bir vericinin belli bir alıcısına aktardığı dilsel yapıların çözümlenmesidir. Bu nedenle söylem çözümlemesinde, çözümleme yapılacak söylemin önce genel olarak ele alınması sonraki aşamada bilinmesi zorunlu durumların saptanması gerekir. Temel ipuçlarının belirlenmesi daha sonraki her aşama için gerekli bir aşamadır. Özellikle büyük yapı, dilsel birimlerin bir arada kullanıldığı söylemlerde bu durum önemlidir. Daha sonra ilgili söylem kesitlere ayrılarak dilsel durumların ayrıntılı olarak ortaya konması gereklidir. Ancak bu şekilde, söylemin ardında yatan ideoloji, dilbilim temelli bir yaklaşımla ortaya çıkarılır.

³⁴ V. Doğan Günay, s.62

1.3. Neden Eleştirel Söylem Biçembilim?

Edebî bir eser çeşitli biçimlerde yorumlanabildiği ölçüde değerlidir. Bir eser farklı dönemlerde ya da değişik bakış açılarından değerlendirildiğinde farklı bildiriler sunar. Böylece yapıtın nesnel ölçütler ışığında incelenmesi ve açıklanması gerektiği görüşü yazının birden fazla okunuşa sahip olması gerçeği ile sarsılmıştır. Edebiyatta yazar ile okur arasında bir etkileşim söz konusudur. Yazar bir metin ortaya koyar ve okur söz konusu yapıtı kendi ruh durumuna, fikirlerine, bakış açısına, dünya görüşüne göre değerlendirir. Okur; görüşleri, düşünceleri ve ruhsal durumu açısından sürekli bir gelişim gösterdiğinden yorumlayarak eleştirel farklı açıklamalarda bulunur. Birbirinden farklı olan bu açıklamalardan ve yorumlardan hiçbiri birbirine üstünlük sağlayamaz.³⁵

Edebî metinleri anlamada ve yorumlamada öncelikle bu metinlerde kullanılan dili anlamının önemli olduğu gerçeğinin klasik devirlerden beri bilinmesine ve kabul edilmesine rağmen eserlerin yorumlanması genellikle yazınsal ölçütler dahilinde yapılagelmiştir. Fakat 20. yüzyılın ilk diliminde dilbilimin müstakil bir bilim alanı olarak gelişmeye başlamasıyla birlikte yüzyılın ikinci evresinde yazınsal eserlerin değerlendirilmesinde bu bilim dalına ağırlık verilmeye başlanmıştır.³⁶ Michael A. Halliday'a göre ilk olarak önyargıdan uzak ve netice üzerinde tahminde bulunmadan nesnel olarak dilbilim çözümlenmesi yapılır ve bu çözümlenmeden sonra metin hakkında eleştirel bir tez ortaya konulur.

Edebî metinlerin dil açısından incelenmesi yalnızca kullanılan dilin incelenmesi değil; bunun yanında dilbilim yöntem ve kavramlarından faydalanarak dili incelemeyi de içerir. Halliday, dilin incelenmesi ve dilin dilbilimsel olarak incelenmesi arasında iki fark olduğunu vurgular, ilk olarak dilbilimsel betimlemeyi açık, net, sistematik ve kapsamlı olduğu için teknik olarak daha üstün görür. İkinci olarak; dilin edebi eleştirisi mantık açısından değerlendirildiğinde ikinci derecededir, zira eleştirmen zihnini önceden yapılandırarak kafasında tasarladığı iddiaları destekler mahiyette metinden seçmeler yapar.

Dilbilim; dilin bilimsel olarak incelenmesini ele alan kendine özgü amaçları, yöntemleri ve ölçütleri olan bağımsız bir disiplindir. Bunun için dilbilim terimlerinin eleştirel söylemin gerekleri doğrultusunda belirlenmeyecek kendi yerleşik manaları vardır. Bir

³⁵ Sühayla Bayrav, *Dilbilimsel Edebiyat Eleştirisi*, Multilingual, İstanbul 1999, s.10

³⁶ Ünsal Özünlü, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Multilingual, İstanbul, s.13

dilbilim kuramı dilin yapısına, sesbilim, anlambilim, sözdizimi, metin bilgisi ve edimbilim gibi her seviyede tam bir açıklama getirebilecek kadar kapsamlı olmayı amaçlar. Dile tam manasıyla hâkim olan bir eleştirmen, metinde sıradışı söz dizimi, aşırı sıfat kullanımı gibi sözdizimsel olarak farklı bir özellik bulduğunda sözdizimle ilgili diğer bağlantılı özellikleri yani anlamsal ve ritimsel özellikleri de belirleyebilecek ve açıklama getirebilecektir, çünkü eleştirmeni ilgilendiren metinsel özellikler genellikle dilin farklı seviyesindeki yapıyı kapsamaktadır. Ayrıca unutulmaması gereken modern dilbiliminin ilk ilkesi; dilbilimsel terminolojinin sistemli olmasıdır. Dilbilim terminolojisinin sistematik ölçüleri metnin betimlenmesini kolaylaştırırken söz konusu metnin diğer metinlerle ve dilin kendisiyle bağ kurmasına da izin verir.

Diğer taraftan, dilsel yapı ve eleştirel anlam arasında her zaman aynı ilişki bulunmaz. Metnin bütünüyle dilsel çözümlemesi bu anlamı açığa çıkarmaz. Yalnızca metni bir söylem biçimi olarak gören eleştirel bir çözümleme bunu yapabilir.

Bir dilin çeşitli kişiler tarafından farklı ortamlarda ve farklı biçimlerde kullanılması, dilin gerçek yaşamda, konuşma sırasında kullanılışının değişik biçimlerde incelenmesine olanak sağlamıştır. Araştırmacılar dil kullanımlarının farklı örneklerinin bir arada görülebileceği edebiyat alanına yönelmiş böylece dilbilimin bir kolu olan biçembilimin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla, biçembilim kendi şartları çerçevesinde dilbiliminde görülen yeni yaklaşımların etkisi altında kalmış bir disiplindir ve gelişim süreci içerisinde 1960'larda biçimci ve 70'li yıllarda işlevselci yaklaşımların etkisinde kalmıştır. M.A.K Halliday'ın dizgesel işlevsel dilbilim yaklaşımı, 70'li yıllarda dilbilimdeki işlevselliği etkisi altına almıştır. Halliday cümlelerdeki anlam yüklerinin durum değişimi göstermelerinde dilbilimsel etkilerinin yanında ruhbilim, toplumbilim, fizyolojik ve ekonomik unsurların da olduğuna dikkat çekmiş ve bu sebeple de anlam yüklerinin durum bilgisinin yanısıra işlevsel dilbilgisiyle de izah edilebileceğini ifade etmiştir.

Dilin işlevsel kuramlarını, edimbilim ve söylem analizi, bilişsel bilim ve yapay zeka gibi alanların değişik analiz yöntemlerini kullanan Söylem Biçembilim, Halliday'ın toplumsal semiyotik dilbilgisi kuramının ve bu kuram kaynaklı eleştirel dilbilimin bir ürünüdür denilebilir. Halliday'a göre dil toplumsal bir göstergedir. Diğer bir ifadeyle dil, dilin toplumsal sistemle olan ilişkisi dahilinde bir yandan dilin toplumsal düşünce akışı ve gerçeğin meydana getirdiği diğer taraftan da toplumsal düşünce akışının ve

gerçeğin dili oluşturduğu karmaşık bir akıl yürütme yöntemi olarak tarif edilir. Bu özelliğiyle dil, insanların dünyayı idrak etme yolunu etkilemektedir.

İlk defa Halliday'ın ifade ettiği bu metod, Haynes tarafından geliştirilmiştir. Haynes'e özgü Eleştirel Söylem Biçembilim modeli, okurun edebi metinlerdeki sözcük, sözcük grubu ve cümlelerin yapıları üzerine hassasiyet göstermesine ve yazarın biçimlerini oldukça basit şekilde çözümleyebilmelerine olanak sağlamayı amaçlamaktadır. Eleştirel Söylem Biçembilim, söz diziminden çok söylemi, daha açık bir ifadeyle; söz dizimi kuralları ve metindeki dil unsurlarından metin ile duramsal bağlamlar ve derinliklerinde bulunan temel kuralları amaçlayan bir yöntem olarak açıklanır. Haynes, metin incelemelerini daha sistemli ve anlaşılır hale getirebilmek üzere, **Doğru Sözcük Seçimi, Toplumsal-Dilsel Gelenekler ve Beklentiler, Metaforlar, Bir Metnin İçindeki Sözcük Tercihleri, Bir Metnin İçerisindeki Dilbilgisi Yapıları, Yapıların Metinsel Uyumunu, İfade Yönteminin Etkileri, Sözcükler ve Olaylar Dizisi, Önemli Ayrıntıların Seçimi, Bireysel Tutum ve Duygusal Katılım ve Biçem ve İdeoloji** biçiminde 11 alt başlık sunmaktadır. Yöntemi oluşturan bu alt başlıklar aynı zamanda çalışmanın temelini oluşturan roman incelemelerinin de bölüm başlıklarını oluşturacaktır.

Eleştirel Söylem Çözümlemesi, söylemi farklı felsefi düşünce, kuramsal çerçeve, yöntem ve tekniklerle çözümleyen bilim insanlarının geliştirdiği yaklaşımlardan oluşan bir çalışma sahasıdır.³⁷Söylem çözümlemesi, günümüzde sadece dil araştırmalarıyla kendini sınırlandırmamıştır. Hemen hemen sanatın ve dilin bütün dalları hakkında yapılan araştırmalarla birlikte edebi türlerde de yoğun şekilde kullanılmaya başlanmıştır.³⁸

Haynes'in modeli Türkiye'de ilk olarak **Nuray Alagözlü** tarafından 1995 yılında yayınlanan **Yılmaz Erdoğan**'ın "*Keşke*" Öyküsü ve *Söylem Biçembilimi: Bir Yöntem ve Uygulama*" adlı makalede uygulanmıştır.³⁹**Aysu Erden** 2002 tarihli *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri* adlı kitabında **Yaşar Kemal**'in *Süpürge* ve **İnci Aral**'ın *Ağda Zamani*'nin da aralarında bulunduğu on bir kısa öyküyü bu modeli kullanarak

³⁷ **Murat Özüdoğru**, *Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya*, Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara,2016,s.36

³⁸ **Nesrin Feyzioğlu**, *Koroğlu Destanı'nın Batı Kolları Üzerinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 16,s.58-59

³⁹ **Nuray Alagözlü**, "*Yılmaz Erdoğan*'ın '*Keşke*' Öyküsü ve *Söylem Biçembilim: Bir Yöntem ve Uygulama*, Journal of Language and Linguistic Studies,2005,Vol.1,s.67-80

incelemiştir.⁴⁰ **Ufuk Şahin**'in “*Bir Eleştirel Söylem Biçembilem Uygulaması: Adalet Ağaoğlu'nun “Karanfilsiz” Adlı Hikâyesi*” adlı makalesi bulunmaktadır.⁴¹ Yöntemi roman seviyesinde ilk kez uygulanması ise 2012 yılında yine **Ufuk Şahin**'in Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında yaptığı doktora tezi ile gerçekleşmiştir.⁴² **Ali Haydar Karadamla** “*Emine Işınso Romanlarına Dayalı bir Söylem Analizi Denemesi*” adlı yüksek lisans teziyle adı geçen yazarın “*Küçük Dünya*”, “*Azap Toprakları*” ve “*Hacı Bektaş*” romanlarına karşılaştırmalı olarak bu yöntemi uygulamıştır.⁴³ Erciyes Üniversitesinde “*Koreli Yazar Munyol Yi'nin “Değişen Kahramanımız” Adlı Eserinin Biçembilimsel Açından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezi⁴⁴ bu alanda yapılan çalışmalara başka bir örnektir.

Dolayısıyla, Türkiye’de bu yöntemi uygulayarak çözümlemeler yapan çok fazla dilbilimci ya da araştırmacı bulunmamaktadır. Yapılan çözümlemeler genellikle çok kısa öyküler için yapılmış olup özellikle Haynes’in modeli söz konusu olduğunda Ufuk Şahin ve Ali Haydar Karadamla’nın çalışmaları roman incelemesi olarak görülmektedir.

Metnin algılanmasını etkileyen dilsel özellikleri, yapıları ve örnekleri belirlemek için yazılı metinlerin yanında sözlü metinleri de inceleyen Eleştirel Söylem Biçembilim, edebi metinlerin dayandırıldıkları ve derin yapıların temellerini oluşturan ideolojilerin çözümlenmesi üzerine yoğunlaşır ve edebi metinde anlatılmak ya da aktarılmak istenen kişisel inançları ve değerleri araştırmayı amaçlar. Başka bir ifadeyle, metnin yüzeysel yapısının altında yatan ideolojileri çözümlene yöntemleri sunarak okurları eleştirel okumaya yöneltir ve böylece onların bu ideolojileri fark etmelerini sağlar. Bu yaklaşım yöntemin çalışmada kullanılmasına karar verilmesinin bir diğer hareket noktasını oluşturmaktadır.

Eleştirel Söylem Biçembilim, yaptığı çözümlemeler için “bilimsel” bir nesnellik iddiasında bulunmak yerine okurun çözümlene ve yorumlama süreçlerini açığa çıkarma görevini üstlenir. Bunun sebebi, anlamın çözümlene yapan kişinin öznel okumalarında

⁴⁰ **Aysu Erden**, *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*, İstanbul 2002, Gendaş Edebiyat

⁴¹ **Ufuk Şahin**, *Bir Eleştirel Söylem Biçembilim Uygulaması: Adalet Ağaoğlu'nun “Karanfilsiz” Adlı Hikâyesi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013, Cilt 17, Sayı 3; d.79-104

⁴² **Ufuk Şahin**, *Malcolm Bradbury'un To The Hermigate Adlı Romanının Eleştirel Söylem Biçembilimsel Yöntem Işığında İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2012.

⁴³ **Ali Haydar Karadamla**, *Emine Işınso Romanlarına Dayalı Bir Söylem Analizi Denemesi*, Sakarya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018

⁴⁴ **Merve Kahrıman**, “*Koreli Yazar Munyol Yi'nin “Değişen Kahramanımız” Adlı Eserinin Biçembilimsel Açından İncelenmesi*” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kore Dili ve Edebiyatı, 2016

olduğu görüşünde olmasıdır. Eleştirel Söylem Biçembilim sistematik ve böylelikle de tekrarlanabilir okuma yöntemlerini destekler ve özendirir. Diğer bir ifadeyle; sistematiklik, tekrarlanabilirlik, özneler arası doğrulanabilirlik, eleştirel ve özgürlükçü olmak, yöntemin pedagojik amaçlarıdır. Eleştirel Söylem Biçembilim; okuyucuya önyargılardan nasıl kaçınacaklarını öğretmez, bilakis önyargıların dil kullanımında kaçınılmaz olduğunu ve gerçekliklerimizin büyük oranda dilsel olarak yapılandığını onları fark etmesini sağlar. Böyle bir eleştirel farkındalık ise gerçeğin alternatif yapılarının olabilirliliğini göstereceği için sonuç olarak toplumsal değişime götürecektir. Bu hedefler Eleştirel Söylem Biçembilimin toplumsal, işlevsel ya da edimsel yönü olan bir dil kuramına dayanmasını gerektirmektedir, çünkü yalnızca toplumsal-işlevsel bir dil modeli ideolojik süreçleri anlamamızı sağlayabilir ve anlamsız, mekanik ya da biçimci çözümleme yapmamızı engelleyebilir.⁴⁵

Eleştirel Söylem Biçembilime göre okur; yazarın, anlatıcının ve karakterlerin ideolojilerini kendi toplumsal, tarihsel ve metinler arası bağlamının belirlediği geçmiş varsayımları ve bilgileri aracılığıyla yapılandırabilir. Bu nedenle çalışma; metnin dilini sistematik, titiz ve tekrarlanabilir bir çözümlemeye tabi tutarak anlam hakkındaki önsezilerimize bağlı ve bu önsezileri açıklamaya çalışan akla uygun ve ikna edici bir yorum ortaya koymayı, metnin dil örnekleriyle anlamı hakkındaki sezgilerimizi birleştirmeyi ve aynı zamanda da metnin sözcüklerini, sözcük öbeklerini ve söz dizimini dil bağlamında inceleyerek elde edilecek sonuçları metnin anlamıyla yazarın kişiliği, doğası ya da dünya görüşleri gibi etmenlerle bağlantılandırmayı da amaçlamaktadır.

Başka bir ifadeyle çalışmamızın amacı; Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor'u yorumlarken, metnin dayandığı ve yüzeysel yapının altında yatan derin yapıların temellerini oluşturan ve yazarın yapıta dair ideolojisini, inançlarını, değerlerini, yani kısaca yapıta yansıttığı dünya görüşünü açığa çıkarmaktır.

⁴⁵ **Ufuk Şahin**, *Bir Eleştirel Söylem Biçembilim Uygulaması: Adalet Ağaoğlu'nun "Karanfilsiz" 'Adli Hikâyesi*, s.79-104

BÖLÜM 2: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN HAYATI, SANATI ve ESERLERİ

2.1. Hayatı ve Sanatı

Yakın tarihimizin önemli fikir adamlarından olan Hüseyin Nihal Atsız, yaptığı çalışmalarla hem Türk tarihine ışık tutmuş büyük bir tarihçi; hem de Türkoloji'nin ilgi sahasında başvuru kaynağı olabilecek kadar ardında eserler bırakan Türkolog olarak değerlendirilir. Millettin ölümsüzlüğünü,devletin ebediyyen yaşamasını konu edinen romanları,Türkçenin haysiyet kavgası verdiği eserler olmak özelliğini de taşımaktadır.

Galip Erdem'in deyimiyle; bilhassa 1938 sonrasında gelişen siyasi olaylar neticesinde, Türk milliyetçiliğini ezilmişliğinden kurtaran; "Yeniden Doğuş"un önderliğini yapan bir dava adamıdır. Büyük heyecanların, "Çetin Yollar"ın, Türk tarihini parçalanmaz bir bütün olarak görmeyi öğretmeninin temsilcisi ve Türk birliğinin "Dev" inançlı bekleyicisi. Ülke meselelerine ciddi bir bakış açısı olan Nihal Atsız için "Son Asır Türk Şairleri" adlı eserinde Mahmut Kemal İnal, şöyle bir tanımlama yapmıştır: "Zeki ve ateşli bir mizacı olan ve atlıyı atından indirecek şiddetle yazılar yazan Nihal Atsız." Yazılarında yer yer hamasete kaçan ancak eylemi ön plana çıkarmış bir üslubun sahibi olan Atsız, fikirleriyle bir dönemin bayrak isimlerinden biridir.⁴⁶

İlim adamı olarak Atsız'ın çeşitli yönleri vardı. Şair, yazar ve öğretmen olarak bir döneme fikirleriyle damgasını vurmuştur. Fakat onun en belirgin yönü fikirleri doğrultusundaki mücadelecilik tarafıdır. Dönemindeki ve kendisinden sonraki nesillere de en çok bu yönüyle tesir etmiştir. Milletine karşılıksız hizmet etme ve ona yüce bir sevgi hissi onun için en yüce duygudur. Buna rağmen, toplumun bir kısmı ona gönülden bağlanırken bir kısmı da gönlü Türklük şuur ve gururuyla dolu Atsız'a yaşamı boyunca eziyeti münasip görmüştür. Bu tutum neticesinde Atsız, kendi yurdunda adeta tutsak edilmek istenmiştir. Onun eziyetlere tahammülü bir destan motifi kadar görkemlidir.⁴⁷ Atsız'ın anlaşılmasını ve ısrarlı bir şekilde bir köşede bırakılmak istenmesi, belli bir ideolojiye sahip çevrelerin bilinçli bir şekilde hareket etmelerinin neticesidir.⁴⁸

⁴⁶ **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce**, Cilt 4,Milliyetçilik, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul,2017,s.594

⁴⁷ **Altan Deliorman**, *Tanıdığım Atsız*, Orkun Yayınları,2. Baskı, İstanbul,s.6

⁴⁸ **Yılmaz Öztuna**, *Türk Tarihinden Portreler*, Ötüken Neşriyat,6. Baskı,İstanbul,2018,s.289

Dönemi itibariyle dergileri ancak beş altı bin adet satılan *Atsız*, günümüzde yüzbinlerin okuduğu milli bir simge olmuştur. Okuyucuları şimdi Türk kimliğini daha içten hissederken ve Türkçülüğün 20. yüzyıldaki önderi gibi değerlendirdikleri *Atsız*'la kimliklerine anlam vermeye çalışmaktadırlar. Hiç şüphesiz bu, “kaderin çizdiği bir yol”du ve bu yoldan geçilecekti. Ne kadar sarp kayalarla kuşatılmış olursa olsun, ne kadar dikenli çitlerle çevrilmiş bulunursa bulunsun Türkler bu yolu geçecekler ve esenliğe kavuşacaklardır.⁴⁹

Türk milliyetçiliği fikir sistemi haline gelmişse bunun 1930'dan sonraki öncüsü hiç şüphesiz ki Hüseyin Nihal *Atsız*'dır. 15 Mayıs 1931 tarihinde ilk sayısını yayımladığı *Atsız Mecmua*'dan itibaren günümüze kadar bütün Türkçüler, onun fikirlerinin tesirinde kalmışlardır. Siyaset, *Atsız*'ın ilgi alanı değildir ancak siyasi hayatlarında Türk milliyetçiliğini temsil edenler de onun fikirlerinden yararlanmışlardır.

Atsız şu sözlerle siyasetle neden ilgilenmediğini açıklamaktadır: “Türkçülük fikri bir ülküyken, siyasetse iktidar olma yöntemidir. Bunun için bir kutsal fikir olan ülkü; asla değişmezken siyaset yani taktik, her daim değişmektedir.”⁵⁰

İstanbul Kadıköy'de 12 Ocak 1905'te doğan *Atsız*'ın babası, Gümüşhane'nin Torul kazasının Midi köyünün Çiftçioğulları ailesinden Hüseyin Efendi'nin oğlu Deniz Güverte Binbaşı Mehmet Nail Bey'dir. Annesi Trabzon'un Kadıoğulları ailesinden Osman Fevzi Bey'in kızı Fatma Zehra Hanım olarak kayıtlara geçmiştir.⁵¹

İlk ve orta öğrenimini Kadıköy'deki Fransız ve Alman Mektebi, Kadıköy ve İstanbul Sultanisi'nde tamamlamıştır. Lise onuncu sınıfta girdiği sınavda başarılı olarak, Askeri Tıbbiye'ye girmeye hak kazanmıştır.(1922) Bu okuldan disiplinsizlik nedeniyle ihraç edilince yardımcı öğretmen olarak Kabataş Lisesi'nde üç ay çalışmıştır. Daha sonra kâtip yardımcısı olarak Deniz Yolları'na ait vapurda çalışan *Atsız*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi “Yüksek Muallim Mektebi”ne kaydını yaptırmıştır. Ne var ki bir hafta sonra askere çağrılmış, tecil isteği reddedilince vatanî görevini 9 ay boyunca (28 Ekim 1926-28 Temmuz 1927) İstanbul Taşkışla'da 5. Piyade alayında er sıfatıyla yerine

⁴⁹ **Ahmet Bican Ercilasun**, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s.12

⁵⁰ **Aktaran Ozan Karabulak**, (*Hüseyin Nihal Atsız, Ötüken Dergisi*, Şubat 1970,Sayı,104)

⁵¹ **Osman Fikri Sertkaya**, *Hüseyin Nihal Atsız, Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat AŞ, İstanbul-Mayıs 2014,s.35

getirmiştir. Askerliğini tamamlayınca tekrar öğrenimine devam etmiş ve mezun olarak bölümünde asistan göreviyle çalışmaya başlamıştır.⁵²

1931 yılında Edebiyat Fakültesi Felsefe mezunu olan Mehpere Hanım ile evlilik yapmış ancak evliliği uzun sürmemiş ve 1935'te boşanmışlardır. 15 Mayıs 1931- 25 Eylül 1932 tarihleri arasında aylık yayımlanan “Atsız Mecmua”yı 17 sayı çıkarmıştır. Ancak mahkeme kararlarıyla kapatılarak yayım hayatına son verilmiştir.

Türk Tarih Kurumu genel sekreteri olan Reşit Galip, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ı 1932 yılında gerçekleşen Birinci Türk Tarih Kongresi'nde ağır bir dille eleştirmiştir. Bunun üzerine Atsız, Pertev Naili Boratav'ın da dahil olduğu sekiz arkadaşıyla “Zeki Velidi'nin öğrencisi olmakta iftihar ederiz.” diyerek telgraf çekmiştir. Atsız'ın milliyetçilik duygularıyla, asistan olarak giriştiği mücadele uzun ömürlü olmamıştır. Bunun sebebi, daha önce Türk Tarih Kurumu genel sekreteri olan Dr. Reşit Galip'in 19 Eylül 1932'de Maarif Bakanı olmasıyla başlayan süreçtir.⁵³

Meşhur telgraf sonrası Reşit Galip, Atsız'ı kara listeye almış ve onu üniversitedeki işine son vermek için fırsat kollamıştır. “Atsız Mecmua”nın 25 Eylül 1932 tarihli 17. Sayısında “Darülfünunun Kara, Daha Doğru Bir Tabirle, Yüz Kızartacak Listesi” başlıklı makalesi bunun için bir fırsat olmuş ve 13 Mart 1933 tarihinde Atsız'ın işine son verilmiştir. Asistanlık görevine son verilen Atsız (Mart 1933'te) Malatya Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak adeta sürgün gönderilmiştir. Bu arada Atsız Mecmua'nın da yayımı durmuştur. Atsız, 8 Nisan 1933'te Malatya'da görevine başlar. Orhan Şaik de orada çalışmaktadır. 1 Temmuz 1933'e kadar Malatya'da çalışan Atsız, dört ay sonra edebiyat öğretmeni olarak Edirne Lisesi'ne tayin edilmiştir.⁵⁴

11 Eylül 1933-28 Aralık 1933 tarih aralığında Edirne'de çalışan Atsız, bu süreçte “Atsız Mecmua”nın devamı niteliğinde olan yine aylık olarak “Orhun” dergisini yayımlamaya başlamıştır. Bu dergide, o dönemde Türk Tarih Kurumu'nca çıkarılan ve ders kitabı olarak okutulan dört ciltten oluşan tarih kitaplarındaki yanlışlıkları dile getirmesi üzerine 28 Aralık 1933'te Edirne'deki öğretmenliğine son verilerek, henüz 9. sayısı yayınlanan Orhun dergisi de bakanlar kurulunca aynı akıbete uğramıştır. Dokuz

⁵² **Nergishan Tekin**, *Nihal Atsız*, Kariyer Yayıncılık İletişim İstanbul,2. Baskı, Aralık 2016,s.29

⁵³ **İlhan Bahar**, *Vaktiyle Bir Atsız Varmış*, Kamer Yayınları, İstanbul,2015,s.22

⁵⁴ **Hayri Yıldırım**, *Son Türkçü Atsız*, Togan Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2013,s.25

ay müddetiyle bakanlık emrine alınan Atsız, 1934 tarihinde Kasımpaşa'daki Deniz Gedikli Hazırlama Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak göreve başlamıştır.⁵⁵

İkinci eşi Bedriye Hanım'la 27 Şubat 1936 tarihinde evlenmiş ve bu evlilikten Yağmur (4 Kasım 1939) ve Buğra (14 Temmuz 1946) adlı iki çocuğu olmuştur. Eğitim Bakanlığı'ndan ihraç edilen Atsız, bir müddet Özel Yüce-Ülkü Lisesi ve Boğaziçi Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalışmış ve bu süre zarfında Orhun Dergisini tekrar yayımlamıştır.

Atsız'ın hem özel hayatı hem de Türkiye'nin siyasi tarihi bakımından 1944 yılı, önemli hadiselerle sahne olmuştur. Ülkemizde yaygınlaşan “komünist” fikirlerin yarattığı sıkıntılarla, Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na iki tane “Açık Mektup” yazmış ve bilhassa milli eğitime sızan marksist fikirleri mektuplarıyla ifade etmiştir. Mart 1944'te yayımlanan 16. Sayıda Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na ikinci açık mektubunu yazarak bazı isimlerin Marksist çalışmalarını ortaya koyan Atsız, bunlara rağmen sessizliği tercih eden Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'i istifaya davet etmiştir.

Atsız'ın son mektubu memlekette millî coşkuya sebep olmuştur. Bunun üzerine Hasan Ali Yücel tarafından Özel Boğaziçi Lisesi'ndeki görevine sona erdirilmiş, Orhun dergisi de kapatılmıştır. Daha sonra ikinci mektubunda “vatan haini” dediği Sabahattin Ali tarafından dava edilmiştir. İkinci oturumu 3 Mayıs 1944'te yapılan davanın neticesinde Atsız, 6 ay hapis cezasına çarptırılmış, sonrasında bu ceza ertelenmiştir. Daha sonra açılan davada 6,5 yıl hapis cezası alır. Karar temyiz edilir ve Askeri Yargıtay, sıkıyönetim mahkemesinin kararını esastan bozar. Davaların devam ettiği müddetçe, Atsız çok kötü şartlara maruz bırakılmış, “tabutluk” adı verilen küçücük bölmelere tıkılmış, içinden lağım geçen ve ciğer söndüren derecede rutubetli hücrede tutulmuştur. Yakın tarihimize “İrkçılık-Turancılık Davası” olarak geçen bu süreçte Atsız'la, aralarında Alparslan Türkeş, Orhan Şaik Gökyay, Hüseyin Namık Orkun, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan ve Osman Yüksel Serdengeçti 'nin de bulunduğu kişiler tevkif edilmiş ve çeşitli işkencelere maruz kalmışlardır.⁵⁶

Bir dönem işsiz olan Atsız,sınıf arkadaşı olan Tahsin Banguoğlu'nun Millî Eğitim Bakanı olmasıyla Süleymaniye Kütüphanesi'nde 1949'da çalışmaya başlamıştır. İşsiz olduğu süreçte, ekonomik olarak aile zor günler geçirmiştir. O dönemde ailenin yegâne

⁵⁵ **Hayati Tek**, *Nihal Atsız*, Alternatif Yayınları, Ankara, Eylül,2002,s.21

⁵⁶ **Reha Oğuz Türkkan**, *Tabutluktan Gurbete*, Berikan Yayınları, Ankara 2000,s.132

düzenli geliri, Bedriye Atsız'ın Nişantaşı'ndaki "British High Scholl" da verdiği tarih derslerinden kazandığı 30 liraydı. Bu arada Atsız, çok sevdiği kitaplarını ve ecdattan mevrus halıları yok pahasına satmak zorunda kalıyordu.⁵⁷

Bir süre kütüphanede çalışan Atsız, Ankara Atatürk Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalışmaya başlar. Ne var ki bir konuşması yine dava konusu olmuş; ancak mahkeme konferansta gerçekleştirdiği bu konuşmanın ilmi olduğu kanısına varmıştır. Bu kararla Atsız, tekrar Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki görevine başlamıştır. 16 yıl boyunca Süleymaniye Kütüphanesi'nde çalışan Atsız'ın en uzun memuriyeti bu süre zarfında olmuştur. Türkçüler Derneği'ni 1962 yılında kuran Atsız ölünceye kadar Ötüken Dergisini yayımlamıştır Atsız, Atlı, Selim Pusat, Bozkurt, Namık Kemal imzalarını da kullanmıştır.

Bilhassa Doğu Anadolu'daki bölücü yapılanmayla ilgili olarak makaleler yazmış, neticesinde gayet bilinçli tavırlarla Atsız tekrar mahkemeye verilmiştir. 15 ay hapis cezası almasına rağmen Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından affedilmiştir. Bu süreçte 2,5 ay cezaevi hayatı olan Atsız, 10 Aralık 1975'te kalp krizi geçirmiş, 11 Aralık 1975'te geçirdiği ikinci kalp kriziyle aramızdan ayrıлып gitmiştir.

Yokluk içinde geçen günler, sürekli uğraşmak zorunda kaldığı mahkemelerle güçsüzleşen Atsız, yine de bu kötü günlerde asla duruşundan vazgeçmemiştir. Yazılarında "keskin ve sert" bir üslup sahibi olan Atsız, özel hayatındaysa aynı derecede "sakin, sevecen ve şakacı" biridir. Atsız, hayalini kurduğu eski Türk yaşamı dahilinde yaşamayı becerebilmiştir.⁵⁸

Ayrıca akademisyen Murat Yılmaz'ın Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi'nde (Yıl 4, Sayı: 31, Ekim 2016, s. 378-394) yayımladığı "Nihal Atsız Hakkında Yapılmış Çalışmalar üzerine Bir Bibliyografya Denemesi"nde Atsız hakkında yapılan çalışmaların farklı görüşleri içeren 37 kitap, 24 yüksek lisans ve doktora tezi, 185 makale, 8 bildiri ve 3 ansiklopedi maddesinden müteşekkil olduğunu belirtmesi Hüseyin Nihal Atsız'ın tarih, dil, edebiyat ve fikir alanlarında önemli biri olduğunun delilidir.

Hüseyin Nihal Atsız'ın yukarıda sunulan yaşamöyküsü içerisinde bahsi geçen romanlarının geçen zaman içerisinde farklı çalışmalara konu olduğu ve ayrıntılı bir şekilde incelendiği görülmektedir. Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor

⁵⁷ Yağmur Atsız, *Ömrümün İlk 65 Yılı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 2005, s. 156

⁵⁸ Yılmaz Öztuna, *Türk Tarihinden Portreler*, Ötüken Neşriyat, 6. Baskı, İstanbul, 2018, s. 293-294

romanlarının eleştirel söylem biçembilim yöntemiyle incelenmemiş olması sebebiyle özgün bir çalışma yapmak maksadıyla bu romanlar bilhassa seçilmiştir. Romanların gerek içerik gerek biçem açısından sunduğu zenginlik, yöntem olarak da uygulanabilirliğini ortaya koymaktadır.

Türk milliyetçiliği fikrinin 1930’lardan sonraki önderi olarak adlandırabileceğimiz Atsız’ın çalışmamıza konu olan romanları kullanacağımız yönetime de uygundur, çünkü metinlerdeki ideolojilerin söylem düzeyine nasıl yansıdığını ortaya koymak çalışmanın özünü oluşturur. Kalemını bir kılıç gibi kullanan Atsız, tarihi romanlarında gerçeği yeniden kurgulamış, Göktürk Kağanlığı’nın yıkılış ve tekrar kuruluş sürecini anlatan romanlarında söylem düzlemindeki “makro” ve “mikro” yapılar aracılığıyla çözümleme yapılmaya çalışılmıştır. Atsız, romanlarında gerçekliği, dilsel kodlarla tekrar inşa etmiş, belirli bir anlam ve ideolojinin ön plana çıkarılmasında, söylemsel stratejileri de başarılı bir şekilde kullanmıştır.

Ayrıca romanların coğrafyadan tarihe, politikadan, müziğe ve edebiyata birçok alanda okuyucuya önemli bilgiler sunuyor olması ve yazarın sık sık başvurduğu benzetme, metafor, kişileştirme, abartma, ironi, geriye dönüş gibi söz sanatları ve tekniklerle zengin bir biçeme sahip olmasını sağlaması Bozkurtlar’ın Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor romanlarının kullanılacak bu yönetime uygun bir yapıt olduğunu göstermektedir.

2.2. Eserleri

a. Roman:

- Dalkavuklar Gecesi, İstanbul 1941.
- Bozkurtların Ölümü, İstanbul 1946.
- Bozkurtlar Diriliyor, İstanbul 1949.
- Deli Kurt, İstanbul 1958.
- Z Vitamini, İstanbul 1959.
- Ruh Adam, İstanbul 1972.

b. Hikâyeler:

- Dönüş, Atsız Mecmua, sayı.2 (1931), Orhun, sayı.10 (1943)
- Şehidlerin Duası, Atsız Mecmua, sayı.3 (1931), Orhun, sayı.12 (1943)
- Erkek Kız, Atsız Mecmua, sayı.4 (1931)
- 'İki Onbaşı, Galiçiya...1917...', Atsız Mecmua, sayı.6 (1931), Çınaraltı, sayı.67 (1942), Ötüken, sayı.30 (1966)
- 'Her Çağın Masalı: Bozoğlanla Sarı yılan', Ötüken, sayı.28 (1966)

c. Şiir:

- Yolların Sonu, İstanbul, 1946

d. İnceleme:

- Türk Tarihi Üzerine Toplamalar (1935)
- Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi (1939)
- Münecimbaşı Şeyh Ahmet Dede Efendi, Hayatı ve Eserleri (1940)
- 900. Yıldönümü (1940-Toplatılmış ve 1944'te yasaklanmış, 1955'te tekrar basılmıştır.)
- Türk Edebiyatı Tarihi (1943)
- Osmanlı Tarihine Ait Takvimler (1961)
- "Osman (Bayburtlu), Tevârih-i Cedîd-i Mir'at-ı Cihan", İstanbul (1961)
- Türk Tarihinde Meseleler(1966)
- Üç Osmanlı Tarihi (Oruç Beğ Tarihi, Ahmedi, Şükrullah) (1972)
- Âşıkpaşaoğlu Tarihi, İstanbul 1970.
- Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nden Seçmeler I, 1971.
- Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nden Seçmeler II,1972.
- Türk Ansiklopedisindeki Yazıları(1974)

e. Makaleler:

- Çanakkale'ye Yürüyüş, Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferleri(1933)
- Türk Ülküsü(1956)

Atsız'ın Türk Ülküsü kitabıyla Makaleler-1-2-3-4 serisinde toplanmış olan yazıların hepsi birden Ötüken Neşriyat tarafından “makalelerden yapılmış derlemeler” olarak tekrar tasnif edilmiştir. Türk Ülküsü kitabında yer alan makaleler yerinde bırakılarak bu bahsi geçen beş kitap aşağıda ismi verilen üç kitaba, bu kitaplar içinde de çeşitli ana başlıklara sahip kısımlara ayrıldı.

- Turancılık, Milli Değerler ve Gençlik
- Türk Tarihinde Meseleler
- Tarih, Kültür ve Kahramanlar

f. Biyografi:

- İstanbul Kütüphanelerine Göre Üç Bibliyografya:
- Birgili Mehmet Efendi, Ebussuud, Âlî Bibliyografyası

BÖLÜM 3: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN “BOZKURLARIN ÖLÜMÜ” VE “BOZKURLAR DİRİLİYOR” ADLI ROMANLARININ ELEŞTİREL SÖYLEM BİÇEMBİLİM İŞİĞİNDA İNCELENMESİ

Bu bölümde eleştirel söylem biçembilim yönteminin incelemeyi daha sistematik ve anlamlı kılacak belirli 11 alt başlığı altında elde edilen veriler ortaya konacak ve bu veriler neticesinde yorumlamalar yapılacaktır.

3.1. Doğru Sözcük Seçimi

Metin bütünlüğü içerisinde sözcük ya da sözcüklerin etkinliği veya sürekliliği yazarın doğru ya da yerinde sözcük seçimiyle alakalıdır. Başka bir ifadeyle, biçemin oluşmasında ana unsur olarak doğru sözcük ve cümlelerin seçilmesi gösterilir. Bu durum metnin etkisini artıran bir araçtır.

Dikkat odağı olarak seçilen kavramla ilgili sözcük seçimi ve okur ya da dinleyici ile bağlantı kuran seçimler, doğru sözcük kullanımında iki mühim noktadır. Yazarın seçmiş olduğu sözcükler onun odaklanma durumunu ifade eder. Nihal Atsız, tarihi romanlarının gereği olarak eski Türkçeye ait kelimeler kullanarak okuyucunun zihninde tarihi çağrışımlar uyandırır. *Millet* kelimesi yerine “*budun*” kelimesini kullanarak Göktürk yazıtlarına da gönderme yapar. Yine *kederli* yerine “*bunlu*”, *doktor* yerine “*utacı*”, *şimşek* yerine “*çakın*”, *küçük erkek kardeş* yerine “*ini*”, *çeyiz* manasına gelen “*kalin yapmak*”, *küçük kız kardeş* için “*singil*” gibi arkaik kelimeleri kullanarak tarihin derinliklerine yolculuk yaptırır. Bu sayede, odak noktasını, seçtiği kelimelerle ortaya koyar.

Doğru sözcük ya da cümle seçimi “*eşanlamlılık*” bağlamında ele alınabilmektedir. Yazarın metinde eşanlamlı sözcükler arasından hangisini kullanmayı tercih ettiği de bu bağlamda düşünülmelidir. Yazar, anlam açısından iki sözcüğün birbirlerine benzemesine rağmen özenle, *asker* yerine “*çeri*” kelimesini kullanarak farkı ortaya koymuştur.

Anlam ayrımları farklı sözcükler için de geçerlidir. Aynı şeye ya da varlığa gönderme yapan iki sözcük farklı anlamlar ifade edebilir. Sözcük ve sözcük öbekleri, özellikle de sıfatlar dikkate alındığında, yazarın Türkleri tanımlarken olumlu, Çinlileri tanımlarken

genel olarak olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu görülür. Yazar, Çinlileri, hileci, ticarete Türkleri kandıran, kadınlarını işveli olarak tanımlarken bu özellikler Çin toplumu için gayet normal karşılanabilir. Türklüğü, savaşçı, yerleşik hayata geçmemiş olarak anlatırken de Çinliler için bu özellikler farklı manalar ifade edebilir.

Kelimeler, düşüncelerin hatırlanmasında veya düşünce sistemleri oluşturulmasında yardımcı olur ve farklılıkların ya da ilişkilerin ifade edilmesine izin verir. Göktürk Yazıtlarında geçen, *Çinlilerin tatlı sözlerine, yumuşak ipeklerine kanıp, Türk halkının çoğunun ölmesine*, romandaki olaylar ve diyaloglar aracılığıyla göndermeler vardır. Ayrıca Çuluk Kağan'ın zehirlenerek öldürülmesinden sonra, Kara Ozan'ın söylediği parça, Alp Er Tunga Sagusunun bir benzeridir.

Tanrı Dağı, kavram olarak özenle seçilmiş ve Atsız'da kutsal bir mekân olarak kullanılmıştır. Tanrı Dağı, bütün şehitler ve kahramanların ruhları için buluşma noktasıdır. Kürşad'ın ruhu roman sonunda Tanrı Dağı'na gider. Buluşma noktası olarak Tanrı Dağı'nda Alp Er Tunga başta olmak üzere bir atalar kafilesince karşılanır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın ana fikirlerinden biri olan “ zamanın yekpareliği” Bozkurtların Ölümü'nde açıkça görülür. Eserin başında “Romanın Hikâyesi” kısmında Atsız: **“Benim kitabımda yüzyılların akışı bulunacak.”** ifadesiyle bu fikrini romanda belirgin hale getirmiştir. Ayrıca eserdeki kahramanlar sık sık 1300 yıl sonraya taşınır. Böylece Atsız eserini yazdığı dönemle 1300 yıl önce arasında sıkı bağlar kurar. Okuyucusunda kendilerini 1300 yıl önceki kahramanlarla birliktymiş hissi uyandırır. Yazarın fikir dünyası ve tutumuna göre sözcük seçimi yapılır ve bu doğrultuda yazar, kelimeleri ve cümleleri özenle seçmiştir.

3.1.1. Bozkurtların Ölümü

Hüseyin Nihal Atsız, Bozkurtların Ölümü adlı eserinde tarihin tozlu sayfalarından çıkardığı Kürşad'ın hikâyesini yazmıştır. 639'da Çin sarayını basan kahramanları ölümsüzleştiren eser, destansı bir romandır, bir destanın roman haline getirilmiş biçimidir Cie-ş1-şuay olarak Çin kaynaklarında geçen kahramanın adının Kürşad olabileceğini tasarlamış ve 1932 yılında yazdığı **“Yolların Sonu”** şiirinde.⁵⁹ ilk defa bu adı kullanmıştır.

⁵⁹ Hüseyin Nihal Atsız, *Yolların Sonu*, İrfan Yayıncılık,2015,14.Baskı, s.19

1934 yılında Kürşad'la ilgili fikirlerini açık bir şekilde yazan Atsız; “**Cihan Tarihinin En Büyük Kahramanı: Kürşad**” adlı makalesini kendi çıkardığı Orhun dergisinin 6. sayısında yayımlamıştır.

Çin tarihlerinde kaydedilen olayı kısaca özetleyerek Kürşad'ın neden tarihimizin en büyük kahramanı olması gerektiği bahsinde fikirler öne sürer. Türk tarihinden birçok kahramanla ve şahsiyetlerle karşılaştırma yapar ve şu neticeye ulaşır: Ancak kahramanlarımızın hiçbiri Kürşad kadar büyük bir gaye ve onunki gibi zor koşullar altında vuruşmamışlardır. Zira Kürşad kahramanlığın olduğu kadar hakkından vazgeçişin de örneği bir kişiliktir. İhtilal başarılı olsa bile kağanlıkta gözü olmadığını ihtilalden önce savaşçılara açıklamıştır. Çin sarayını basarak gerçekleştirmek istediği ihtilâlî makam elde etmek için değil Türk milletinin kurtuluşu için yapmıştır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın Kürşad karakterindeki maksadı, arzuladığı Türk gençliğine bir rol model olmasıydı. Kürşad, fikirleriyle Türk gençliğine örnek olmalı, Türk gençleri Kürşad gibi olmaya özen göstermelidir. Kürşad, Atsız'ın hayal dünyasında kusursuz bir “Türk” örneğiydi.

Romandaki birinci odak noktası olarak bu husus ele alınmalıdır. Romandaki 225 cümlede Kürşad'ın kişiliğini gösteren ifadeler rastlanmaktadır. Romandaki toplam cümle sayısı 10393'tür ve Kürşad'ın kahramanlığını gösteren cümlelerin toplam cümle sayısı içindeki oranı % 2,16 olmaktadır. Bu ifadeleri şöyle örneklendirebiliriz:

***Kürşad** yıldırım gibi konuşuyordu.(s.9)*

*İki üç gündür süren şenliklerde her kazananı aynı sessizlikle karşılayan ve yalnız içlerinden kutlayan çeriler, çok kısa bir farkla üstün gelen **Kürşad**'ı çılgınca alkışlıyor, "Yaşa!" diye haykırıyorlardı.(s.50)*

*Kağan, **Kürşad**'a, beğlerine birer birer bakıyor, beğler gözlerini **Kürşad**'dan ayırmıyorlardı.(s.79)*

***Kürşad**, arkadan İşbara Alp ve Bağa Tarkan çatık yüzlerle Şen-king'in çadırına girince içerdekiler şaşkınlık ve telaşla ayağa kalktılar.(s.141)*

*Hepimiz, **Kürşad**'ın tek başına yaptığını yapmış değiliz.(s.275)*

İkinci odak noktası Bozkır yasası ve Türk Töresidir. Çünkü bu iki kavram Türk tarihi boyunca bağımsızlığın ve adaletin timsali olmuştur. Türklere mahsus yaşam tarzı, devletin devamlılığı ve işleyiş anlayışı bu kavramlar çerçevesinde şekillenmiştir.

Türk ve Çinliler arasındaki bağımsızlık mücadelesinin yanında Türk töresine ait kavramlar sıklıkla kullanılır. Kahramanın çok olduğu Bozkurtların Ölümü romanında hiyerarşik yapının önemli olduğunu net bir şekilde gösteren kağan unvanı en çok kullanılan kavramlardandır.

Esas mekân olan bozkır, ayrıntılı olarak anlatılmasa da romanda mühim yer tutar. Adeta romanın ana kahramanlarından biri gibidir, adeta ruhu vardır. Atsız'ın romanlarını inceleyen Cihan Özdemir bu özelliği tespit eder ve şöyle vurgular:

“Bozkurtların Ölümünde” olay örgüsünün hâkim mekânı olan sonsuz bozkır, sadece üzerinde insanların yaşadığı basit bir mekân değil; adeta fiziksel varlığının yanı sıra ruh ve bilince de sahip “kutsal bir güç” gibi tasvir edilir. Üzerindekiler(Göktürkler), “Tanrı'nın yasasına ve töre”ye aykırı davrandıkları zaman, mekân harekete geçer ve Tanrı'nın gazap aletine dönüşerek onları müthiş biçimde cezalandırır.⁶⁰

Bozkır, romanda o kadar mühim yer tutar ki; bölümlerden birinin adı “Bozkır Yasası” adını taşır.

Bu iki kavramı gösteren ifadelerle 86 cümlede rastlanılmaktadır. Bu sayının romandaki toplam cümle sayısı içinde oranı % 0,82 olmaktadır. Bozkır yasası ve Türk töresini gösteren ifadelerin örnekleri şöyledir.

***Bozkırda** atlinin uzaklaşan nal seslerinden başka bir şey işitilmiyordu.(s.19)*

*İşitebildiği biricik söz "**Bozkır yasası**" oldu. (s.235)*

*Genç yüzbaşı burada Kara Kağan türesinin değil, **bozkır yasasının** yürürlükte olduğunu düşünerek sert bir sesle sordu.(s.283)*

*Atlarını **sonsuz bozkırda** otlamaya bırakıp kendileri yere uzanmışlardı.(s.298)*

*On bin Türkle on bin Çinlinin kanı **bozkırı** kızartmıştı.(s.320)*

⁶⁰ Cihan Özdemir,a.g.e.,s.360-361

Türk türesince soylu kişiler öldürülürse kanlan toprağa akıtılmaz.(s.262)

Türk türesi Türkler için yapılmıştır.(s.82)

Bögü Alp, Kürşad'ın kağan olması düşüncesine kendisini o kadar alıştırmıştı ki onun söylediği sözlerin türeye uygun, olması bile kendisini kandıramıyordu.(s.384)

Bizim türemize göre kağanlık yalnız ölen kağanın oğluna değil; kardeşine, amcasına, yeğenine de geçebilir.(s.384)

İçin Katun'la evlenişim Türk türesine uymak içindir.(s.335)

Üçüncü odak noktası “zamanın yekpare” oluşudur. Öğrenci pansiyonundaki gençler birden Göktürk eri olmuştur.”**Aydede bile iyi işitebilmek için biraz daha alçalır.**” Roman kahramanları 621 ile 639 yılları arasında yaşamış gibi görünseler de ruhları Tanrı Dağı'nda bugün de yaşamaktadır. Onları bugüne Atsız taşımıştır ve onun temel fikirlerinden olan “zamanın yekpareliği” esere sinmiştir.

639 yılında Çin sarayını basan 41 yiğit kırıla kırıla 6 kişi kalmıştır. Vey Irmağı kıyısında artık yaşamak için değil, milletin şan ve şerefi için savaşmaktadırlar. Sanki romanı okuyanlar oradadır:

“Bu arada sürülerek ırmağın kıyısına kadar gelmişlerdi. Altı kişi, damarlarında kalan son güçle son savunmalarını yapıyorlardı... Bu kahramanlığı yaparken bin üç yüz yıl sonra bir yazıcının, kendi hatıralarını yaşatmak için bu satırları yazacağını düşünmüyorlar, şanlı maceralarını Türk oğullarının nasıl bir ihtirasla okuyacaklarını bilmiyorlardı.”

Bu ifadesiyle Atsız da oradadır ve kendi kahramanlarının savaşını seyretmektedir. Okuyucularına adeta bir zaman yolculuğu yaptırmaktadır.

Sadece zaman değil, evren de “yekpare”dir. Türk'ün çok eski çağlarında ağaç, su, bulut, ay da canlıdır; onların da ruhu vardır. Eski Türkler onlarla konuşur, merakla seyrederdiler. Tabiat bazen de kızıp Türklerin başlarına felaket getirirdi. Kağanın yanlış işler yaptığı takdirde doğanın neden bir felaket vermediği, Türk Kağanı, Çin'de esir olduğunda tabiatın neden bu duruma seyirci kaldığı roman kahramanlarında merak konusudur.

Bu kavramı gösteren ifadelerle 116 cümlede rastlanılmaktadır. Bu sayının romandaki toplam cümle sayısı içinde oranı %1,11 olmaktadır. Aşağıdaki örneklerle bu durum gösterilebilir;

Yeryüzünde bir ot bile kıpırdamazken gökyüzünde bulutun bu kadar hızlı dolaşmasını yüzbaşı iyi bulmadı. (s.14)

Geceki borayı, fırtınayı, doluyu göz önünden geçirdi: "Tanrı ulu kağanımızı alarak bizden yüz çevirdi" dedi. (s.22)

Büyük günler geliyor!... Dokuz yıla kalmaz; olan olur. Dokuz yıl daha geçer; katı kılıç kullanma günü gelir...Kıtlık olunca ay parçalanacak!...Kara Kağan'ı öldürmeyeceksin...Onu tasa öldürecek. Bir ulu şehirde toplanmış kırk er görüyorum... Aralarında sen de varsın... Yağmur yağıyor. Irmağın kıyısında dövüşüyorsunuz. Budun kurtuluyor... Adınız unutulmayacak... Bin üç yüz yıllık ölümden sonra dirileceksiniz... Acunun batımına dek adınız gönüllerde kalacak. (s.178)

Gökten inen türlü belâlarla bitkin bir hâle gelen bu insanlar biraz doyum almak için Çin'e akın etmekten başka hiçbir şeyin fayda vermeyeceğini düşünmekte birliktiler. (s.282)

Çünkü gökte üç tane ay birden parlıyordu. (s.293)

Tanrı'nın öfkesi daha geçmemişti. (s.295)

Kürşad ve kırk arkadaşı, aylı kızıl bayrağı bekleyerek hala ufukları gözlüyor.(s.430)

Bozkurtların Ölümü adlı romanda; üzüntü-keder, büyük-iri, er-asker, sağlıklı-dinç, ihtiyar-yaşlı, ağır ağır-yavaş gibi eş ya da yakın anlamlı sözcüklerin de kullanımına rastlanmaktadır.

Romanda zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır. *Parlak-sönük, sıcak-soğuk, kızmak-sevinmek, büyük-küçük, güzel-çirkin, uzun-kısa* gibi sözcükler buna örnektir. Ayrıca Türk aile yapısını anlatması bakımından *hanımı, karısı* sözcüğünü karşılayan *evdeş* sözcüğünün 60 defa geçmesi de dikkat çekicidir. Bu da Türk töresince aile yapısına gösterilen önemi ifade etmektedir.

3.1.2. Bozkurtlar Diriliyor

Atsız'ın Bozkurtların Ölümü'nü yazarken devamı niteliğindeki Bozkurtlar Diriliyor romanını tasavvur ettiğini düşünmemiz için birçok sebep gösterilebilir. Birinci romanın sonunda Kürşad'ın eşi, çocuğunu da alarak bilinmeyen bir yere gider, bu çocuk ikinci romanın kahramanı **Urungudur**. Hüseyin Nihal Atsız, Bozkurtlar Diriliyor romanının kahramanını ilk romanda kurtarıp sonraki maceraya hazırlamıştır. Yine dikkat çekici sebeplerden biri de, Onbaşı Pars'tır. Zira o da ilk romanda aşk sebebiyle İçing Katun'a karşı geldiği için Batı Göktürk eline kaçmış ve Almila'yla birlikte ilk romandan çıkarılmışlardır. Bozkurtlar Diriliyor'da yaşlanmış olarak romana geri döner ve Urungu'nun Kürşad'ın oğlu olduğunu anlamıştır.

Romandaki en önemli odak noktası; tarihî roman olmasına rağmen bu romanda aşk ön plana çıkar. Dönemin kahramanlık anlayışı, devlet ve millet uğruna kendilerini feda eden insanlar, sonsuz bozkır yasası, efsanevi motifler, Türk devlet geleneğinin sarsılmaz töresi, romanda önceliklidir. Fakat bu romanda hepsinden önde olan, aşktır.

Roman kahramanları ve onların etrafında dönen olaylar Urungu ile Ay hanımın aşkına bir nevi zemin oluşturmuştur. Birçok gerilim ve iç çatışma, bu aşk etrafında yaşanır.

Göktürk Devleti'nin yeniden kurulması ve Dokuz Oğuzların bağımsızlık arzularıyla beraber yürüyen Urungu ile Ay Hanım'ın aşkı o kadar öne çıkmıştır ki romanın trajik sonunu da bu aşk oluşturmuştur.

Romanda, Urungu ile Ay Hanım arasındaki aşkı ifade eden 120 cümle vardır. Romandaki toplam cümle sayısı ise 4508'dir ve aşkı ön plana çıkaran cümlelerin toplam cümle sayısı içindeki oranı % 2,66'tır. Bu ifadeler şöyle örneklendirilebilir;

Urungu, evdeşini ve Ay Hanım'ı düşünüyor, bu benzerlik Ay Hanım'a karşı gönlünde doğan yakınlığı artırıyordu.(s.31)

Şurada, elli adım ilerdeki çadırda yatan Ay Hanım, Baz Kağan'ın kızı olmasaydı da kendi evdeşi olsaydı ne iyi olurdu.(s.32)

Beyninde ve gönlünde en büyük yeri Ay Hanım'ın doldurduğunu anlıyordu.(s.79)

Bağrındaki yanıklığın Ay Hanım'ı görerek biraz serinlemesi mümkün olduğu gibi daha çok kıvılcımlanması da muhtemeldi.(s.133)

Ay Hanım'ı tutuşunda yalnız sevgi ve şefkat değil, büyük bir saygı da vardı ve muhakkak ki, ölmüş olmasına rağmen kağan kızı bunu duyuyordu.(s.207)

Bozkurtların Ölümü'nde de son derece tesirli ve sonu ölümlerle biten bir son vardır fakat orada ölenler, bağımsızlık ülküsü için kendilerini feda eden kahramanlardır. Bozkurtlar Diriliyor'da Ay Hanım kendi boyu olan Dokuz Oğuzların bağımsızlığı için savaşmış ve ölmüştür. Göktürklerin hâkimiyeti için Urungu da aynı savaşta Ay Hanım'a karşı savaşmıştır. Ancak Ay Hanım'ın savaşta öldürülmemesi için bütün gayretini sarf etmiştir. Nihayetinde Ay Hanım'ın öldürülmesini engelleyemez ve cesedini kucağına alıp atını her yıl bir kadınla bir erkeği alan Ölüm Uçurumu'na doğru sürer.

Bozkurtlar Diriliyor romanı, bazı efsanevi unsurlarla süslenmiş olmakla birlikte aşkı ön plana çıkarmasıyla, aşkın doğurduğu iç çatışmalarla epikten lirike doğru kaymıştır. Epik-lirik tarihi roman niteliğini yapmak uygun olacaktır yalnız bu eser de "tezli roman"dır ve Atsız kullandığı aşk temasına rağmen Türkçülük tezini savunmaktadır.

Bağımsızlık ve hâkimiyet ülküsü, bu ülkeye uygun davranması gerekli olan kahramanlar ile aşk arasında, bir iç çatışmaya yol açmıştır.

Bu durumu ifade eden cümle sayısı 142'dir ve toplam cümle sayısı içindeki oranı % 3,14'tür. Bu ifadeleri şu cümlelerle örneklendirebiliriz:

Onbaşı Urungu bu kadar dünya kavgası gördükten sonra gönlünü bu kadına kaptırıldığını anlıyor, bir ses ona: "Seveceksin" diye fısıldarken başka bir ses: "Sevemessin" diye ihtarda bulunuyordu.(s.67)

Ay hanım! Sen tutsak olamassın. Tutsak edersin. Nice zamandır seni düşünüyorum. Gönlümü şenlendirir, Onbaşı Urungu'ya varır mısın?(s.75)

Kağan kızı acı acı gülümsedi:

Demek onbaşısın ha? Ama beğ değilsin. Bir kağan kızı karabudundan biriyle nasıl evlenir?(s.75)

Urungu sarsıldı. "Kürşad'ın oğluyum" diye haykırmak istedi. Fakat söyleyemedi.(s.76)

Kağan kızı o zaman kendisini "karabudundansın" diye çevirmiş, fakat sonra bir Göktürk tegini olduğunu öğrenmişti. Şimdi herhalde fikrini değiştirmiş olmalıydı.(s.176)

“Sevgi mi üstündür, öç mü?” Öç!” “Sevgiyi üstün tutmak olmaz mı?” “Böyle bir şey er kişiye yakışmaz!”(s.180)

Bozkurtlar Diriliyor romanında Göktürkler ve Dokuz Oğuzlar arasında savaş olsa da, aynı kökten geldiklerine dair ifadeler de mevcuttur. İkisi arasındaki mücadele hâkimiyet ülküsünün gereğidir ve Türkler tek bir bayarak altında toplanmalıdır. Türk cihan hâkimiyeti mefkûresinin izlerini bu romandan takip edebiliyoruz. Atsız, Turan ülküsüne inanmaktadır ve eserinde diyaloglar vasıtasıyla bunu vurgulamıştır.

Dokuz Oğuzla Göktürk bir ağacın iki dalıdır.(s.138)

Dokuz Oğuz ismi 142 defa geçmiştir ve Göktürk ismi ise romanda 189 defa geçmiştir.

Bozkurtlar Diriliyor romanında eş ya da yakın anlamlı sözcüklerin de kullanıldığı görülür. Yara –sızı, alımlı-güzel, ihtiyat-tedbir, yorgun-bitkin, emektar-kocamış gibi sözcükler buna örnektir.

Zıt anlamlı sözcüklerde romanda aynı cümle için de yahut sıralı cümlelerde bir arada kullanılmıştır. Metinde *yavaş-hızlı, bağımsız-tutsak, ufak-büyük, genç-koca, parlak-karanlık, içeri-dışarı* gibi birçok zıt anlamlı sözcük metinde kullanılmıştır.

3.1.3. Yorumlama

Hüseyin Nihal Atsız’ın 1973 yılında Ötüken Neşriyat tarafından “Bozkurtlar’ ’adıyla tek roman olarak yayımlanan romanlarında Göktürklerin yıkılış ve tekrar kuruluş süreci anlatılır. Yazar, eserlerinde emsal olacak karakterler yaratmasıyla Türklüğün yeniden yükselişini öze dönüş bilincini idrak eden bir gençliğin ortaya çıkmasındaki temel nedenlerden biri olmuştur.

Kullanılan sözcükler ve kurulan cümleler, üzerinde durulan olayı ya da durumu oldukça çarpıcı şekilde ortaya koyar. Yazar, bugün kullanılmayan Türkçe’nin arkaik dönemlerine ait kelimeleri özenle seçmiştir. Bu seçimlerdeki maksat; tarihi romanın dokusuna uygunluktur. Dönemi en iyi ifade edecek kelimeler özellikle seçilmiş, kurulan cümlelerde bu husus göz ardı edilmemiştir. İlk romanda arkaik kelimeler daha fazla göze çarparken Bozkurtlar Diriliyor romanında giderek azalmaktadır. Ayrıca yazar, eserlerini tekdüzelikten kurtarmak ve akıcılığı artırmak maksadıyla eş anlamlı kelimeleri de kullanmış, bu sayede metnin sözcük zenginliğini de artırmıştır. Eş anlamlı sözcükleri de sıralı cümlelerinde kullanmış, kelimelerin ifade ettikleri çağrışımlardan

faydalanmıştır. Kurulan cümlelerde dikkat çeken özelliklerden biri de, emir cümlelerinin fazla olmasıdır. Türk milletinde askerlik ve ordu iki mühim kavram olarak karşımıza çıkar ve asker-millet olarak kendini adlandırır. Bu tanıma uygun olarak yazar, emir ve emre itaat durumunu belirtmek için bu cümlelerden oldukça kullanmıştır.

İki romanda da dikkat çeken ortak nokta; zıt anlamlı sözcüklerin aynı cümle içinde kullanılmasıdır. Bu durum anlatımı renklendirmiş ve akıcılığı sağlamıştır.

Yazar, sözcüklerin simgesel işlevinden de yararlanmıştır. Göktürk Yazıtlarında ifade ettiği gibi, Çinin ipeği, kadınları, Türk Devletinin yıkılış sürecine bir atıftır. Türk Kağanları ne zaman bu kavramlara yakın dursa, Türklerin başına bir felaket gelmekte, ya da devletleri yıkılmaktadır. Çin kelimesi adeta bir milletin ismi olarak değil de hile ve fitne belirtkisi olarak romanlarda geçmektedir. Çin kelimesini ilk romanda 641, ikinci romanda 257 defa kullanmıştır.

Yine savaş kelimesi her iki romanda da oldukça fazla kullanılmıştır. **”Kişi çadırda doğar, çayırda ölür”** sözü Türklerde yaşam biçimini ifade eder. Savaşçı kimliği ortaya koymak maksadıyla kahramanlık kavramıyla ilgili sözlere her iki romanda oldukça fazla yer verilmiştir.

Yine her iki romanda da *“kam”* sözcüğü ortak olarak kullanılmıştır. İlk romanda gaipten haber veren kişi sıfatıyla Kıraç Ata hüviyetinde romanda yer alırken, ikinci romanda Ay Hanım’ın kendisinde bu özellikler mevcuttur. Zira Ay Hanım, kam olan yeğeninden bu özellikleri almıştır ve kendisine bakanları gözleriyle adeta tutsak etmektedir. Bu özellikler, Nihal Atsız’ın daha sonra yazacağı Ruh Adam romanında Güntülü ve Deli Kurt romanında Gökçen karakterine zemin oluşturmuştur.

3.2. Toplumsal-Dilsel Gelenekler ve Beklentiler

Yazarın eserinde günlük yaşam dili mi yoksa resmî bir dil mi kullandığı aslında yazarın gelenekleri takip etmesi kadar reddetmesiyle de ilgilidir. Yazar her eserinde, toplum ve dil geleneklerinden olduğu kadar okuyucuların beklentilerinden de etkilenir. Her yazımın kendine özgü geleneksel kuralları vardır. Telefona cevap verirken **alo** demek ve kim olduğumuzu söylemek gelenekseldir.⁶¹ Bir dilekçe yazarken kendine özgü kurallarına dikkat etmek, arz veya rica etmek hususlarına itina göstermek gelenekseldir.

⁶¹ **Ufuk Şahin**, *Malcolm Bradbury’un To The Hermigate Adlı Romanının Eleştirel Söylem Biçembilimsel Yöntem Işığında İncelenmesi*, s.54

Alışkanlıklar küçük yaştan itibaren kazanıldığı için bu geleneklere farkında olmadan riayet edilir. Bu gelenekler kişileri ancak kurallara uyulmadığı takdirde etkiler. Örneğin arz yerine rica edilmesi ya da **alo** yerine **kimsiniz** diyerek telefonun açılması, geleneksel kurallara aykırı davranıldığını, yani geleneklerin reddedildiğini gösterir.

Yazarın *konuşma diline özgü sözcükler seçip seçmemesi, yabancı kelimeler kullanıp kullanmaması, argo sözcüklere yer vermesi* de, gelenekler kapsamında değerlendirilir. Çalışmamızda eser incelenirken yabancı dilden dilimize giren sözcükler, konuşma diline özgü kelimeler ve argo sözcükler üzerinde durulmuştur.

3.2.1. Bozkurtların Ölümü

Bozkurtların Ölümü'nde Arapça ve Farsçadan dilimize girmiş sözcüklere sıkça rastlanmaktadır. Bunlar *rütbe, asker, hücum, cephe, müdafaa, şehit* gibi askerlikle ilgili kavramlar; *galiba, ceza, havuz, millet, çare, ümit, saray, emir* vb. gibi dilimize artık yerleşmiş bulunan sözcükler olduğu gibi; *acep, fedai, hademe, müellif, müptezel, mütevekkil, mukabele* vb. gibi çok az kullanılan ya da bugün artık kullanılmayan sözcüklerdir.

Arapça ve Farsçadan dilimize girmiş olan sözcüklerin sayısı 213'tür. Romanın sözlük varlığı içindeki oranı % 0,002'dir. Örnekleri şöyle verilebilir:

Çinliler güzel birer kötek yiyorlardı.(s.41)

Çabucak en iyi pusatlarını kuşandı.(s.122)

Doğu Kağanı'nın elçileriyle elçilerin maiyetine çok konukseverlik gösteriliyordu.(s.210)

İçing Katun, Çinli adamları yoluyla kağan ve kendisi aleyhinde kimlerin konuştuğunu haber alıyordu.(296)

Boyalı tahtalarla çevrilmiş bir bahçenin kapısında Çinli çalgıcılar çalgı çalıyor, acayip kılıklı bir Çinli bağırarak bir şeyler söylüyordu.(s.360)

Batı dillerinden dilimize girmiş olan sözcüklerin romandaki sayısı 28'dir. Romanın söz varlığı içindeki oranı % 0,0003'tür. Örnekleri şöyle gösterebiliriz:

Yolun yarısında mola vermek için ilerde gözüken ağaçlığı elverişli bulup oraya doğru at sürerken ağaçlığın boş olmadığını, orada gördüğü atlardan anladı.(232)

*Şimdi **prens** Şe-min'in adamları da konuk evine geldiler.(257)*

*Pusatların Çin **depolarında**, ülkende de Sırtardışlar oturuyor.(s.333)*

***Kumandan**, bir Çin subayına pusatla saldırmanın ölüm cezasıyla karşılık göreceğini bilip bilmediğini sordu.(341)*

*Tuğrul **hoyrat** vuruşuyordu.(s.415)*

Romanda halk ağzında bulunan sözcük sayısı 19'dir.Romandaki toplam sözcük sayısı 80341'dir ve bu tür sözcüklerin oranı %0,0002'dir.Halk ağzına ait kullanımlar şöyle örneklendirilebilir:

*Türk erlerini baştan çıkararak Çinli **avratlara** sopa çekmeli.(s.81)*

***Utacılar** Çalık'ı kurtarmak için **em** veriyorlar, yaralarına türlü merhemler sürüyorlar, dualar okuyorlardı.(S.134)*

*Öncülerle **çaşıtların** getirdiği bilgiye göre Çin ordusu iyi giyimli, iyi besili beş altı tümenden mürekkepti.(s.299)*

*Boşboğaz Çinli **tebelleş** oldu.(s.363)*

*Koşuyor, içinden Çinliye **kargışlar** savuruyor, sövüyor, fakat yine koşmakta devam ediyordu.(s.403)*

Olumsuz anlamlar çağrıştıran, aşağılayıcı, kaba ve küfürlü sözler Bozkurtların Ölümü romanında oldukça az kullanılmıştır. Bunun sebebi milli duyuşa sahip olan Nihal Atsız'ın temiz bir dil anlayışına sahip olmasıdır. Romanda “**albız alsın**” cümlesi argo ve kaba söz olarak tanımlanır ve 11 defa geçmektedir. Ayrıca **salak** sözcüğü 3 yerde kullanılırken **mankafa**, **ulan**, **itoğlu**, **itsurathlı** gibi sözcükleri Çinlileri tasvir için kullanmıştır.

3.2.2. Bozkurtlar Diriliyor

Romanda yabancı dillerden dilimize girmiş 170 kelime tespit edilmiştir. Toplam kelime sayısının 39721 olduğu romanda, yabancı dillerden dilimize girmiş sözcüklerin oranı % 0,0042'dir.

Arapça ve Farsça'dan dilimize girmiş sözcük sayısı 142'dir ve toplam sözcük sayısına Arapça ve Farsça kelimelerin oranı % 0,0035'tir.Bu kullanımları şöyle örneklendirebiliriz:

Örpen'in gözlerinden saçılan yalazlar Ven'i yirmi yıl önce işlediği **cinayet** için pişman ediyordu.(s.51)

*Uzaktan birkaç atlının görünmesi birden onları tetik bulunmaya **davet** etti.(s.108)*

***Emin** adımlarla başkumandanın **divan** odasına girdi.(s.149)*

*Biz **galiba** büyük bir **ihanete** uğradık.(s.153)*

*Son anlarda işi **haber** alıp hazırlanmışlar, ağırlıklarıyla kadın ve çocuklarını geri çekecek zaman bulamadıkları için bütün **azim**leriyle bir ölüm dirim savaşını göze almışlardı.(s.198)*

Romanda halk ağzında bulunan sözcük sayısı 14'tür.Romandaki toplam sözcük sayısı 39721'dir ve bu tür sözcüklerin oranı %0,0003'tür.Halk ağzına ait kullanımlar şöyle örneklendirilebilir:

*Sen, oradakilerin başı, **kancıklar** başbuğu, kimsin?(s.22)*

*Belki **diner** yanışam, son uykuya dalınca.(s.36)*

*Bulutlar **yılkı** oldu.(s.69)*

*Pars'la Börü yan yana oturmuşlar, haşlanmış darı ile **kurut** yiyorlardı.(133)*

*Yüzbaşı Kadir Bağa onu karşılamaya **seğirtti**.(s.84)*

Romanda ayrıca yiğit, cesur, gözü kara, güçlü anlamını karşılayacak şekilde '**deli**' sözcüğü kullanılmıştır. Roman kahramanlarından Ersegün'ün sıfatı olarak kullanılan bu sözcük 32 defa kullanılmıştır.

Batı dillerinden dilimize girmiş olan kelimelerin romandaki sayısı 18'dir.Romanın söz varlığı içindeki oranı % 0,0004'tür. Bu sözcükleri şöyle örneklendirebiliriz:

*Bir **fırtına** kopmak üzere idi.(s.26)*

*Ben de bıçağı **peçeye** vurunca açtım.(s.80)*

*Bir gün bir subaşında **mola** vermişlerdi.(s.134)*

*Türkelî'ne gönderdiği çâşıtların **raporları** ümit verecek bilgilerle doluydu.(s.146)*

*Çerim akşama doğru burada olacak **efendimiz**.(s.154)*

Beddua ve argo sözcüklere çok az yer verilmiştir. Bunun nedeni Atsız'ın ideal Türk tipinde bu sözcükleri kullanacak karakterlere yer vermemesidir. Romanlarda kullanılan sözcükler, toplum tarafından benimsenen ve kabul edilen sözcüklerdir. Argo ve küfürler, toplumun ahlâk ve inanç değerlerine aykırı olduğundan, kullanılması pek hoş karşılanmaz. Kişinin öfkeli ya da çaresizlik gibi durumlarında toplum olarak, inanç ve görgü kurallarına uymayan sözcüklerin kullanılması durumudur. Anadolu kültüründe argo ve küfür pek tasvip edilmeyen bir konuşma veya üsluptur.

Bozkurtların Ölümü'nde olduğu gibi “**Albız alsın**” cümlesi beddua olarak geçmektedir ve romanın bütününde bir kez kullanılmıştır.

3.2.3. Yorumlama

Hüseyin Nihal Atsız adeta her iki romanında Göktürk Kitabeleri'ni romanlaştırmıştır. Gerçek kişileri de romanına dahil etmiş, tarihi olayları roman örgüsünde aslına uygun olarak anlatmıştır.

Romanlardaki veriler incelendiğinde yazarın tarihi roman niteliklerine uygun düşen özellikleri kullandığı ortaya çıkmaktadır. Romanlar bütünüyle Türk kültür hayatını anlatan, bağımsızlığı, Türk karakteriyle bütünleştiren bir üslupla yazılmıştır. Bilhassa askeri terimleri fazlasıyla kullanarak ast-üst ilişkisiyle emir komuta zincirine vurgu yapılmıştır. Bu yüzden at uşağı (İlk romanda Çalık, ikinci romanda Çalkara) karakterleriyle en ince ayrıntısına kadar bu özelliği vurgulamıştır.

Yazar, konuşma diline özgü kelimeleri çok az kullanmıştır. Yazarın seçtiği konular ve olayların geçtiği mekânlar, bu tarz kelimelerin kullanım sıklığını belirler. Yazar romanlarında özellikle tarihi isimleri kullanmış, bu karakterlere argo ve küfürlü sözcükler kullanılmamıştır.

Hüseyin Nihal Atsız, Türk dilinde sadeliği savunmuş ve yabancı dillerin etkisinin azaltılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle yabancı kökenli sözcükleri oldukça az kullanmış ve Türk dilinin zenginliğini ortaya koymuştur. Atsız için mühim olan, meramını en iyi Türkçeyle, en açık bir şekilde anlatmaktır. Türkçe dilbilgisine hâkim oluşu ve cümle oluşturma kurallarını iyi bilmesi sayesinde içerik bakımından zengin, değişik yapılar kurmayı başarmıştır. Ayrıca eserlerinde kuvvetli bir mantık örgüsü vardır.

Romanda dikkat çeken Çince isimler ise Türk dili karşısında mukayese unsuru olmaktan başka bir değer taşımamaktadır. Romanlardaki isimler, yer ve şahıs adları Atsız'ın tarih, tarihî coğrafya ve filoloji bilgisinin zenginliğine işaret eder.

Yabancı dillerden dilimize girmiş, Arapça ve Farsça kelimeler, Fransızca, İtalyanca ve Rumca kelimeler kullanmıştır. Kullanmış olduğu yabancı sözcükler de yüzyıllar öncesinden dilimize yerleşmiş, halk tarafından yaygın olarak kullanılan sözcüklerdir. Arapça-Farsçadan dilimize girmiş sözcüklerle, Batı dillerinden girmiş sözcükler ayrı tablolar halinde gösterilecektir.

Kelime tablosu aşağıda görüldüğü gibidir:

Tablo 1
İncelemeye Konu Olan Eserlerdeki Arapça ve Farsçadan Dilimize Girmiş Olan ve Günümüzde Az Kullanılan Sözcük Sayıları

Roman Adı	Toplam Sözcük Sayısı	Arapça ve Farsçadan Dilimize Girmiş Olan ve Günümüzde Az Kullanılan Sözcük Sayısı	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	80341	213	0,0026
Bozkurtlar Diriliyor	39721	142	0,0035

Tablo 2
Batı Dillerinden Dilimize Girmiş Olan Sözcük Sayıları

Roman Adı	Toplam Sözcük Sayısı	Batı Dillerinden Dilimize Girmiş Sözcük Sayısı	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	80341	28	0,0003
Bozkurtlar Diriliyor	39721	17	0,0004

Tablo 3
Halk Ağzında Kullanılan Sözcük Sayıları

Roman Adı	Toplam Sözcük Sayısı	Halk Ağzında Kullanılan Sözcük Sayısı	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	80341	18	0,0002
Bozkurtlar Diriliyor	39721	14	0,0003

Yazarın üslubunu belirleyen unsurlardan biri de romanların konusudur. Yazarın seçtiği konuya göre üslup şekillenirken, sözcüklerin kullanım sıklığını da belirler. Ayrıca seçilen mekân ve kişilerin durumu sözcükleri ve üslubu yansıtır. Yazar, romanlarında Göktürk Kağanlığı'nın yıkılış ve diriliş sürecini anlatırken, askeri mücadele esas konuyu teşkil edecektir. Bu sebeple Türk milletinin tarihini yazarken, askeri

kavramların sıkça kullanması, romanın dikkat çekici özelliği olmuştur. Romanları incelediğimizde Mete Han'ın kurmuş olduğu ordu sistemine uygun rütbelere seçilmiştir. Bu da yazardaki devlet olgusunun devamlılığına işaret eder. Zaman değişse de savaşçı bir yapıya sahip Türk milleti ordusuyla bir bütündür ve varlığını ancak disiplinli bir ordu sayesinde sürdürecektir. Emre itaat ve verilen görevi canı pahasına da olsa yerine getirme, Atsız'ın incelediğimiz romanlarında ön plana çıkar. Yazar, kağan sözcüğünü 1221, binbaşı sözcüğünü, 386, yüzbaşı kelimesini 406, onbaşı sözcüğünü ise 605 defa kullanmıştır. Ancak kullanılan sözcüklerin tekrar edilmesiyle bu veri elde edilmiştir. Aşağıda görüleceği üzere bu kelimelerin toplam sözcük sayısına oranı tablo halinde verilecektir.

Tablo 4
Türk Askeri Sisteminde Unvanlar

Roman Adı	Toplam Sözcük Sayısı	Türk Askeri Sisteminde Unvanlar (Tekrarlı)	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	80341	1952	2,42
Bozkurtlar Diriliyor	39721	666	1,67

3.3. Metaforlar

Metafor, Yunanca meta "öte" ve pherein "taşımak" sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.⁶² Metafor, sözcüğün gerçek anlamının dışında başka bir anlamda kullanılmasıdır.⁶³

Dildeki gösteren ile gösterilen ilişkisinin sabit olmaması metafor kullanımını kolaylaştırmıştır.⁶⁴ Bugün dilimizde eğretileme (istiare) veya mecaz sözcükleriyle karşılanan metaforlar,⁶⁵ genellikle kısaltılmış benzetme olarak ifade edilmektedir.

Okurun ummadığı bir anda ortaya çıkarak yazarın zihninde kurduğu manayı vurgulayan sözcük ve sözcük öbekleri⁶⁶ olan metaforlar canlı ve ölü metaforlar olmak üzere iki gruba ayrılır. Metaforlar tekrar edilerek veya kullanılarak artık fark edilemez hale

⁶² **Fatih Tepebaşı**, *Metafor Yazıları*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2013, s.15; **Yılmaz Daşcıoğlu**, *Dilin İçinde Dil, Doğanın İçinde Perde: Şiirde Metafor ve İmge*, Türk Dili Dergisi, Kasım-Aralık 2015, Sayı, 767-768, s.169; **George Lakoff ve Mark Johnson** (çev. **Gökhan Yavuz Demir**), *Metaforlar (Hayat, Anlam ve Dil)*, 1. Baskı, İstanbul: İthaki Yayınları, 2015, s.10

⁶³ **Daşcıoğlu**, s.169

⁶⁴ **Tepebaşı**, s.10

⁶⁵ **Daşcıoğlu**, s.169

⁶⁶ **Aysu Erden, a.g.e.**, s.148,151,243

gelirler. Bu tür metaforlar, geleneksel metoforlardır ve ölü metaforlar olarak adlandırılır. Ölü metafor özelliğine sahip deyimler, alışılmış olduğundan artık ilk bakışta fark edilmezler.

Ölü bir metafor, artık düz anlamlı olarak düşünülür ve birşeyi söylemenin normal yolu olarak da kabul edilir, dille birlikte gelişir. Ölü metaforlar, toplumsal ve kültürel yaşamda oynadıkları role bağlı olarak diğerlerinden daha etkili olabilir. “Aklında bulunsun” ifadesi ilk başta metafor gibi görünmez. Bunun sebebi ise bu ifadeye alışarak büyümüş olmamızdır. Bununla beraber aklın, içerisinde düşüncelerin, hatıraların, hesapların yerleştirilebileceği bir tür taşıyıcı olduğuna dair bir varsayıma dayanan metafordur.

Yazar, eserlerinde okur tarafından kolaylıkla farkedilebilen ve görünürde birbirine hiç de benzemeyen nesnelere, eşyalar ve eylemler arasındaki benzerliğe dayanarak imgeler yaratır. Bunu yaparak okuyucuyu şaşkınlığa uğratan canlı metaforlar ve metaforun bir alt türü olarak da kabul edilen ve insan dışındaki varlıklara ya da nesnelere insani vasıflar veren kişileştirmeler kullanır. “**Aydede bile iyi işitebilmek için biraz daha alçalmıştı**” (Bozkurtların Ölümü, s.8) cümlesinde olduğu gibi insanlar için söz konusu olan işitmek eylemini, ay gibi bir varlık için kullanarak okuru şaşırtmaktadır. Bu cümlede bir kişileştirme sözkonusudur. İnsanlara özgü özellikleri nesnelere ya da tabiat varlıkları için kullanarak yazar okuru şaşkına çevirmektedir. Yazarın amacı; ortaya koyduğu eserin tekdüze olmasını engellemek, daha açık, canlı, anlaşılabilir olmasını sağlamaktır.

3.3.1. Bozkurtların Ölümü

Bozkurtların Ölümü romanında 946 cümlede metaforlara rastlanmaktadır. Bu rakam romandaki toplam 10393 cümlelerin % 9,10'unu oluşturur. Metafor örneklerini şöyle gösterebiliriz:

*Belli etmek istemiyorlar ama **içleri içlerine sığmıyordu**.(s.24)*

*Kara Ozan'ın parlak sesi bir çığ gibi bozkıra ve **gönüllere iniyordu**.(s.25)*

*Ercesine iş **pişireceğiz**, dedi ve Çinlilere saldırdı.(s.40)*

*Ben sana **vuruldu**, dedi.(74)*

*Üçünü de tepeleyemessen **gözünden düşersin**.(s.126)*

3.3.2. Bozkurtlar Diriliyor

Bozkurtlar Diriliyor romanında 497 cümlede metafor yer almaktadır. Romandaki 4508 cümle içinde bu cümlelerin oranı % 11,02 olmaktadır. Örneklerini şöyle gösterebiliriz;

İhtiyar ananın gözleri şefkatle gülümsedi.(s.13)

Kaşlar çatılmış, ağızlar kilitlemiş uçuyorlar, koyu kumral uzun saçları dalgalandırırken kartal bakışlarıyla ileriye bakıyorlardı.(s.64)

Artık kurtuluş umutları suya düşmüştü.(s.92)

Yüzbaşı Ezgene 'nin yüzü büsbütün asılmıştı.(s.119)

Göktürk teginleriyle beğlerinin gönlüne girip bizi birbirimize düşürmez mi demek istedin?(s.192)

3.3.3. Yorumlama

Her iki romanda da ortak özellik metaforlara çokça yer verilmesidir. Anlatım daha açık hale gelmiş, akıcılık kazanmış ve anlam somutlaştırılmıştır. Metafor kullanım tablosunu şu şekilde gösterebiliriz:

Tablo 5
Metafor kullanılan Cümle Sayıları

Roman Adı	Toplam Cümle Sayısı	Metafor kullanılan Cümle Sayıları	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	10.393	946	9,10
Bozkurtlar Diriliyor	4508	497	11,02

Metaforların çeşitli türleri olduğunu daha önce açıklanmıştı. Sık sık kullanılarak ve zamanla artık fark edilemez hale gelen ölü metaforlara her iki romanda da yer verilmiştir.

Canlı metaforlara yine her iki romanda rastlanmaktadır. Bozkurtların Ölümü'nde “**Ötüken'in en güzel kızı olan Almla birçok gönülleri kendisine bağlamıştı.(s.217)**” Bozkurtların Diriliyor'da “**İçinde durulmuş gibi olan kasırga yine canlanacak, gönül ağırları yeniden başlayacaktı.(s.135)**” örnekleri verilebilir.

3.4. Bir Metnin İçindeki Sözcük Tercihleri

Eserin bütününde kullanım sıklığı gösteren kelimelerin sayısal olarak tespit edilmesi ve belli bir konu dahilinde sözcüklerin kullanımı, metin içindeki sözcük tercihleri başlığını oluşturur. Yazarın sözcük seçimindeki tercihlerini arka arkaya sıralamasıyla metnin biçemi oluşturulmaz.

Bir eserde tercih edilen sözcükler, metindeki diğer tercihleri de etkiler. Yapılan bu özel seçimlerin meydana getirdiği örnekler, metnin genel biçimsel yapısını oluşturur. Ayrıca metnin türü de yazarın seçtiği kelimeler üzerinde belirleyici etkiye sahiptir.⁶⁷ İdeolojik bir eserin yüzeysel yapısından ziyade gizli anlamlarını ortaya çıkarmak sözcüklerin hesaplanmasıyla mümkün olacaktır.

3.4.1. Bozkurtların Ölümü

Bozkurtların Ölümü'nde en sık kullanılan kelimeler değerlendirildiğinde romanın anakarakteri olan Kürşad, Türk ve kağan sözcükleri öne çıkar. Romanda Kürşad sözcüğü 371, Türk sözcüğü 508, Çinli sözcüğü 303, Ötüken 179, kağan sözcüğü ise 877 defa kullanılmıştır.

Bozkurtların Ölümü romanı, yapısal olarak olay merkezlidir. Bu tür eserlerde seçilen karakterler belli bir görevi ifa etmek ya da bir misyonun gerçekleştirici gücü olarak takdim edilirler. Romanın başkişisi Kürşad, yazarın fikir dünyasının taşıyıcısı, bütün kaygılarını barındıran idealize tiptir. Bu sebeple yazar okuyucuya ideolojik mesajlarını Kürşad üzerinden vermiştir.

Göktürk Kağanlığını anlatan romanda Çinlilere yenilerek esaret altına girilmesi, Kağanın Türk devlet anlayışında kutlu sayılması, yurt topraklarının Ötüken olması sebebiyle bu sözcüklerin sık sık kullanılması tercih edilmiştir. Bu sözcüklerin kullanıldığı cümle örnekleri şöyle gösterilebilir:

Kür Şad kılıcını çekerek ikisinin arasına girdi.(s.42)

Türkler at üzerinde doğup at üzerinde ölüyorlar.(s.62)

Ne zaman alış veriş olsa Çinliler Türkleri kandırıp aldatıyorlar.(s.69)

⁶⁷ **Ufuk Şahin,a.g.e.,s.58**

Bu dört günlük savaş talimlerinde Ötüken'den o kadar uzaklaşmışlardı ki nerde ise, biraz daha gitseler Çin'e akın edebilirlerdi.(s.132)

Uzun zaman sustuktan sonra kağan, yüzü bunlu olduğu halde oturup ötekilere de oturmaları için işaret etti.(s.336)

3.4.2. Bozkurtlar Diriliyor

Bozkurtların Ölümü romanının devamı niteliğinde olan bu eserde, romanın başkışisi ile eserin zamansal ilişkisi göz önüne alındığında geçen zamanın en önemli taşıyıcısı olarak Urungu ismi göze çarpmaktadır. Çünkü ihtilalin geride bıraktığı Kürşad'ın oğlu Urungudur. Bu isim romanda 311 defa kullanılmıştır. Urungu'nun sevdaya tutulduğu Ay Hanım ismi romanda 254 defa kullanılmıştır. Bu iki karakter arasında geçen aşk, romanın konusunu belirlemiş, olay örgüsüne zemin oluşturmuştur.

Ayrıca romanda Tonyukuk 84, Türk 289, Kağan 344, bozkır 29, oba 44, ölüm sözcüğü 48 defa kullanılmıştır. Romanda sonsuz bozkırda yaşamaya alışkın olan Türklerin hapis olarak gördüğü Siganfu şehri 5 defa kullanılmıştır. Konçuy 13, Sancak 7, kurt 6, ülkü sözcüğü 3 defa kullanılmıştır. Bu kelimelerin geçtiği cümle örnekleri şöyle verilebilir:

Siganfu halkı ihtilalcilerin korkusundan geceleyin sokağa çıkamaz olmuştü.(s.6)

Adının Urungu olduğu anlaşılan erkek cevap verdi.(s.10)

Çıbı Tegin, Çinlilere karşı ayaklanıp Gök Türk Devleti'ni kurmaya çalıştığı zaman kurt başlı sancak Ötüken'de dalgalansın diye seni Çıbı Kağan ordusuna ben göndermişim.(s.12)

Ben de Kürşad'ın konçuyu olduğum için bütün ömrümce övündüm.(s.14)

O gece oba derin bir sessizliğe gömülmüştü.(s.16)

Ay Hanımla birlikte gitmek, onun babasının ordusuna katılmak, ondan hiç ayrılmamak.(s.40)

Çekicinin her vuruşu ülküye doğru atılan bir adımdı.(s.56)

Nice ölümler görmüş, nice acıları içine sindirmiş olan Urungu için bu bir tek ölümden duyulan acı, anlaşılmaz bir şeydi.(s.131)

Gerçekte o Bilge Tonyukuk'un gönderdiği Türk çayıtlarından birisiydi.(s.150)

Yoksa Kürşad'ın oğlu kağanlık davası için ortaya atılacaktı da Dokuz Oğuzlardan yardım mı istemişti?(s.166)

3.4.3. Yorumlama

Yapılan incelemeler neticesinde elde edilen veriler, yazarın biçeminin belirlenmesinde esas oluşturur. Seçtiği kelimeler, üzerinde durulan kişi veya kavramları belirgin hale getirmektedir. Yazar seçtiği sözcüklerle okuyucunun dikkatini vurgulanmak istenen özelliğe çekerken, biçem açısından da odaklanma kuvvetlendirilmektedir.

Millete ve vatana bağlılık bakımından kahramanların en önde geldiğini ifade eden Atsız bu iki romanında idealize ettiği kişilerle kahramanlarda bulunması gereken vasıfları vurgulamıştır. Makamlar için milleti feda eden değil bilakis gerektiği zaman millet uğruna mevkiini, hatta hayatını feda edebilen kahramanlar, her iki romanda da ön plana çıkar. Atsız'ın her türlü düşünce ve ifadelerinin temelini Türkçülük oluşturur ve ideolojisinin en önemli unsuru olan bu kavram romanlarında apaçık görülür. Türk ve onun yaşam tarzı yazarın odak noktasının açık bir göstergesidir ve okuyucuda etkili tesirler bırakmaktadır.

Atsız, ülküleri gerçekleştirecek olan Türk gençliğine, Türk Tarihini referans olarak göstermektedir.

3.5. Bir Metnin İçindeki Dilbilgisi Yapıları

Belirli bir bağlam ya da metinle ilgili olmayan sözcükler vardır. Metnin dilbilgisi örgüsünde önemli bir bölümünü oluşturan ancak sözlük anlamı bulunmayan ayrıca konuyla tam olarak ilişkisi olmayan bu sözcüklere *işlevsel sözcük* denir. Bu sözcükler, diğer sözcükler arasında ilişkiler kurar. Yazar, metinde kullandığı kelimelerin çağrışımlarıyla okuyucunun çıkarımlarda bulunarak derin yapıdaki ideolojiyi yakalamasını sağlar.

İşlevsel sözcükler kapsamında zamirler, edatlar, bağlaçlar ve ünlemler ele alınır. Bu sözcükler metnin biçemine etki eden yapılardır. İşlevsel sözcükler bütün metinlerde bulunmasına rağmen biçem incelemelerinde daha fazla yer almaktadır ve biçem incelemelerinde işlevsel sözcüklerin metne yaptığı katkılar ortaya çıkarılmak istenmektedir.⁶⁸

⁶⁸ a,g,e.,s.59

3.5.1. Bozkurtların Ölümü

Bozkurtların Ölümü romanında toplam 80341 sözcükten 9111 tanesi işlevsel sözcüktür. İşlevsel sözcükler arasında en sık kullanılan *edatlar* ve *bağlaçlardır*. Zamirler ve ünlemler nispeten daha az kullanılmıştır. Bu rakam, romandaki toplam sözcük sayısının % 11,34'üne denk gelir. Bu sözcüklerin yer aldığı cümle örnekleri şöyledir:

Ben de Binbaşı olmadığı için sıkılıyor demiyorum.(s.13)

Ancak bu dökülecek kan yalnız Çinli kanı olmadığı için çekmiyorum.(s.69)

Bizim onunla daha konuşacaklarımız var.(s.141)

Halbuki onun kahkahasının Ötükenliler üzerinde öyle bir tesiri vardı ki Sançar gülmeye başlayınca hepsi gülerler, o susmadan susmak bilmezlerdi.(161)

Ah şu karganmış Almıla!(s.228)

3.5.2. Bozkurtlar Diriliyor

Bozkurtlar Diriliyor'da toplam 39721 sözcükten 5552'si işlev sözcüğüdür. Bu romanda da işlevsel sözcükler olarak *edat* ve *bağlaçlar* daha sık kullanılmıştır. Ancak dikkat çekici husus *ünlemlerin* de sıkça yer almasıdır. İşlev sözcüklerinin oranı % 13,97'dir. Örnekleri şöyle verilebilir.

Fakat bütün araştırmalara rağmen kimse ele geçmiyordu.(s.6)

Kürşad'ın kızını idam ettirmiş, fakat konçuyu ile oğlunu bulduramamıştı.(s.6)

Senin de baban gibi olmanı istiyorum.(s.15)

Ben seni bir daha nerede bulacağım da yarım kalan dönüşü bitireceğim.(s.41)

Al! Bu evdeşimin hakkı! (s.49)

3.5.3. Yorumlama

Her iki romanda da toplam sözcük sayısına oranla işlev sözcük sayısı oranının yüzdelik olarak birbirine yakın olduğu dikkat çekmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yazarın her iki eserinde de biçem ortaklığından söz edilebilir. Ayrıca iki romanda da içerik sözcüklerinin daha sık kullanıldığı görülmektedir. Rakamların ifade ettiği gibi içerik sözcükleriyle yazar, metnin anlamsal derinliğini artırmaktadır. İşlev sözcükleri ise bağlama göre, sözcük ve cümleleri belli bir bütünlük içinde bir araya getirerek metnin

anlamsal yönünü ve dilbilgisi örgüsünü bütünleştirici bir görev üstlenmektedir. Her iki romanda dikkat çeken bir diğer husus, yazar işlev sözcüklerini kullanırken metinlerin başından sonuna kadar tutarlıdır. Örneklerden de anlaşılacağı üzere, edat, bağlaç, ünlem ve zamir gibi sözcüklerin aynı cümle içinde defalarca tekrar edilmiş olması işlev sözcüklerinin sıklıkla kullanıldığı göstermektedir. Her iki romanda ortakolan nokta, edat ve bağlaçların daha sık kullanılmasıdır. İşlev sözcüklerinin sayısal tablosu aşağıdaki gibidir:

Tablo 6
İşlev Sözcüklerinin Sayıları

Roman Adı	Toplam Sözcük Sayısı	İşlev Sözcüklerinin Sayıları	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	80341	9111	9,65
Bozkurtlar Diriliyor	39721	5552	13,97

3.6. Yapıların Metinsel Uyumu

İncelenen metinlerdeki cümle yapısı, dilbilgisel biçem özelliklerini yansıtır. Aynı zamanda cümle yapısı, metnin içeriği ve yazarın eseri üretmesindeki maksadıyla da yakından ilgilidir. Sözcüklerin, cümle yapısının ve kullanılan cümlelerin zamanlarının incelenmesi, metindeki dil kullanımının ve içeriğin nasıl vurgulandığını ortaya çıkarır. Yazarın yaptığı biçemsel seçimler veya farklı örnekler, metne farklı bir biçemsel “tat” vermek için birlikte çalışarak, birbirlerini destekleyerek, güçlendirerek ve etkileşimde bulunarak bir bütünlük oluşturur yani “orquestrasyon” ile ortaya çıkar.⁶⁹

Yapıların metinsel uyumu başlığı altında metinlerdeki, sözcük, cümle yapısı ve fiil kipleri incelenir. Sözcük alt başlığında, filimsiler(sıfat-fiil, isim-fiil, zarf-fiil) ve ikilemeler; zaman alt başlığında ise fiil kipleri(haber kipleri ve tasarlama kipleri, bileşik çekimler) incelenmiştir. Cümle yapısı alt başlığında ise; yüklemine göre, anlamına göre ve yapısına göre cümleler incelenmiştir. Bu incelemeler yapılırken Türk Dili araştırmalarında kabul görmüş araştırmacıların eserleri esas alınmış ve onların kullandıkları terimler tercih edilmiştir.

⁶⁹ Aysu Erden, a.g.e., 149, 157, 246, 247

3.6.1. Bozkurtların Ölümü

3.6.1.1. Sözcük

Kaynaklarda *fiilimsiler*⁷⁰, *yatık fiiller*⁷¹, *çekimsiz fiiller*,⁷² *partisipler* ve *gerundiumlar*⁷³ olarak incelenen ve çalışmamızda *fiilimsi* adıyla ifade edilmiş olan yapılar, Bozkurtların Ölümü romanında oldukça fazla yer tutar. Romandaki toplam 10393 cümlede 8387 fiilimsi kullanılmıştır.

A-Sıfat –Fiiller: Romanda toplam 3146 sıfat-fiil kullanılmıştır.

*Karanlıkta birbirini **tanımayan** birçok çeriler sese doğru gidiyorlardı.(s.25)*

***Gördüklerini, yaptıklarını** anlat.(s.89)*

*Size **sevineceğiniz** bir haber getirdim.(s.231)*

*Bu cevap **konusan** Çinliyi hemen susturmuştu.(s.361)*

*Çünkü kız, **istemediği** erkeğin yüzüne kırbaçla vurabilirdi.(221).*

B-İsim-Fiiler: Romanda toplam 1821 tane isim-fiil kullanılmıştır.

***Genişlemek**, sıkıntısını **gidermek** istedi.(s.14)*

*Çinliler de hemen **uzaklaşmaya** baktılar.(s.41)*

*Beynine gelen bir şüpheyi açığa **vurmaktan** kendini alıkoyamadı.(s.219)*

*Tutsaklar Çin atlılarının ortasında güneye doğru **yürümeye** başladılar.(s.323)*

*Onları **sevindirmek** istemedi.(s418)*

C-Zarf-Fiiler: Romandaki zarf-fiil sayısı ise 3420'dir .

*Katun yerinden **kalkarak** elinden **tutup** onu kaldırdı.(s.43)*

*İki er yalnız kılıçla **çarpışıp** duruyordu.(s.105)*

*Böğü Alp onun ileriden çok geriyi kolladığını **görünce** bulunduğu yerde **kıpırdamadan** durdu.(379)*

*Sonra, Kürşad'ın oku **fırlar fırlamaz** arkasından on ok daha uçtu.(s.403)*

⁷⁰ **Günay Karaağaç**, *Türkçenin Sözdizimi*,6.Baskı,İstanbul,Kesit Yayınları,2017,s.167-175

⁷¹ **Tahsin Banguoğlu**, *Türkçenin Grameri*,8.Baskı,Ankara,TDK Yayınları,2007,s.419-437

⁷² **Zeynep Korkmaz**, *Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi)*,Ankara,TDK Yayınları,2003,s.864-1043

⁷³ **Muharrem Ergin**, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım,2002,s.333-346

*Belki de sular biraz **durgunlaşınca**ya kadar savaşılabiliyorlardı.(425)*

Bozkurtların Ölümü'nde toplam 282 tane ikileme kullanılmıştır. Bu ikilemeler; aynı sözcüğün tekrarı, anlamları yakın sözcüklerin yan yana kullanılması, sesleri birbirini andıran sözcüklerin kullanılması, anlamları karşıt sözcüklerin yan yana kullanılmasıyla, biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle ve biri olumlu biri olumsuz sözcüklerden oluşan ikilemelerdir. Romanda geçen ikileme örnekleri şu şekildedir:

*Yeni kağanın otağı önünde toplanan bu binlerce kişi **bol bol** kırmızı içip esridikleri halde büyük bir sessizlik içinde idiler.(s.33)*

*Bütün Türkler gibi Yağmur'un aklı da **alım satımla** zengin olmaya bir türlü ermiyordu.(s.283)*

*Elimde **yorgun argın**, yaralı on bin atlı kaldı.(s.305)*

*Gözleri görmediği için onu **baştan aşa** savunma pusatlarıyla donatmışlardı.(s.400)*

*Çinliler de **aşağı yukarı** kendileri kadar olduğu için teke tek dövüşüyorlar ve bu çarpışmayı at üzerinde yapıyorlardı.(s.159)*

3.6.1.2. Cümle Yapısı

Bozkurtların Ölümü romanında cümleleri yüklemine göre incelediğimizde 8491 cümle fiil cümlesidir. Bu rakam romandaki toplam cümle sayısına oranı % 81,69'dur.Örnekleri şu şekildedir:

Onbaşı Yamtar kemerini ortasından iyice düğümledi.(s.17)

Bu sert cevap kadını sevindirdi.(s.73)

Üçü de bunu hak etmişlerdi.(s.232)

Gök Börü en duygulu yerinden vurulmuştu.(341)

Türk sırası ve Türk saygısı düzenince yürüyorlardı.(s.401)

Romanda 1538 tane isim cümlesi olup romandaki toplam cümle sayısına oranı % 14,79'dur ve örnekleri şu şekildedir:

Bu gece yüzbaşının gönlünde bir sıkıntı vardı.(s.11)

Artık yıldırımlara aldırın yoktu.(s.179)

İçing Katun, Çuluk Kağan'ın evdeşidir.(s.13)

Hatta bu kızların giyimleri de bir tuhaftı.(s.260)

Talih denemek barış yapmaktan yeğdir.(s.306)

Romanda eksilteli cümle⁷⁴ sayısı oldukça azdır ve toplam 364 tanedir. Toplam cümle sayısına oranı % 3,5'tir ve örnekleri şu şekildedir:

Bu sular, bu ölen çeriler?...(s.20)

Hatta erkekleri de...(s.49)

Ya çalgı, ya kadın, ya para...(s.78)

Fakat beri yandan dört Çinlinin bir barbara yenilmesi...(s.368)

At üstünde savaş...(s.412)

Yapı bakımından cümleleri incelediğimizde 7933 cümlenin basit yapıda olduğu görülür. Bu cümlelerin toplam cümle sayısına oranı % 76,33'tür ve örnekleri şu şekildedir:

Tüng Yabgu Kağan bizden güçlü imiş.(s.77)

O zaman atlılardan biri yere atladı.(s.133)

Bir defa uzaktan gördüm.(s.215)

Fakat bu alay uzun sürmedi.(318)

Tarihin en heyecanlı yarışı yapılıyordu.(s.419)

Romanda 726 cümle ise birleşik yapıda kurulmuştur ve bu cümlelerin oranı % 6,98'tir. Örnekleri şu şekildedir:

İşin olursa tezden ulak göndermeyi unutma.(s.55)

Ola ki doğru yolu bulur da ona göre iş ederiz.(s.76)

Sançar bana herşeyi unutturdu, diye söylendi.(s.117)

Kağan çaştı duyarlsa bizim için de kötü olur.(s.136)

O denli hızlı geliyorlardı ki Çin beği kendisini çiğneyecekler sanarak korktu.(s.164)

⁷⁴ H. İbrahim Delice, *Türkçe Sözdizimi*,3.Baskı, İstanbul, Kitabevi Yayıncılık,2007,s.169

Romanda 1004 cümle sıralı cümle yapısındadır. Romandaki toplam cümle sayısına oranı %9,66'dır ve örnekleri şu şekildedir:

Sopayı tutan iki er onu biraz kıpırdatıyorlar, böylece de yumurta sallanıyordu.(s.49)

O yalnız savrulan kılıçları çeliyor, durmadan at döndürüyordu.(s.137)

İki nişanlı atlarını bırakmışlar, konuşuyorlardı.(s.227)

Çerin burada tutsak olmuş, seni bekliyor.(s.333)

Güreş büyük bir sertlikle başladı, kızıştı, kırıncı bir durum aldı.(367)

Romanda 366 bağlı cümle⁷⁵ vardır ve toplam cümle sayısına oranı % 0,52'tir ve örnekleri şu şekilde gösterilir:

Yamtar itiraz etmiyor, irkilmiyor, yalnız kemere daha sıkı tutunmaya uğraşıyordu (s.17)

Belli etmek istemiyorlar ama içleri içlerine sığmıyor.(s.24)

Bu sefer artık kılıçlar ara sıra hedefi buluyor, fakat tulgalar ve zırhlar buna dayanıyordu.(s.37)

Söyle de her kimse onun hakkından geleyim!(s.220)

Üç Oğul arkadaşlarına yetişirken ilk oklar atılıp nöbetçiler yere serilmiş ve kırk kişi daha hızlı yürümeye başlamıştı (s.403)

Romandaki cümleleri öğelerinin dizilişine göre incelediğimizde 9831 cümlelerin düz cümle olduğu görülür. Bu yapıdaki cümlelerin toplam cümle sayısına oranı % 94,59'dur ve örnekleri şu şekildedir:

Bu sırada uzaktan iki atlı yavaşça yaklaştı.(s.49)

Yamtar öfkelenmeye başlıyordu.(s.123)

Kendi tanrılarının buyruğunun bildirir.(s.211)

Tutsaklık pek gücüne gidiyordu.(s.338)

Ertesi gün Sigānfu'da yargılar kuruldu.(s.428)

⁷⁵ **Günay Karaağaç**, *Türkçenin Sözdizimi*,6.Baskı, İstanbul, Kesit Yayınları,2017,s.240

Devrik cümlelerin sayısına bakıldığında romanda 198 cümlenin bu yapıda olduğu görülür. Bu cümlelerin romandaki oranı % 1,9'dur.Örnekleri şöyledir:

Kim bize kurdu tuzak?(s.26)

Elbette okurum beğimiz.(s.139)

Tanrı'ya gidiyorum binbaşı!(s.224)

Buyruk senindir kağan!(s.306)

Şan doludur dünümüz.(421)

Romandaki cümleleri anlamlarına göre incelediğimizde 7958 cümlenin anlamca olumlu olduğunu görmekteyiz. Bu oran toplam cümle sayısının %76,57 ve örnekleri şu şekildedir:

On iki er ve Onbaşı Buğra ölmüşlerdi.(s.21)

Dört kırsrağımla iki koyunum var.(s.95)

Ötüken'de İşler yine ters gitmeye başlamıştı.(s.248)

Merakla yavaş yavaş kapıya yaklaşarak inceledi.(s.379)

Böğü Alp de ölümcül bir yara almıştı.(s.427)

Anlamca olumsuz cümle sayısı 1019'dur ve romandaki toplam cümle sayısına oranı % 9,8'tir ve örnekleri şu şekildedir:

Beğler, Yaşar Tegin'in usunu da beğenmiyorlarmış.(s.32)

Dilleri de hiç insan diline benzemiyor.(s.122)

Almila'yı bırakmayacağım.(s.227)

Biz o günü göremeyeceğiz.(s.333)

Yamtar'la Yumru demir kapıyı hala kıramamışlardı.(s.405)

Romanda 789 soru cümlesi yer almaktadır. Bu cümlelerin oranı % 7,59'dur.Örnekleri şu şekildedir:

Peki, bizim yüzbaşı neden bunlu?(s.33)

Tavşanları almadan mı gidiyorsun?(s.109)

Tanrı, kağan mı ki elçisi olsun?(s.211)

Sen bu işin nasıl farkına vardın?(s.315)

Kendine güvenen yüzücü kim var?(s.423)

Emir cümlelerinin sayısına bakıldığında romanda 263 cümlenin bu yapıda olduğu görülür. Bu cümlelerin toplam cümle sayısına oranı % 2,53'tür.Örnekleri şöyledir:

Toplan borusu çal!(s.15)

Davullar çalsın, Bağatur Şad, kağan olmuştur!(s.30)

Öyleyse herifin yüzüne iyi bak!(s.44)

Tuğu sıkı kavra!(s.209)

Dört kişiyi kapılarına dikip ardımızdan gel!(s.413)

3.6.1.3. Zaman

Kaynaklarda *bildirme kipleri*⁷⁶,*haber kipleri*⁷⁷ başlıklarında ele alınabilen *görülen geçmiş zaman*(geçmiş kipi, di'li geçmiş zaman)⁷⁸,*duyulan geçmiş zaman*(öğrenilen geçmiş zaman, dolaylı geçmiş kipi, miş'li geçmiş zaman)⁷⁹, *şimdiki zaman*⁸⁰,*gelecek zaman*(gelecek kipi)⁸¹ ve *geniş zaman*⁸² kipleri, romandaki fiil cümlelerinin en fazla çekimlendiği kiplerdir. Bu kipler arasında ise görülen geçmiş zaman kipi ön plana çıkar. Yüklemi bu kiple çekimlenmiş cümle sayısı 4891'dir.Bu sayının romandaki toplam cümlesi sayısı içindeki oranı % 48,76'dır.Bu tür cümlelerin örnekleri şöyledir:

Başını yine savaşa çevirdi(s.37)

Savaşçılar yavaş yavaş yoruldu.(s.153)

Onbaşı Pars Almıla ile birlikte kaçtı.(s.229)

İlk önce gözüne bir börk çarptı.(s.362)

Kür Şad arkaya döndü.(s.403)

⁷⁶ **Muharrem Ergin**, s.288-289;Korkmaz,s.583-646

⁷⁷ **M. Kaya Bilgegil**, *Türk Dilbilgisi*,2.Baskı,Erzurum:Salkımsöğüt Yayınevi,2014,s.239-243

⁷⁸ **Banguoğlu**,s.458-460;**Bilgegil**,s.240-241;**Ergin**,s.289,298-300,Karaağaç,s.113-115;Korkmaz,s.584-599

⁷⁹ **Banguoğlu**,s.460-461;**Bilgegil**,s.241-242;**Ergin**,s.289-300-301;Karaağaç,s.115-118;Korkmaz,s.599-610

⁸⁰ **Banguoğlu**,s.464-465;**Bilgegil**,s.239-240;**Ergin**,s.295-298;Karaağaç,s.110-113;Korkmaz,s.610-623

⁸¹ **Banguoğlu**,s.465-467;**Bilgegil**,s.242;**Ergin**,s.465-467;Karaağaç,s.118-120;Korkmaz,s.623-636

⁸² **Banguoğlu**,s.462-464;**Bilgegil**,s.242-243;**Ergin**,s.291-295;Karaağaç,s.108-110;Korkmaz,s.637-646

Yüklemi duyulan geçmiş zaman kipi ile çekimlenmiş cümle sayısı 525, bu cümlelerin oranı % 5,23'tür.Örnekleri şu şöyledir:

Kurultay, Yaşar Tegin'i arıktır diye kağan seçmemiş.(s.32)

Sen ona hiç çekmemişsin.(s.111)

Bu Çince yazılmış.(s.135)

İki kağan anlaşmışlar mı?(s.237)

Sen tarlanın hepsini bellememişsin.(s.341)

Yüklemi şimdiki zaman kipiyle çekimlenen cümlelerin sayısı 992'dir.Bu sayının toplam cümle sayısında oranı % 9,89'dur.Bu cümlelerin örnekleri şöyledir:

Artık iki kağan birbirini tanımıyor.(s.60)

Okunu mu arıyorsun?(s.104)

Almla beni istemiyor.(s.218)

Bunları ona niçin anlatıyorsun?(s.333)

Ötüken'deki bahadırılık havası artık yüreklerde esmiyor.(s.383)

Yüklemi gelecek zaman kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 365 ve bu cümlelerin oranı % 3,63'tür.Örnekleri şu şekildedir.

O zaman sebebin ne olduğunun biz de öğreneceğiz.(s.24)

Yarışı kazanan akçayı alacak.(s.123)

Kendi kötü canımızı korumakla mı uğraşacağız?(s.153)

Tepip bana fırlatırsan kurtulacağız.(s.155)

Zaten geç vakit gireceksin.(s.218)

Yüklemi geniş zaman kipiyle çekimlenmiş fiil cümlesi sayısı 898 ve bu cümlelerin oranı 8,95'tir.Örnekleri şu şekildedir:

O zamana değin ben açlıktan ölürüm.(s.107)

Öküze kırmızı versen tadını alır mı?(s.123)

Kendi Tanrılarının buyruğunu bildirir.(s.211)

Ulan, kılıç öyle mi çalınır?(s.325)

Yüce dileğe doğru yine yürürüz yayan.(s.430)

Zaman bildiren kiplerin yanında *tasarlama kipleri*⁸³, *dilek kipleri*⁸⁴ gibi isimlerle adlandırılan kipler de bulunmaktadır. *Emir kipi*(buyuru kipi)⁸⁵, *istek kipi*⁸⁶, *gereklilik kipi*⁸⁷ *şart kipi*(dilek-şart kipi)⁸⁸ olarak adlandırılan bu kipler, daha çok tasarı bildirmektedirler.⁸⁹

Tasarlama kipleri içinde romanda en fazla emir kipi kullanılmıştır. Emir kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 409 ve bu cümlelerin toplam cümle içindeki oranı % 4,07'dir. Bu cümlelerin örnekleri şöyledir:

Toplan borusu çal.(s.15)

Kurt Kaya, elini çöz.(s.17)

Çoluk çocuğunu da birlikte getir.(s.252)

Sıkı tut, açtırma.(409)

Kapıları tutun.(s.413)

Yüklemi istek kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 95 ve bu cümlelerin oranı % 0,94'tür ve örnekleri şöyledir:

Yaban güzelliklerini ne yapayım?(s.56)

Yaz gelince Çin'e akın edelim.(77)

Ben size tavşanı üleştireyim.(s.105)

Akçayı ne yapayım?(s.115)

İnanmıyorsan gel senin de yüzüne bir tokat vurayım.(s.343)

⁸³ Ergin,s.289; Korkmaz,s.647-648

⁸⁴ Bilgegil,s.243-244

⁸⁵ Banguoğlu,s.473; Bilgegil,s.243-245; Ergin,s.289,304-308; Karaağaç,s.121-126; Korkmaz,s.665-676

⁸⁶ Banguoğlu,s.469-471; Bilgegil,s.243-244; Ergin,s.289,310-312; Karaağaç,s.127-130; Korkmaz,s.648-665

⁸⁷ Banguoğlu,s.471-473; Bilgegil,s.243-245; Ergin,s.289,312-313; Karaağaç,s.130-132; Korkmaz,s.693-702

⁸⁸ Banguoğlu,s.467-469; Bilgegil,s.243-244; Ergin,s.289,309-310; Karaağaç,s.125-127; Korkmaz,s.676-693

⁸⁹ Korkmaz,s.647

Gereklilik kipiyle oluşturulan cümle sayısı 33 ve bunların oranı 0,32'dir. Örnekleri şu şekildedir:

Katun seni asmalı.(s.27)

Çinliler öz başlarına tarla eyesi olmamalı.(s.81)

Çinli avradın kocası bunu biliyorsa gebertmeli.(s.81)

Bütün Çinlilere de göz kulak olmalı.(s.81)

Türk ata bindi mi, gözü atasını bile görmemeli.(s.175)

Şart kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı ise 147'dir ve bunların oranı %1,46'dır. Örnekleri şu şekildedir:

Aman Tanrı vere de onlar kağanı kötü yola sürüklemeseler.(s.44)

Çin'de olsaydım şimdiye kadar...(s.139)

Ya ben gidersem?(s.339)

Ya Türkçe bilmeyen bir subay buraya gelirse?(s.339)

Başka bir Çinli ile konuşmak gerekirse?(s.339)

*Birleşik çekim*⁹⁰, *birleşik*(bileşik kip) *kip*⁹¹ şeklinde adlandırılan ve *hikâye*⁹², *rivayet*⁹³ ve *şart*⁹⁴ birleşik kipleri olarak üçe ayrılan çekimlere de romanda rastlanmaktadır. Birleşik kipli cümleler içinde en sık yer verilen hikâye birleşik kipi'dir. Bu kiple çekimlenen cümle sayısı 2996 ve toplam cümle sayısı içinde bunların oranı % 29,87'dir. Bu tür cümlelerin örnekleri şu şekildedir:

Yıldırımlar ise ağaçlığı kavuruyordu.(s.16)

O şimdiye kadar böyle şeyleri düşünmemişti.(s.63)

Sançar'ın keskin gözleri yanılmamıştı.(s.133)

Ordunun durumu sandığından daha acıklı görünüyordu.(s.307)

Genç onbaşılar şaşılacak bir çabuklukta ok çekiyorlardı.(s.405)

⁹⁰ Ergin, s.319-321

⁹¹ Bilgegil, s.245-247; Korkmaz, s.730-733

⁹² Bilgegil, s.246; Ergin, s.319-323; Korkmaz, s.730-754

⁹³ Bilgegil, s.247; Ergin, s.319-321, 323-325

⁹⁴ Ergin, s.319-321, 325-326

Rivayet birleşik kipiyle çekimlenen cümlelere bakıldığında 16 cümlenin bu kiple çekimlendiği görülür. Bu kiple çekimlenmiş cümlelerin oranı % 0,15'tir ve örnekleri şöyledir:

Kimden korkacaktınız?(s.60)

Bunlar çadıra giren bir onbaşidan bahsediyorlarmış.(s.92)

Işbara Alp'in at uşağı biliyor muymuş?(s.136)

Onbaşı Pars neden senin kapı yoldaşın oluyormuş?(s.285)

Neden öğrenecektim?(s.339)

Şart birleşik kipiyle çekimlenen iki cümle vardır ve toplam cümle sayısına oranı 0,019'dur ve örnekleri şu şekildedir:

Ya ben gidersem.(s.339)

Ya Türkçe bilmeyen bir subay buraya gelirse.(s.339)

3.6.2. Bozkurtlar Diriliyor

3.6.2.1. Sözcük

Bozkurtlar Diriliyor romanında toplam fiilimsi sayısı 4385'tir.

A-Sıfat fiiler: 1595 sıfat-fiil kullanılmıştır ve örnekleri şu şekildedir:

*Ufuklara **dalan** gözlerinin bir şey beklediği belliydi.(s.10)*

*Artık **gerileyecek** yer kalmamıştı.(s.49)*

***Gidenlerle gelenler** karşı karşıya bir şeyler konuştuktan sonra her birlikte tekrar geldiler.(s.92)*

*Urungu göğsüne ok **yemiş** bir insan gibi baştan aşağı sarsıldı.(145)*

*Gitgide **ağırlaşan** ve **yavaşlayan** bir sesle ilave etti.(s.210)*

B-İsim Fiiler: Romanda kullanılan isim-fiil sayısı 916'dır ve örnekleri şu şekildedir:

*Bununla **övünmek** hakkındır.(s.14)*

*Birden bir sevinç haykırışıyla **haykırmamak** için kendini zor tuttu.(s.58)*

*Onları yeniden ayartıp buraya **getirmenin** imkanı yoktu.(s.83)*

Zaten onun ok atışından, vuruşmasından belliydi.(s.142)

Ötekiler ona yetişmek için atlarını sürmek istediler.(s.208)

C-Zarf Fiiller: Zarf-fiillerin sayısı ise 1874'tür ve örnekleri şu şekildedir:

Urungu başını kaldırarak göğe baktı.(s.19)

Sonra Buluç'un uzattığı kılıcı alarak sordu.(s.62)

Ben Çin kağanına çıkmadan bozgunumuzun haberi Çin'e geldi.(s.84)

Batı Eli'nden gelip Ötüken'e gidiyoruz.(s.109)

Başı, oğlunun kolunda sola düşüp kaldı.(s.210)

Romanda toplam 125 ikileme kullanılmıştır. Örnekleri şöyledir:

Soğukluk yavaş yavaş yüreğime doğru yükseliyor.(s.11)

Aşağı yukarı kırk beş yıl önce, kahraman Kür Şad kırk arkadaşıyla birlikte Çin sarayına saldırmış ve bütün Türklere övünç verecek şekilde ölmüştü.(s.129)

Sarmaş dolaş bir halde yere düştükten sonra sırt sırta gelerek birinin sağ kolu ötekinin sol koluna geçmiş olduğu halde davranıp hızla ayağa kalktılar.(s.127)

Buyrultuya bir göz atan çayı belli belirsiz gülümseyerek: "Peki" dedi ve oradan uzaklaştı.(s.151)

Günden güne güçlendikleri de bizim gözümüzden kaçmıyor.(s.167)

3.6.2.2. Cümle Yapısı

Bozkurtlar Diriliyor romanındaki, cümleleri yüklemine göre incelediğimizde 3734 fiil cümlesi yer almaktadır. Romanın toplam cümle sayısı içindeki oranı % 82,83'tür. Örnekleri şu şekildedir:

Kadının gözlerinden yaşlar aktı.(s.13)

Ay Hanım seni beğenmişti.(s.41)

Ötekiler burasını ilk defa görüyorlardı.(s.106)

Karabuka atın yanına varmıştı.(s.161)

Binbaşı bir şey demeden onun isteğini yaptı.(s.202)

İsim cümlelerinin sayısı 612 ve toplam cümle sayısına oranı % 13,57'dir.Örnekleri şöyledir:

Çin kağanı Tayt-Tsung çok düşünceli idi.(s.5)

Göktürk Devleti dirileceği için bahtiyarım.(s.55)

Ersegün hem tutsak hem de güçsüzdü.(s.100)

Bu konçuy Pars 'in teyzesi idi.(s.130)

Dördünün de gözleri yaşlı idi.(s.211)

Eksilteli cümle sayısı bu romanda da oldukça azdır,162 eksilteli cümle yer almakta olup oranı % 3,59'dur.Örnekleri şöyledir:

Hayaletlerden korkmanız sayesinde...(s.9)

Ötügen 'in keskin nişancısı enli kılıcı ve belindeki sadağıyla...(s.17)

Derin bir sessizlik...(s.63)

Hatta tutsaklık bile...(s.75)

Tanmadığı bir Kıtay için böyle üzölmek...(s.180)

Romanda yer alan cümleleri yapı bakımından incelediğimizde 3274 cümlenin basit yapılı olduğu görülür. Bu cümlelerin toplam cümle sayısına oranı %72,62'dir ve örnekleri şöyledir:

Kürşad böyle yapmıştı.(s.15)

Çok ileride bir kayalık görmüştü.(s.54)

Bu da sizin armağanınız olsun.(s.105)

Çerimin onda birini kaybettim.(s.156)

Şimdi oradan hafif bir ses geliyordu.(s.210)

Romandan 177 birleşik yapıda cümle vardır ve oranı %3,92'dir. Örnekleri şöyledir:

Çok korkunç yüzlü ve vahşi bakışlı bir adam, diye mırıldandı.(s.8)

O kadar güzel anlatırdı ki Urungu kendisinin de o 41 kişi arasında bulunmadığına yazıklanırdı.(s.19)

Gök Türk Devleti'ni kurmak için bayrak açan bir tegine rastlarsa ona uyacak, rastlamazsa Ötüken'e kadar uzanarak bu kutlu yurdu görecekti.(s.25)

Öyle bir gayret sarfediyorlardı ki kemikleri çıtırdıyor, yüzleri kandan kıpkırmızı oluyordu.(s.125)

İnanacak olsalar, Pars bütün bildiklerini açığa vurmaya hazırdı.(s.195)

Romanda 408 cümle sıralı yapıda olup toplam cümle sayısına oranı % 9,05'tir.

Örnekleri şu şekildedir:

İlk önce bunun ne olduğunu anlamadan içinde bir rahatsızlık duymuş, sonra düşüne düşüne rahatsızlığın nereden geldiğini bulmuştu.(s.5)

Onun çerisine girer, istediğin kadar hizmet edersin.(s.39)

Çünkü Ay Hanım, Yüzbaşı Örlen'e aman vermemiş, onu tam yüreğinden vurarak cansız bir halde yere devirmişti.(s.76)

Fakat güreş uzadıkça uzuyor, seyircilere hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu.(s.126)

Savaş bitmiş, Dokuz Oğuzlar yenilmişti.(s.203)

487 bağlı cümle romanda yer alırken toplam cümle sayısına oranı % 10,8'dir. Örnekleri şöyledir:

İhtilâlciler bu ikisine de bir şey yapmamışlar fakat yaşlı bir kadını öldürmüşlerdi.(s.6)

Bir eksiği vardı ama ne olduğunu anlayamıyordu.(s.59)

Buna dair birkaç söz geçti ama ben Urungu'nun tegin olduğunu öğrenince o kadar şaşırıp ve sevindim ki artık gerisini işitemedim.(s.141)

Güzden önce istenilen vergileri yollayacağını, yalnız koyunları az olduğu için çadır başına iki koyun çıkmadığını fakat güze kadar bunu da elde edip göndereceğini bildirdi.(s.143)

Sonra elbiselerini çıkarıp aldım ve kendisini bir kuyuya attım.(s.150)

Romanda yer alan cümleleri öğelerinin dizilişine göre incelediğimizde; yüklem sona bulunduğu düz (kurallı) cümle sayısı neredeyse romanın tamamına hâkimdir. Toplam 4262 düz cümle vardır ve toplam cümle sayısına oranı % 94,54'tür. Örnekleri şöyledir:

Urungu hayretle anasına baktı.(s.11)

Beni buyruğuna alarak buraya kadar getirdin.(s.39)

Bu sözler Dokuz Oğuz beğini ilgilendirmişti.(s.93)

Göktürkler diz vurarak otağdan ayrıldılar.(s.138)

Kırk adım kala bir ok başının üstünde vınladı.(s.173)

Romanda 84 tane devrik cümle kullanılmıştır ve toplam cümle sayısına oranı %1,86'dır.Örnekleri şöyledir:

Hoş geldin uğrular başbuğu.(s.22)

Hâlâ yatıyor musun Urungu?(s.79)

Çinliye karşı iki yara ile de vuruşulur yüzbaşı.(s.87)

Bana öfke buyurmayınız efendimiz.(s.153)

Ne sandın ya onbaşı?(s.182)

Romanda yer alan cümleleri anlamına göre incelediğimizde 3547 cümlelerin anlamca olumlu olduğu görülmektedir ve toplam cümle sayısına oranı % 78,68'tir.Örnekleri şu şekildedir:

Soğukluk yavaş yavaş yüreğime doğru yükseliyor.(s.11)

Urungu elini gözüne götürdü.(s.33)

İri çocuk, gürlere gibi konuşmaya başladı.(s.95)

Ay Hanım kıpırdamadan bu sözleri dinliyordu.(s.137)

Durumu görünce atlarından indiler.(s.185)

Anlamca olumsuz cümle sayısı 459'dur ve toplam cümle sayısına oranı %10,18'tir.Örnekleri şöyledir:

Urungu babasının kim olduğunun öğrenemeyecekti.(s.13)

Görünürde bir şey yoktu.(s.42)

Ben sana yerini söylesem de bulamassın.(s.95)

Bir müddet bu durum değişmedi.(s.119)

İnsan seçmekte bu kadar aldandığını hiç hatırlamıyordu.(s.153)

Soru cümlesi sayısı 268'tir ve oranı % 5,94'tür ve örnekleri şu şekildedir:

Acaba o kız ablası mıydı?(s.17)

Düğüne beni de çağırır mısın?(s.43)

Aranızda Kürşad'ın oğlu var mı?(s.63)

Batıda hangi kağanlar kağanlık etti?(s.116)

Başyaverden mi şüpheleniyorsun?(s.153)

Emir cümlesi sayısı 72'dir ve toplam cümle sayısına oranı % 1,59'dur.Örnekleri şöyledir:

Sen bana yalnız yol ver.(s.43)

Hele birkaç gün bekle.(87)

Anan ah etmeden yurduna dön.(172)

Kapamak isteyenleri okla.(s.172)

Onu yalnız bırakma.(201)

3.6.2.3. Zaman

Romanda toplam 4508 cümle vardır. Bu cümlelerin kipleri incelendiğinde, diğer romanda da olduğu gibi en sık kullanılan kipin görülen geçmiş zaman kipi olduğu görülür. Bu kiple çekimlenen cümlelerin sayısı 2226'dır ve cümlelerin toplam fiil cümle sayısına oranı % 51,21'dir.Örnekleri şöyledir:

Urungu hayretle baktı.(s.11)

Dövüş yine eski hızı ile sürdü.(s.37)

Taçam'ın gözlerinde bir övünme ışığı yandı.(s.91)

Onbaşının yüzü bir tipi gibi karıştı.(s.139)

Birdenbire dört atlıdan üçü atlarını sürdüler.(s.181)

Romandaki 108 cümle duyulan geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir ve oranı % 2,48'dir.Örnekleri şöyledir:

İhtiyar demirci, Kürşad'ın oğlu için kılıç yapmış.(s.62)

Yirmi yıldır dünyadan habersiz yaşamış.(s.81)

Güneş yüzü görmeye görmeye benzi solmuş.(s.81)

Belli ki uçar kam da ölüp gitmiş.(s.108)

Kime yazmış?(s.157)

Şimdiki zaman kipiyle çekimlenen cümlelerin sayısı 409'dur ve bu cümlelerin oranı % 9,41'dir.Örnekleri şöyledir:

Senin de baban gibi olmanı istiyorum.(s.15)

Ne demek istiyorsun Buluç?(s.56)

Benimle vuruşmak mı istiyorsun?(s.97)

Akrabalığımızda beni ona bağlıyor.(s.138)

Günden güne güçlendikleri de bizim gözümüzden kaçmıyor.(s.167)

Yüklemi gelecek zaman kipiyle çekimlenen cümle sayısı 94 ve bu kiple çekimlenmiş cümlelerin oranı %2,16'dır.Örnekleri şöyledir:

Yarın yollarımız ayrılacak.(s.37)

Bu benim, uzun dirliğimdeki en tatlı işim olacak.(s.56)

Onu yurduna göndereceğiz.(s.88)

Onun ışıklı bakışlarını görecek.(s.134)

Ya ne diye göreceğim.(s.186)

Geniş zaman kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 265 ve oranı % 6,09'dur.Örnekleri şu şekildedir:

Onun çerisine girer, istediğin kadar hizmet edersin.(s.39)

Bir kağan kızı karabudundan biriyle nasıl evlenir?(s.75)

Bizimle nasıl vuruşursun?(s.91)

Henüz çocuk sayılırsın.(s.97)

Ölüm Uçurumu her yıl bir erkekle bir kadını alır.(s.209)

Tasarlama kipleriyle oluşturulmuş cümlelere de romanda yer verilmiştir. Emir kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 81'dir ve oranı % 1,86'dır. Örnekleri şöyledir:

Sen bana yalnız yol ver.(s.43)

Onu bana bırak.(s.49)

Çabuk, demirleri buraya getir.(s.56)

Bana yüzünü, biçimini söyle.(s.134)

Çadır, azık, kımız, at getir.(s.185)

İstek kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 33 ve bunların oranı % 0,75'tir. Örnekleri şöyledir:

İçelim kıızıları.(s.67)

Buyruk verirsen çerimize soralım.(s.63)

Biz de kuzeyden saldıralım.(s.71)

Evet, hemen öyle yapalım.(s.155)

Buyruk ver, savaşa ben de katılayım.(s.196)

Gereklilik kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 6 ve oranı % 0,13'tür. Örnekleri şöyledir:

Sana söyleyeceklerimi çabuk söylemeliyim.(s.12)

Bu yanlış düşünceyi onların kafasından silmeliyiz.(s.98)

Ancak sen kendini kollamalısın.(104)

Ne yapmalı?(s.153)

Şimdi herhalde fikrini değiştirmiş olmalıydı.(s.177)

Şart kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı sadece 3'tür ve % 0,069 oranına denk gelmektedir. Örnekleri şu şekildedir:

Bana anlatsana.(s.95)

Söylesene.(s.153-204)

Yüklemi birleşik zamanlı olan cümlelere de romanda yer verilmiştir. Bilhassa hikâye birleşik kipiyle çekimlenmiş cümleler romanda sıkça yer almaktadır. Bu cümlelerin sayısı 1615'tir ve oranı % 37,16'dır. Örnekleri şöyledir:

Gözleri biraz daha donuklaşmıştı.(s.13)

Bir yıldır kendisine hiçbir av çıkmıyordu.(s.47)

Ersegün'ün bakışları büsbütün değişmişti.(s.104)

Ay Hanım ölecekse Ersegün'ün kılıcıyla ölmeliydi.(s.198)

Sonra Vu Katun'nun gözünden düşecekti.(s.152)

Rivayet birleşik kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 4'tür ve bu cümlelerin oranı % 0,09'dur. Örnekleri şöyledir:

Herifler böylece bizden kurtulmak istiyorlarmış.(s.80)

Urungu Kür Şad'ın oğlu olduğunu niçin saklıyormuş?(s.143)

Fakat bu yazı ile damga ancak güneşin doğduğu ve battığı sırada görülürmüş.(s.143)

Bir de Göktürklerin şanı ne kadar artarsa bıçaktaki yazı o kadar iyi görünürmüş.(s.143)

Romanda yüklemi şart birleşik kipiyle çekimlenmiş cümle sayısı 1'dir ve oranı % 0,02'dir ve örneği şu şekildedir:

Ya yenilirsen?(s.142)

3.6.3. Yorumlama

Nihal Atsız, eserlerinde fiilimsilere oldukça sık yer vermiştir. Tablo halinde her iki romandaki fiilimsi sayıları ve oranları şu şekildedir:

Tablo 7
Fiilimsi Sayıları

Roman Adı	Toplam Fiilimsi Sayısı	Sıfat Fiiller	Oran (%)	İsim Fiiller	Oran (%)	Zarf Fiiller	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	8387	3146	37,51	1821	21,71	3420	40,77
Bozkurtlar Diriliyor	4385	1595	36,37	916	20,88	1874	42,73

Her iki romanda da sıfatlar ve sıfat-fiillerin yoğun olarak kullanımı, mekânların, kişilerin ve olayların tasvirinde kolaylık sağlamıştır. Bu tasvirler romanlara renk katmakta, betimlemelerle kahramanların portreleri çizilmektedir. İsim soylu sözcükler ve fiillere her iki romanda da oldukça fazla yer verilmiştir.

Her iki romanda da ikileme sayısı oldukça fazladır. İncelenen iki romanda toplam 407 ikileme kullanılmıştır. İkilemelere en fazla yer verdiği romanı 282 ikileme ile Bozkurtların Ölümü romanıdır, bu rakam toplam ikileme kullanımının % 69'una denk gelmektedir. Bozkurtlar Diriliyor romanında 125 ikileme kullanılmıştır. Romanlarda en çok aynı sözcüğün tekrarıyla oluşturulan ikilemeler kullanılmıştır ki her iki romanda bu sayı 227'dir. Sesleri birbirini andıran ikileme sayısı 88'dir ve anlamları yakın sözcüklerin yanyana kullanılmasıyla oluşan ikileme sayısı 39'dur. Anlamları karşıt sözcüklerin yanyana kullanımıyla oluşan ikileme sayısı 40, biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle oluşan ikileme sayısı 4, biri olumlu biri olumsuz sözcüklerden oluşan ikileme sayısı 9'dur.

Atsız, romanlarında daha çok fiil cümlelerini kullanmıştır. Fiil cümlelerinin sıklıkla kullanılmış olması romanlara hareket katarken akıcılığı da artırmaktadır. Atsız romanlarında dikkat çekici noktalardan biridir. Fiil ve isim cümlelerinin yanında eksilteli cümleler de kullanılmıştır. Bu cümleler konuşma dilinin özelliklerini hissettirirken, cümleleri tamamlamayı okuyucunun yorumuna bırakmıştır. Böylece sözlü biçimleri yansıtmış, doğallık etkisi yaratarak, karşılıklı konuşmanın gerçekliğini ortaya koymuştur. Yüklemine göre cümle tablosu şu şekildedir:

Tablo 8
Yüklem Türüne Göre Cümlelerin Sayıları

Roman Adı	Toplam Cümle Sayısı	Fiil Cümlesi	Oran (%)	İsim Cümlesi	Oran (%)	Eksilteli Cümle	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	10393	8491	81,69	1538	14,79	364	3,5
Bozkurtlar Diriliyor	4508	3734	82,83	612	13,57	162	3,59

Ayrıca romanlarda soru cümlelerine de yer verilmiştir. Soru cümleleriyle sorgulamalara başvurulurken, sözdiziminin bütün imkânlarından yararlanmıştır. Romanlardaki soru cümlelerinin sayısal tablosu şu şekildedir:

Tablo 9
Soru Cümlesi Sayıları

Roman Adı	Toplam Cümle Sayısı	Soru Cümlesi Sayısı	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	10393	789	7,59
Bozkurtlar Diriliyor	4508	268	5,94

Her iki romanda da ortak özellik, basit yapılı cümle sayılarının fazla olmasıdır. Bağlı ve sıralı cümlelere de yer veren yazar, basit cümleler kurarak eserin okunmasını daha kolay hale getirmiş, eser daha canlı bir hal almıştır. Romanlarda dikkat çekici hususlardan birisi de; bazı sıralı cümlelerin en az beş cümlenin sıralanmasından meydana gelmesidir. Ancak Atsız, sıralama esnasında kelimeleri o kadar özenli seçmiştir ki sıralı cümleler şiirsel bir anlatımla okuyucuyu yormadan canlı, akıcı bir ifade şekli kazanmıştır. Romanlarda devrik yapıya çok az yer verilmiş; “Buyruk senindir kağan!” gibi ünlem ifadelerinin sona getirildiği yapılarla oluşturulmuştur. Bu ifade iki romanda toplamda 29 defa kullanılmıştır. Bunun dışında yazar düz yapı kullanmaya özen göstermiştir.

Tablo 10
Ögelerinin Dizilişine Göre Cümleler

Roman Adı	Toplam Cümle Sayısı	Düz Cümle(Kurallı)Sayısı	Oran (%)	Devrik Cümle Sayısı	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	10393	9831	94,59	198	1,9
Bozkurtlar Diriliyor	4508	4262	94,54	84	1,86

Çalışmamızda dikkat çeken mühim bir konu da; Türkçe'nin sözdizimi üzerinde çalışanların cümle çeşitleri üzerinde farklı görüşlere sahip olmalarıdır. Cümle tanımında bütün dilciler ortak fikre sahipken, cümleleri yapı bakımından farklı olarak değerlendirmektedirler. Bu farklılık bilhassa birleşik cümlenin tanımı ve tasnifinde ortaya çıkmaktadır. Birleşik cümle en az iki çekimli fiilden oluşurken, bazı dilciler de fiilimsi bulunan cümleleri de birleşik cümle olarak tasnif etmişlerdir.

Bazı dilciler isim-fiil, zarf-fiil, sıfat-fiil içeren cümleleri “*basit cümle*” bazıları da “*birleşik cümle*” olarak tanımlamışlardır. Jean Dany, M. Kaya Bilgegil, Tuncer Gülensoy, Haydar Ediskun, Vecihe Hatipoğlu “*birleşik/girişik cümle*” olarak

tanımlarken, Muharrem Ergin, Metin Karaörs, Hamza Zülfikar ise bunları cümlenin bir ögesi olarak değerlendirip “*basit cümle*” olarak tanımlamışlardır.

Leyla Karahan “Türkçe’de Birleşik Cümle Problemi” başlıklı yazısında: “Cümle, yapı bakımından başka cümlelere bağlantılı olsa da yapı bakımından müstakildir. Bu müstakil yapı bir yüklemden veya bir yüklem ile onu tamamlayan bir takım unsurlardan meydana gelir. Bu unsurlar şekil ve anlam yönünden yükleme bağlıdır. Cümlede isim, sıfat veya zarf görevi yapan bu unsurlar, doğrudan veya dolaylı olarak yüklem anlamını tamamlar. Bu unsurlar kelime veya kelime grubu halinde isimden veya fiilden yapılmış olabilirler. Yapıları ne olursa olsun, şekil ve anlam bakımından yükleme bağlı olarak cümlede görev yaparlar. İşte bir yüklemden ve gerektiğinde onun etrafında kümelenen unsurlardan meydana gelen bu tek yargılı cümle, taşıdığı unsurların yapısı ne olursa olsun bir “basit cümle”dir. Basit cümlenin yapısında isimden yapılmış isim, sıfat ve zarflarla, fiilden yapılmış isim, sıfat ve zarflar bulunabilir.” şeklinde açıklama getirmiştir.⁹⁵

Benzer fikir ayrılıkları bağlı ve sıralı cümle konusunda da görülmektedir. Kimi dilciler bu yapıdaki cümleleri birleşik cümle grubuna dahil ederken kimisi de bunu yapı bakımından (Vecihe Hatipoğlu) cümlelere veya biçimlerine göre (Haydar Ediskun) cümlelere dahil etmişlerdir.

Leyla Karahan, yapısına göre cümleler başlığı altında “Sıralı Cümleler” konusuna açıklık getirmiştir. “Bir cümle yapı bakımından birleşik, bağlı ve sıralı cümle özelliklerinden ancak birine sahip olabilir. Böyle bir yapı içinde yer alan cümleler de basit, birleşik, bağlı, sıralı cümleler olabilir.” diyerek sıralı cümlenin de olduğunu ifade etmiştir. Karahan “Sıralı cümleler iki veya daha fazla cümle ile kurulur. Cümleler birbirinden virgül veya noktalı virgülle ayrılır.” şeklinde açıklayarak sıralı cümlelerin oluşum şekillerini de belirtmiştir.⁹⁶

Çalışmamızda dilcilerin farklı görüşlerinden yararlandık ancak yapı bakımından cümleleri tasnif ederken özellikle Leyla Karahan’ı temel aldığımız için onun görüşleri doğrultusunda hareket ettik.

⁹⁵ **Leyla Karahan**, *Türkçede Birleşik Cümle Problemi*, *Türk Dili Dergisi*,505. Sayı, Ocak 1994,s.21

⁹⁶ **A.g.y.**(1995)s.66-67

Tablo 11
Yapısına Göre Cümle Sayıları

Roman Adı	Toplam Cümle Sayısı	Basit Cümle	Oran (%)	Birleşik Cümle	Oran (%)	Bağlı Cümle	Oran (%)	Sıralı Cümle	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	10393	7933	76,33	726	6,98	366	3,52	1004	9,66
Bozkurtlar Diriliyor	4508	3274	72,62	177	3,92	487	10,8	408	9,05

Romanlardaki cümlelerin zamanları değerlendirildiğinde Bozkurtların Ölümü’nde % 48,76, Bozkurtlar Diriliyor’da % 51,21 oranına sahip olan görülen geçmiş zaman kipi ön plana çıkmaktadır. Bu da bize yazarın öyküleyici anlatım tekniğini tercih ettiğini göstermektedir. Bu yönüyle yazar, akıcı bir anlatım meydana getirmiştir. Her iki romanda da şimdiki zaman ve geniş zamanda çekimlenmiş cümleler de kullanan yazar, geçmişten şimdiye, bugünden de geniş zamana doğru bir uzanış sağlamaktadır. Bu çeşit kullanımlar söylem çözümlemesinde zamanda akış olarak tanımlanmaktadır. Haber kipleriyle çekimlenmiş cümlelerin toplam cümle sayısı içindeki oranı da şöyledir:

Tablo 12
Yüklemleri Haber Kipleriyle Oluşan Cümle Sayıları

Roman Adı	Görülen Geçmiş Zaman	Oran (%)	Duyulan Geçmiş Zaman	Oran (%)	Şimdiki Zaman	Oran (%)	Gelecek Zaman	Oran (%)	Geniş Zaman	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	4891	48,76	525	5,23	992	9,89	365	3,63	898	8,95
Bozkurtlar Diriliyor	2226	51,21	108	2,48	409	9,41	94	2,16	265	6,09

Tasarlama kipleriyle çekimlenmiş cümle tablosu şöyledir:

Tablo 13
Yüklemleri Tasarlama Kipleriyle Oluşan Cümle Sayıları

Roman Adı	Emir Kipi	Oran (%)	İstek Kipi	Oran (%)	Gereklilik Kipi	Oran (%)	Şart Kipi	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	409	4,07	95	0,94	33	0,32	147	1,46
Bozkurtlar Diriliyor	81	1,86	33	0,08	6	0,13	3	0,06

Birleşik zamanlı çekimlenen cümle tablosu şu şekildedir:

Tablo 14
Yüklemleri Birleşik Zamanlı Fiillerden Oluşan Cümleler

Roman Adı	Hikâye Birleşik Zaman	Oran (%)	Rivayet Birleşik Zaman	Oran (%)	Şart Birleşik Zaman	Oran (%)
Bozkurtların Ölümü	2996	29,87	16	0,15	2	0,01
Bozkurtlar Diriliyor	1615	35,82	4	0,09	1	0,02

3.7. İfade Yönteminin Etkileri

Anlatım aracı, metnin biçimini etkileyen özelliklerdendir. Yazar; sözcük, sözcük öbeği, cümle ya da olay dizilerini özgürce vurgulayıp farklı dil seçenekleri kullanarak okurunda yer yer şaşkınlık yaratabilir.⁹⁷

Metnin anlatım özellikleri bahsinde; yazarın metinde karşılıklı konuşmalara yer verip vermediği, bu konuşmaların kısa cümlelerle mi yoksa uzun ve karmaşık cümlelerle mi meydana getirdiği incelenir.⁹⁸ Roman kahramanları arasındaki çatışmalar veya karakterlerin birbirleri hakkındaki düşünceleri bu yöntemle öğrenilir.

3.7.1. Bozkurtların Ölümü

Bozkurtların Ölümü romanında “romanın hikâyesi” adlı bölüm haricinde *hâkim bakış açısı* yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle anlatıcının sınırsız bilme, görme, kahramanların ruh ve hayal dünyasına girme olanağı vardır. Bu durum yazara kahramanlarının içsel çatışmalarını da görme imkanı sağlar ve kahramanın ruh dünyasını düşüncelerine de yansıtılmış olur.

Onbaşı Üç Oğul onlara baktı. Kanı kaynamış, onlarla birlikte bulunmak istemişti. Fakat Kara Budak'la kan kardeşi olursa onun kız kardeşini alamazdı. Altı onbaşı, ölen arkadaşlarıyla ve birbirleriyle kan kardeşliği antlaşması yaparken, Onbaşı Üç Oğul elinde Kara Budak'ın bağrından çekip bırakılmış kanlı ok olduğu halde, gözleri yaşlı, bağı yanık, içi bunlu, obasına doğru gidiyordu.(s.101)

⁹⁷ **Ufuk Şahin, a.g.e.,s.61**

⁹⁸ **Ufuk Şahin, Bir Eleştirel Söylem Biçembilim Uygulaması: Adalet Ağaoğlu'nun Karanfilsiz Adli Hikâyesi, s.92.93**

Bakış açısı bazen objektif bazen de subjektif olur, kimi zaman da kendini gizlemeyi başaramayarak yazar duygu ve düşüncelerini eserine yansıtır.

Tulu Han cevap vermedi. Başını önüne eğdi. Kara Kağan'ın dirliğindeki ilk gülümseyişi son bulmuş, şimdi kaşları çatılarak Tulu Han'a yönelmişti.

Hele Kürşad...Onun gözlerinden şimşekler çakıyordu. Demek ki kardeşi kendisine haber gönderdiği zaman doğru söylemiş, bu aşağılığı yapmıştı.(s.247)

Bozkurtların Ölümü romanında yazar, Çinliler hakkında diyaloglar vasıtasıyla kendi düşüncelerini aktarmıştır. Bu yöntemle yazar, dikkatleri üzerine çekmiştir.

- *Senin çaşıtı olduğunu biliyor mu idi?*
- *Hayır, fakat May-tu-çing'den benim adımlı duymuştur diye işkillendim.*
- *Gebermeye hak kazandı çaşıtıbaşı! Fakat biz sizin gibi alçak değiliz. Sana kendini korumak hakkını veriyoruz. Kılıcını çek!*

Kür Şad'ın son sözleri büyük bir sertlikle söylenmişti. Kür Şad kılıcını çekmişti. Çinlinin tereddüdünü görünce bağırdı:

- *Sana kılıcını çek diyorum. Kişi gibi ölmesini bil!(s.142)*

Ayrıca yazar, romanında merak unsurunu sürekli Kırac Ata üzerinden vurgulamıştır. Böğü Alp'e söyledikleri ve kahramana tekrar hatırlatması bu duyguyu yansıtır. Leitmotiv tekniği olarak adlandırılan ve tekrarın ön planda olduğu bu yöntemle yazar, söylenen sözün, söyleyen kişinin ya da duyup dillendiren kişinin eser üzerindeki tesirini artırır.

Büyük günler geliyor!...Dokuz yıla kalmaz; olan olur. Dokuz yıl daha geçer; katı kılıç kullanma günü gelir...Kutluk olunca ay parçalanacak!...Kara Kağan'ı öldürmeyeceksin...Onu tasa öldürecek. Bir ulu şehirde toplanmış kırk er görüyorum... Aralarında sen de varsın...Yağmur yağıyor. Irmağın kıyısında dövüşüyorsunuz. Budun kurtuluyor... Adınız unutulmayacak...Bin üç yüz yıllık ölümden sonra dirileceksiniz...Acunun batımınadek adınız gönüllerde kalacak.(177-178)

Böğü Alp çocuklarını analarının yanına gönderdikten sonra düşünceye daldı. Onun her zaman caymadan, bıkmadan düşündüğü şey, Kırac Ata'nın unutulmaz sözleriydi. Bu sözler Böğü Alp'in beynine sanki işlenmiş gibiydi.(375)

Hâkim anlatıcı, romanda anlatma, gösterme ve diyalog tekniklerini sık sık kullanır. Bu yöntemleri kullanmasındaki maksat; hem kahramanlarının bilinç altına nüfuz ederek onların olay, zaman ve mekân içindeki kurgulanışını göstermek hem de kahramanlarının içinde bulunduğu sosyal ilişkiler ağını betimlemektir.

Romanda bütüne yayılmış kısa diyaloglar da mevcuttur.

- *Tarlada ne var?*
- *Toprak, taş, otlar, solucanlar, bir de sen!*

Fu-lin hiç oralı olmadı. Onbaşıya biraz daha yaklaştı:

- *Sana bir şey söyleyeceğim.*
- *Söylemesen iyi olur.*
- *Neden?*
- *Çinli sözünden tiksiniyorum.(s.73)*

Uzun ve karmaşık cümlelerle oluşturulmuş diyaloglar da kısa diyaloglar kadar romanın bütününde yer tutar.

- *Bağatur Şad sordu:*
- *Yüzbaşı İşbara Alp! İki at uşağını kim öldürdü biliyor musun?*
- *Biliyorum Şad.*
- *De bakalım kimdir?*
- *Ben!*
- *Bağatur Şad'ın yüzü değişti:*

Bunu niçin yaptın?

İşbara Alp ağır, tok ve soğuk konuşuyordu:

- *Çuluk Kağan öldü diye seviniyorlardı.*

Bağatur Şad başını eğdi. Biraz düşündü. Sonra Işbara Alp'a sordu:

- *Sevindiklerini nereden anladın? Sen Çin dilini bilir misin?*
- *Çin dilini bilmem. At uşağı Çalık bilir. Çin'de üç yıl tutsak kalıp öğrenmiştir. Konuştuklarını bana o deyiverdi.*
- *Işbara Alp! Bunun sonu nedir bilir misin?*
- *Çuluk Kağan'a sövenleri yok ettiğim için binbaşı olmak, senin adamlarını öldürdüğüm için sopa yemektir.*

Bağatur Şad'la Işbara Alp'in konuşmasını dinleyenler bu ikisine öyle bir dalmışlardı ki çok genç bir atlının yavaş yavaş yaklaşıp bu konuşmaları pek yakından özenerek dinlediğini görmüyorlardı. Bağatur Şad gene söyledi.

Dedi ki:

- *Işbara Alp! Yanılıyorsun. Çinli at uşaklarını bana sormadan öldürmek için sana buyruk veren oldu mu?*

Işbara Alp bu sorguya karşılık vermeden, yavaş yavaş oraya sokulup konuşmaları dinleyen genç söze karıştı:

- *Belki olmuştur Bağatur Şad!(s.29)*

Kara Ozan ve Çucu şair kahramanlar olarak romanda yer alır. Kara Ozan ihtilale katılıp sarayı basan 41 yiğitten biridir. Vey Irmağı'na doğru kaçan arkadaşlarına zaman kazandırmak için kopuzunu çalmaya başlar ve okuyucunun gönlünde ayrı bir yer tutar.

Bozkurt bizim ünümüz

Şan doludur dünümüz.

Erince son günümüz

Bütün dirlik düş olur.(s.421)

Romanda Batı Göktürk elinden gelmiş olan Çucu, Kara Ozanla bazen birlikte söyler, atırlar. Ozanlar halkın sesi olarak ön plana çıkar, halkın aklından geçenler onların şiirlerinde ortaya çıkar.

Şimdi bunludur budun,

Kağan, bizi tek kodun.

Bunu sen ettin Katun!

Parçalanır yürekler.(s.27)

Bütün ordu Kara Ozan'ı dinlemekte ve toplanan kalabalık adeta bir koroya benzemektedir;

Ordu Kara Ozan'ın deyişindeki ezgiyi kavramıştı. Dörtlüklerin sonunu hep birden gür sesle söylüyorlar, ağlıyorlardı. Bu her biri kanlı savaş günleri görmüş, ölümden birkaç yol yakayı sıyırmış savaş erleri,15 yaşındaki çocuklardan 60 yaşındaki kocalara kadar binlerce kişi, titrek seslerle:

• *Parçalanır yürekler!..*

Diye inledikçe binlerce bozkurt uluyormuş gibi bozkır inliyor, karşıdaki ormanın içindeki bozkurtlar bu soydaşlara kendi sesleriyle cevap veriyorlardı.(s.26)

7+7 hece ölçüsüyle söylenmiş, 64 adet dörtlük romanla organik bir bağ kurmuştur.

3.7.2. Bozkurtlar Diriliyor

Bozkurtlar Diriliyor romanında da *hâkim bakış açısı* yöntemi kullanılmıştır ve olaylar üçüncü şahıs bakış açısıyla kurgulanmıştır. Romanın giriş kısmında özetleme tekniğiyle yazar, okuyucuya kırk yıl öncesinde yaşananları, ihtilalin sonuçlarını Çin kağıdı ve Siganfu halkı üzerinden vererek yaşanacaklara zemin hazırlamıştır.

Üç gündür bütün Siganfu ve yörelerinin altı üstüne getirildiği, birçokları yargılanıp idam edildiği, birçoğuna işkenceler yapıldığı halde, gizlenmiş olan ihtilalcilerden kimse ele geçirilememişti. Acaba bunları, kendi tahtına göz diken kumandanlarından birisi mi saklıyordu? Öyle ise sarayın içinde fırsat kollamaları da akla gelebilirdi.(s.5-6)

Geceleyin komşusundan biraz pirinç alan bu kadın, kapıdan çıktıktan sonra ihtilalciler diye bağırarak yığılmış, kapıyı tekrar açan komşular zavallının ölüsünü bulmuşlardı. Üzerinde ok ve kılıç yarısı yoktu. Karşısında korkunç haydutları gören kadıncağızın korkudan öldüğü anlaşılıyordu.(s.6)

Yazar, kırk ihtilalcinin ölmüş olmasına rağmen hâlâ Çin'e korku salmasını kırk yıl sonra yaşananlarla bütünleştirmiştir.

Romanda “Kür Şad'ın Konçuyu” olarak geçen bölüm okuyucuyu geçmişe götürür ve Bozkurtların Ölümü romanındaki kahramanlara dikkat çeker. Çıbı Kağan'la Çinliler

arasında geçen savaşı anlatarak, roman kahramanının diğer kişilerle bağına ortaya koymuştur.

Bu orduda üç yıl çarpışmış, savaşın ne olduğunu öğrenmişti. Bu çeride nice kocamış, altmışını aşmış erlerle çocuklar yanyana yoldaşlık ediyordu. Kendi yüzbaşısı Kutluk on sekiz yaşında bir yiğitti ve Kür Şad ihtilalinin en büyük kahramanlarından Böğü Alp'in oğluydu. Kutluk'un on yedi yaşındaki kardeşi Örpen de Urungu'nun onbaşısıydı. Örpen'in mangasında kendisi gibi on bir, on iki yaşlarında iki kardeş vardı ki Urungu en çok bunlarla arkadaşlık ediyor, yaşıtlığın verdiği bir yakınlıkla gündün güne onlarla samimi oluyordu. Bu kardeşlerden büyüğü Arslan gülmez yüzlü bir çocuktur. Küçüğü Börü ise güleç yüzlü yağız bir çeriydi. Bu iki kardeş, Kür Şad ihtilalinde düşen bahadırlardan Yüzbaşı Yağmur'un oğullarıydı. “ (s.20)

Anlatıcı, vermek istediği mesajı kişiler üzerinden iletir. Bir soyun devamı olarak romanda yer verdiği karakterler, romanda ihtilalden kırk yıl sonra Türk Kağanlığını tekrar kuracak güçler olarak yer alır.

Bozkurtlar Diriliyor tarihi bir romandır ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Romanda öyküleme zamanından geriye dönüş tekniğini kullanılarak hatırlattığı çocukluk ve gençlik yıllarına ait olayları, çatışmaları, duyguları, kişileri, mekân ve zaman düzleminde aktarmıştır. Eserde şimdiki zaman ağırlıklıdır ve etkiyi azaltmak için bu teknik sıkça kullanılmıştır. Bu anlatım tekniği romanın gerçekliğine önemli ölçüde etki ederken, olayların perde arkasıyla veya altyapısıyla ilgili bilgiler verdiği için gelecekte olabilecek olaylar veya kişilerin şu anki konumlarıyla ilgi fikir sahibi olma imkânı sağlar. Anlatıcı, yaşanan olayları, o döneme ait duygu ve düşünceleri, ayrıntılı ve duygusal bir dikkatle sunmuştur. Hem yaşanan hem de içinde bulunulan zamanın algılama ve değerlendirme düzeyine uygun bakış açısı, öznel özellikler taşır.

Romanın başkışisi Urungu'nun geçmişe dair hatırladıkları, hem anlatıcının sınırsız bilme ve görme yeteneği ile somutlaştırılmış hem de kahramanın içsel çatışmalarına ışık tutularak verilmiştir. Bir karmaşa ve bilinmezliğin hâkim olduğu başkışinin yaşamı, anlatıcının bilme gücüyle açıklığa kavuşturulur ve kahramanın duygu dünyasındaki gerçeğin, ne olduğuna dikkat çekmiştir.

“Eski hatıraları birer birer canlanıyordu. En eski zamanlara ait olan karanlık ve karışık. Hatta bunlardan hangisinin önce hangisinin sonra olduğu bile belli değildi. Sonra yüzler ve olaylar aydınlanıyor. Düzgün bir sıraya giriyordu.

Şu basık kulübe neydi? Kötü bir Çin kulübesi olacaktı. Orada anasıyla birlikte geçen günler ne sıkıntılı idi. Ama neden sıkıntılı idi? Urungu bunun sebebini bulamıyordu. Yalnız kendisinin bu kulübede iken hiç konuşmadığını gayet iyi hatırlıyordu. Peki, ama konuşmasını bilmeyecek kadar küçük olan bir çocuk, başından geçenleri nasıl hatırlardı? Hayır, hayır! O kadar küçük değildi. Konuşmasını biliyordu. Fakat konuşmak kendisine yasak edildiği için konuşmuyordu. Konuşmayı yasak eden de anası idi.(...Peki, kendisini kucağına alıp gezdiren, seven o genç kız kimdi? Galiba anasının gençliğini hatırlayıp karıştırıyordu. Acaba o genç kız ablası mıydı? Herhalde ablası olacaktı. Sonra bir takım bahadırlar ve bunların arasında Çin suratları... Urungu en eski zamana ait hatıraları kurcalayarak babasının yüzünü hatırlamaya uğraştı. Babası Çin sarayını bastığı zaman, kendisi dört yaşındaydı. Hatırlayabilirdi. Fakat anası, tehlikeyi atlatmak için kendisine her şeyi o kadar unutturmaya çalışmıştı ki birçok yerler karanlık kalıyor, birçok kimseler birbirine karışıyordu. Kalabalık bir yer gözünün önüne geliyordu. Burası herhalde Siganfu şehriydi. Fakat bu birçok bahadırın arasından babasının hayalini nasıl seçecekti? Evet, işte yine büyük bir evde iki Türk'ün konuştuğunu hatırlıyordu. Acaba bunlardan birisi Kür Şad mıydı? (...) Evet oradaydı. Çünkü iki bahadırdan biri ötekine Kür Şad diye hitap ediyordu. (...) Babasının yüzü, hayalinde yavaş yavaş şekilleniyordu. Ötüken'in keskin nişancısı enli kılıcı ve elindeki sadağıyla... Evet, karşıdaki bahadıra Bögü Alp diye hitap ediyordu. Bir de dövüş hatırlıyordu. Kendisi otların üzerinde yatıyordu. Birisi elinde kılıçla kendisine saldırıyordu. Hayır, kendisine değil orada başkasına hem de bir kadına, hem de kendi anasına saldırıyordu. (...) Dövüşün sonunu hatırlamıyordu. Anasının kendisini kucağına almış olduğu halde kaçtıklarını görür gibi oluyordu. (...) Daha sonra kendisini bir Türk çadırında görüyordu. (...) Bundan sonraki hatıralarında artık karışıklık yoktu.”(s.16,17,19)

Anlatıcı, görünmez bir yerden her şeyi görüp anlatırken kişilerin iç dünyasına da hâkim olur ve dile getiremediklerinin sözcüsü olur. Baz Kağan'ın kızı Ay Hanım ile Kadir Bağa'nın yaşadıkları bu durumun somut hali olarak okuyucuya aktarılır:

“Karabuka bir Gök Türk yüzbaşısı gibi düşünerek henüz bütün umutların bitmediğini anladı. Kendisinden otuz beş kırk adım ilerde bulunan yedi Çinliyi, onlar kendisine yaklaşımadan önce okla öldürebilirse kurtulacaktı. Bu umutla sadağına çabuk bir göz attı: Yazık! Altı ok kalmıştı. Fakat bir Gök Türk yüzbaşısı kendi gövdesine saplanmış olan oktan da faydalanabilirdi. Karabuka bunu düşünerek yattığı yerde en iyi durumu aldı ve oklarını fırlatmaya başladı.”(s.174)

Romanda yine asıl olan diyaloglardır ve kısa diyaloglar da yer almaktadır. Örnekleri şöyledir;

- *Urungu ! Gözüktüler mi? diye sordu.*
- *Adının Urungu olduğu anlaşılan erkek cevap verdi:*
- *Hayır ana! ama elbette gelecekler!..(s.11)*

Romanda uzun ve karmaşık diyaloglarda da mevcuttur:

- *Armağanlarına kıvandığımı, fakat akrabalık da bulunması dolayısıyla bize daha yakın bir yerde oturması gerektiğini bildireceksin. Durmaksızın yer değiştirip bizden gizlenmemesini, çünkü Dokuz Oğuzların kendi budunum olduğunu söyleyeceksin!(s.130)*
- *Sen de Dokuz Oğuz çadırlarını sayacak ve çadır başına birer at ve sığırla ikişer koyun göndermelerini bildireceksin. Bu vergi güzden önce bize erişmezse üzerlerine çeri çıkaracağımızı anlatacaksın!(s.131)*
- *İlteriş Kağan'ı ben de kağan olarak tanımış ,bunu birkaç defa kendisine bildirmiştim. Akrabalığımız da beni ona bağlıyor .Dokuz Oğuzla Göktürk bir ağacın iki dalıdır. Gök ve yer karıştığı zaman aramızda savaş olmuştur. Şimdi gökte ve yerde kargaşalık yok. Yüce Kağan'ın bütün buyrukları yerine gelecektir. Bunu birinci elçi Pars Beğ'le yarın konuşacağım. Şimdilik çadırlarınızda dinlenin ve obamızda dilediğiniz gibi gezin...(s.138)*

Şiir, romanın yine ayrılmaz parçasıdır. Uçsuz bozkırda ozanlar eski kahramanlıkları anlatırken, bir taraftan da toplumun içinde bulunduğu durum anlatılır.

Çekildi mi kılıçlar

Türkün gönlü hoşlanır.

Kağanlığı kurmaya

Yeni baştan başlanır.

Gözler ayda, güneşte;

İlteriş Kağan başta.

Yazlar geçer savaşta,

Ötüken 'de kışlanır.

İçelim kıızıları...

Yosma Gök Türk kızları

Esritirken bizleri

Yavuzlar yavaşlanır.(s.67)

3.7.3. Yorumlama

Hüseyin Nihal Atsız, her iki romanında da *hâkim bakış açısını* tercih etmiştir. Kahramanlarına dair ifadeler, onun niyetiyle şekillenmiştir. Eserinde her kahramanın ayrı bir yeri ve önemine işaret eden ibarelerle okuyucu ve kahraman arasında bir ilişki doğmasına olanak sağlamıştır. Kahramanlarının yaşayışlarını, zaaflarını, değerler dünyasını, hayallerini ve düşüncelerini bilen bir özne olarak durmaktadır.

Atsız'ın bir diğer özelliği de diyaloglara oldukça sık yer vermesidir. Romanlarda olay ve hareket ağırlıklı olduğu için diyalog üslubu öne çıkar ve tasvirlerle oldukça az yer vermiştir. Diyaloglar vasıtasıyla roman kahramanları, yaşayış tarzlarını, kültürlerini birinci ağızdan vermektedir. Diyaloglara dayalı bölümlerde doğal olarak argoya da yer verilmiştir. Atsız, son derece açık bir anlatış düzeni ve diyalog üslubu içinde, efsanevi ve büyü bir atmosfer yaratmayı başarmıştır. Bu üslubu oluşturmasında en büyük etken, Türk destan ve efsanelerine hâkim olmasıdır. Her iki romanda Türk milletinin ruhundaki kahramanlık içgüdüsünü yakalamış ve son derece sade bir dille okuyucuya aktarmıştır. Bozkırı tasvir ederken iki romanda da benzerlik görülür. *Uçsuz bucaksız bozkır* olarak tasvir edilir ve Türklerin yaşam alanı olarak romanda yer alır.

Her iki roman da tarihi roman olduğu için geriye dönüş tekniğine sıkça başvurulmuştur. Atsız'ın biçeminin bir özelliği olarak ortaya çıkan bu yöntemle geçmişle bağ kurma, okuyucuya hatırlama imkanı sağlanmıştır. Bozkurtlar'ın Ölümü romanında Böğü Alp'e Kırış Ata'nın söyledikleri, Bozkurtlar Diriliyor'da ise Urungu'nun çocukluğunu hatırlaması ve ihtilalcilerin çocuklarıyla olan bağı buna örnek teşkil eder.

Hüseyin Nihal Atsız için şiir, vazgeçilmez bir ögedir zira Atsız'a göre şiir, yazının askercesidir. Ruh Adam adlı romanında şöyle diyor: *''Yazının askercesi olan mısralar''*. (Ötüken Neşriyat, 2017) Halk hikâyelerinin anlatım tarzına benzeyen tahkiye üslubu ve yine halk hikâyelerine benzer şekilde aralara yerleştirilen

dörtlüklerle okuyucuya Atsız'ın biçemi aşına gelmektedir. Yedili hece ölçüsü ve birçoğu koşma tarzındaki şiirleri romanına ustaca yerleştirmiştir.

3.8. Sözcükler ve Olaylar Dizisi

Biçemi oluşturan en önemli öğeler; yazarın sözcükleri, sözcük öbeklerini, cümleleri farklı özelliklerde kullanması olarak gösterilir. Bu şekilde yazar, dil seçenekleri arasında kendi üslubuna göre seçimler yaparak okuyucuda şaşkınlık yaratır.⁹⁹

Bir metnin dizilişi; o metnin yazarının/okurun ya da dinleyicinin metni anlamasını kontrol etme yöntemiyle ve yazarın yeni bilgileri okura nasıl en çarpıcı ve etkin olarak aktaracağına dair verdiği kararlarla ilgilidir.¹⁰⁰

Yazar eserinde, nasıl doğru sözcük seçimi yapmak zorundaysa, sözcükler, sözcük öbekleri, cümlelerin ve düşüncelerin yer alması gereken diziler arasında da tercih yapmak zorundadır. Böylece metindeki dil unsurları farklı dizilişlerle sunulur. Örneğin geriye dönüş tekniğiyle anlatım daha heyecanlı hale getirilir ve okuyucunun aklında sorular oluşmasına sebep olur. Yazar, diyaloglar vasıtasıyla yazar, vermek istediği mesajı okuyucuya ulaştırır.

Yazarın metinde anlam gelişimini oluşturduğu yollara, bir diziyi başka bir dizinin nasıl takip ettiğine bakmak, biçemin bir başka yönü olarak ortaya çıkmaktadır. Yazar eserinde metnin bağlaçlarla akıcı bir şekilde ilerlemesini sağlar.

Sözcükler ve olaylar dizisi başlığı altında, metnin içinde, cümle başı zarfların ve bağlaçların kullanımı incelenecektir.

3.8.1. Bozkurtların Ölümü

Romanda cümle başında kullanılan bağlaçlar, çeşitlilik göstermektedir ve sayısı oldukça fazladır. Bağlaçlar, dil öğelerini farklı dizilişlerle sunarken ve cümleleri de birbirine bağlamaktadır. Cümle başı bağlaçları şöyle örneklendirilir:

Ama Tanrı vere de onlar kağanı kötü yola sürüklemeseler.(s.69)

Ancak bu dökülecek kan yalnız Çinli kanı olmadığı için çekmiyorum.(s.69)

⁹⁹ Aysu Erden, a.g.e., s.253

¹⁰⁰ Ufuk Şahin, Malcolm Bradbury'un *To The Hermigate Adlı Romanının Eleştirel Söylem Biçembilimsel Yöntem Işığında İncelenmesi*, s.62

Hem Sançar'ı katılmaktan, hem de çocuklarla Gök Börü'yü ve kendisini donmaktan kurtarmıştı.(s.289)

Ve kanlı kaftanını aralayarak göğsündeki dağlanmış yarayı gösterdi.(s.310)

Yalnız sık sık Sungur'u çağırıyor, ne yaptığını soruyor, Sungur yaptığı işi veya bir şey yapmadığını söyleyince "peki" deyip yine sessizliğe dalyordu.(s.347)

Cümle başı zarf kullanımı da romanda oldukça sık rastlanan bir özelliktir ve kullanılan zarfların çoğu da zaman zarfıdır. Buna rağmen diğer zarfların da cümle başında kullanıldığı görülür. Bu tür cümleler şöyle örneklendirilir:

Neden elçileri o götürdü?(s.62)

İlk önce bir sarsılır gibi oldular.(s.152)

Sonra, tatalım ki Çin'i aldık, sonu ne olacak?(s.70)

Yine bir gün avdan dönerken Üç Oğul'a büsbütün açıldı.(s.260)

Deminden beri sana sesleneceğim ama o kadar değişmişsin.(s.362)

Romanda cümle başında ünlem kullanımı ayrıca bir özelliktir. Bu kullanımlar da romanın bütününde yer alır ve şöyle örneklendirilir:

"Vay canına..." diye söylendi.(s.121)

Ah bahadır ah!(s.257)

Aman bahadır! Sakın buradan çıkma!(s.257)

Ya!..Neden?(s.357)

Ha!.. O sayrılık değil.(s.357)

3.8.2. Bozkurtlar Diriliyor

Atsız, bağlaçları bu romanında da sıklıkla kullanmıştır. Cümle başı bağlaç kullanımı, cümleleri birbirine bağlayan biçem özelliği olarak dikkati çeker. Örnekler şu şekildedir:

Çünkü çoğu kadın ve çocuktü.(s.8)

Hatta anası bile bir defa ona evlenmesini söylemiş, fakat Urungu o kadar kesin olarak reddetmişti ki anası bir daha bunu kurcalamamış.(s.32)

Ancak sen kendini kollamalısın.(s.104)

Hem gitmek, hem de gitmemek istiyordu.(s.133)

Hâlbuki atı olsa bile Dokuz Oğuzlara ancak üç dört gün daha gittikten sonra varabilecekti.(s.160)

Cümle başında zarf kullanımı oldukça yaygındır ve genellikle cümle başı zarfı olarak zaman zarfları kullanılmıştır. Şöyle örneklendirilir:

Hâlâ yatıyor musun Urungu?(s.79)

Öğleye doğru, atlılardan biri geldi ve Kadir Bağaya iyi bir haber verdi.(s.84)

Böylelikle on kişi olmuşlardı.(s.131)

Geceleyin, nöbet tutan erlerden birinin yanına gelerek elçilerin çadırlarını gözetlemeye başladı.(s.140)

İlk önce koşarak Karabuka'ya yaklaşmak istediler.(s.174)

Cümle başı ünlem kullanımı romanda görülen bir diğer özellik olmasına rağmen incelediğimiz diğer romana göre sayısı daha azdır. Örnekleri şu şekildedir:

Dur Börü!..Sakın vurma..!(s.48)

Kaçık dölü! Şimdi sıra benim!...(s.49)

Ulan Gök Türk!... Sen delirdin mi?(s.87)

Yazık! Seninle dövüş yapmadan öleceğim.(s.200)

Hey!.. Onbaşı Urungu!..(s.209)

3.8.3. Yorumlama

Metnin en önemli yapı ve anlam örgüsünü teşkil eden bağlaçlar, Hüseyin Nihal Atsız'ın her iki eserinde de sıklıkla kullanılmıştır. Yazar, eserlerinde cümle başı bağlaçları kullanarak ard arda sıralanan cümleler arasında değişik türde ilişkiler kurup, anlamlı bütünler oluşturmuştur. Her iki romanda bağlaçların konumu incelendiğinde kullanılan bağlaçların genellikle cümle başında yer aldığı, kendilerinden önceki veya sonraki cümlelerle ileriye veya geriye doğru bir ilişki ağı kurduğu görülür. Bu özelliğiyle okuyucunun dikkatini bu cümlelerde ifade edilen yargıların üzerine çektiği ve böylelikle olayların belli bir anlam kazanmasına katkıda buldukları görülmektedir.

Metinlerin anlamsal devamlılığını sağlayan cümle başı bağlaçlar çeşitlilik göstermektedir. Yazar, ''*fakat, ama, yalnız*'' gibi bağlaçları kullanarak karşıtlama, kendinden önceye cümleye katılmama, karşıtlık ilişkisi kurmuştur. Kendinden önceki cümle ve cümlelerde dile getirilen yargıların nedenini belirtmek için ''*çünkü*'' cümle başı bağlacı olarak oldukça sık kullanılmıştır.

Bağlaçların yanı sıra, cümle başında zarf ve ünlem kullanımı da Atsız'ın biçiminin dikkat çekici özelliğidir. Her iki romanda da ortak nokta; cümle başı zarfların genellikle zaman zarfı oluşudur.

3.9. Önemli Ayrıntıların Seçimi

Önemli ayrıntıların seçimi biçimin bir diğer özelliğidir. Yazar, yeni ve mühim bilgileri okuyucuya aktarmak için özel tercihlerde bulunur ve okuyucunun hâkim olduğunu düşündüğü ve nispeten önemli görmediği kimi bilgileri barındıran dil özelliklerini kullanma gereği duymaz.¹⁰¹ Yazarın bir odayı tasvir ederken bütün detaylardan bahsetmesine gerek yoktur. Mühim olduğunu düşündüklerini tercih ederek geri kalan kısmı okuyucunun deneyimine bırakır. Yazar, seçtiği ayrıntıların bütünü ya da durumu hatırlatan yahut tasvir eden ayrıntılar olmalarını sağlar. Önemli ayrıntıların seçiminden de kastedilen zaten budur. Yazarın seçimlerindeki tercihler, anlatım biçiminin detaylarında görülür. Bu seçimler yazarın ideolojik dünyasıyla doğrudan ilişkilidir.

Önemli ayrıntıların seçiminde, yazarın edebî sanatları kullanması ele alınmaktadır. Edebî sanatları kullanarak okuyucuda şaşkınlık uyandırır ve okuma sürecinde daha fazla düşünmesini sağlayarak nispeten aktif bir rol oynamasını bu şekilde sağlamış olur. Diğer taraftan da eserini daha renkli hale getirir, seçtiği noktaları vurgularken az sözle çok şey anlatarak yeni bilgileri okuyucuya tesir ederek sunmaktadır.

3.9.1. Bozkurtların Ölümü

Romanda yer alan metaforlardan 3. başlıkta bahsedilmişti. Canlı ve ölü metafor örneklerinin yanında benzetme, nida, mübalağa ve istifham sanatlarının romanda sıkça yer aldığı görülmektedir.

¹⁰¹ A.g.e.,s.62

Eserde birçok benzetme sanatı vardır, örnekleri şu şekildedir:

Bu söz ortaya yıldırım gibi düştü.(s.30)

Katun albız gibi gülümsedi.(s.55)

Binbaşısının Çinli Şen-king olduğu aklına gelmiş ve yüzbaşı kudurur gibi öfkelenmişti.(s.184)

Bu ok çekişler o kadar düzgündü ki kendilerini kovalayan Çinlileri yaban ördeği gibi vurup attan düşürüyordu.(s.258)

Bu iki dev gibi Türk arasında ezilemem diyor, direniyordu.(s.363)

Yazar, ünlem ya da ünlem değerindeki sözcüklerle eserinde sık sık nida sanatına başvurmuştur. Atsız, destansı bir roman olan Bozkurtların Ölümü eserinde öfke, korku, sevinç gibi duyguları bu yolla okuyucuya aktarmıştır. Bu özelliğiyle yazar eserine duygu yoğunluğu katmıştır.

- *Kara Kağan! Buyruk ver, söz edeyim.(s.76)*
- *Hey! Onbaşı! Buraya gel!(s.109)*
- *Yüzbaşı! Buraya gel!(s.162)*
- *Bana bak koca! Yalavaç deyip duruyorsun.(s.211)*
- *Hey!.. Baba!..(s.406)*

Yazar eserinde sözün etkisini artırmak için mübalağalı bir anlatıma da başvurmuştur.

Örnekleri şu şekildedir:

O gece bütün Ötükenlilerin içini karalar bürümüştü.(s.278)

Fakat onlar çalıp söylerken Ötüken tek yürek gibi çarpardı.

O şimdi yarı Tanrı gibi bir şeydi.(s.427)

Tavşan sürüsü Bozkurtları tutsak etmiş götürüyor.(324)

Ayın on beşi ışıklarını Tanrı'nın rahmeti gibi saçıyordu.(s.429)

Romandaki şiirlerde de Kürşad için abartılı bir dil vardır.

Ötüken 'de arslanlar var.

Kür Şad onların biridir.

Çok yiğitler vardır ama

Kür Şad erlerin eridir.

Kür Şad'ı doğuran ana,

Ne emzirmiş acap ona?

Erlik, ululuktan yana

Tanrı Kür Şad' dan geridir.

Acunda var nice çeri

Kimi üstün, kimi geri

Kür Şad adlı Gök Türk eri

Anadan doğma çeridir.

Kılıcı yıldırım çeler,

Attığı ok demir deler,

Ölüm gelse Kür Şad güler

On sekiz yıldan beridir.

Yiğitlikte en ileri,

Kalacak on bin yıl diri.

Gök Türklerin gönülleri

Şimdi Kür Şad'ın yeridir.(s.54)

Yazar eserinde istifham sanatından da yararlanmıştı. Örnekleri şu şekildedir:

Tanrı hem yarlıyor, hem de kızıyor muydu?(s.20)

Bu çaşt Çinli, değil mi?(s.140)

- *Şu onbaşıyı bana tarif edebilir misin?(s.235)*
- *Sayrı mısın, neren ağrıyor?(S.356)*
- *Yüzbaşı Üç Oğul'un nerede olduğunu bilen var mı?(s.398)*

3.9.2. Bozkurtlar Diriliyor

Atsız, Bozkurtlar Diriliyor romanında da söz sanatlarından yararlanmışır. Benzetme örnekleri şu şekildedir:

Bu kadar keskin nişancı, bu kadar iyi vurucu olduğu, ata binince fırtına gibi koştuğu halde, yüreğine ve bileğine bu kadar güvendiği halde, karabudundan oluşu, babasının kim olduğunu bilmeyişi garipti.(s.22)

Ay Hanım binbir çiçeğin açması kadar güzel bir gülümseyişle gülümsedi.(s.40)

Onda da Çinlileri okla çil yavrusu gibi dağıttık.(s.79)

Ersegün'ün kanlı gözleri kıvılcım gibi parladı.(181)

Sonra durarak taş gibi hareketsiz kaldı.(s.210)

Metinde yine nida sanatına sık sık başvurulmuştur, örnekleri şöyledir:

Hoş geldin uğrular başbuğu!(s.22)

Tez davran! Kılıcını kavra!(s.51)

Hey Yin-şao!...(s.168)

Onbaşı, sen misin?(s.181)

Hey!...Onbaşı Urungu!...(s.209)

Romanda özellikle de aşk sahnelerinde mübalağalı bir anlatım vardır ve bütünün de yer alan mübalağa örnekleri şöyledir:

Tanrı yardım ederse çerimiz kurt gibi, yağı çerisi koyun gibi olur.(s.45)

Ay Hanım, çadırın en gerisinde, elinde yayı olduğu halde gözlerinden ateş saçarak duruyor, çadıra girmiş bulunan ve kendisini tutsak etmek isteyen üç Gök Türk çerisine karşı savaşa hazırlanıyordu.(s.75)

Ağu içirmez ama söz ağudan daha keskindir. Okla yüreğini delmez. Bakışlarıyla öldürür. Gülümseyişi, seni kılıç çalıışından daha beter devirir.(s.105)

Umay kadar, Ayzıt kadar.(s.192)(Burada ayrıca Türk mitolojisinde ailenin ve çocukların koruyucu Umay'a ve güzellik tanrıçası Ayzıt'a telmih vardır ve Umay ismi de Göktürk Yazıtları'nda geçmektedir.)

Gün batarken iki taraf çadırların ve büyük kağnıların arasında boĖuŖuyor, ufak Ŗeyler için büyük kahramanlıklar su gibi harcanıyordu.(s.74)

Atsız'ın bu romanında da Ŗiirler vardır ve mübalağalı dil, Ŗiirlerinde de görülür:

Gz kamaŖır gelince

Ayla o kız yanyana.

Birisi göz ıŖtır,

Birisi girer kana.

Ay mı güzel kız mı?

Bunu soran sorana.

Birbirinden parçadır

Gibi geliyor bana.(s.68/69)

Yazar, eserinde istifham sanatına özellikle de diyaloglarla romanın bütününde sık sık yer vermiŖtir ve rnekleri Ŗu Ŗekildedir:

Ötüken'de Türk Kağanlığı kurulamaz mıydı?(s.32)

Senin canın akçaya değer mi?(s.51)

Kime tutsak olacak?(s.82)

Buna nasıl cüret edebilir?(s.155)

Bunun için suçsuz Kıtay öldürülür m?(s.181)

3.9.3. Yorumlama

Hüseyin Nihal Atsız incelediğimiz romanlarında (canlılaŖmıŖ ve l) metafor, benzetme, mübalağa, istifham, nida, telmih gibi söz sanatlarını kullanarak metinlerde canlılık saĖlamıŖ ayrıca romanlarına çarpıcı bir hava katmıŖtır. Tarih romanlarında sert bir hava vardır, bu yüzden bilhassa kısa diyaloglar romanda oldukça yer tutar.

Romanların bütününde nida örneklerine bu yüzden sık rastlanır. Ayrıca Umay ve Ayzıt ismiyle Türk Mitolojisine de telmih vardır.

Göktürk devrini okuyucuların zihninde canlandırmak için romanlarında o dönemden kalma eserlerden, kitabelerden, destanî ifadelerden yararlanmıştır.

Bozkurtlar Diriliyor romanında en dikkat çekici nokta, bozkırın cansız bir mekândan çok, ruhu olan bir kişilik gibi tasvir edilmesidir. Romanda geçen Şandung şehri de Göktürk Kitabeleri'nde Türklerin birkaç sefer yaptığı, denize uzanan bir bölge olarak geçer. Romanda da Türkler Şandung'a sefere çıkmışlardır.” *Denize kadar bütün Şandung'u geçtik*’’. (Bozkurtlar Diriliyor, s.79)

Yine romanda Göktürk Kağanlığı'nı tekrar kurmak için Türklerin İlteriş Kağan idaresinde önce yetmiş sonra 700 kişilik kuvvete yükselmesi, bu kuvvetlerin de iki bölük atlı, iki bölük yayan askerden teşekkül etmesi, Tonyukuk adına dikilen yazıtlarda da geçmektedir.

Bozkurtlar Diriliyor romanının görünmeyen kahramanı Kürşad'dır. Onun kahramanlığını ve ününü her vesileyle okuyucuya hatırlatır. Dokuz Oğuzlar da dahil olmak üzere romandaki karakterler ondan bahseder.

Yazar, romanlarına duygusal anlam yüklemek amacıyla şiirlerini romanlarının arasına serpiştirmiştir. Bu şiirler romanın atmosferinde coşkunluk yaratmış, Türk'ün yiğitlik ruhunu yakalamıştır.

Ayrıca yazar, kendi şiirlerine de gönderme de bulunmuştur. “*Ölüme karşı göz kırpmadan yapılan her saldırı, büyük bir ülkü için çekilen her kılıç, atılan her ok, çekilen her emek, bil ki boşuna değildir.* (Bozkurtların Ölümü, s.385) Bu cümle adeta “Kahramanlık” şiirinin şu mısralarıyla özdeştir.

Adsız sansız olsa da, en büyük kahramanlık;

Göz kırpmadan saldırıp bir daha dönmektir.

Atsız'ın romanlarında daha önce bahsedildiği gibi diyaloglar önemli bir yer tutar. Diyaloglar vasıtasıyla bir taraftan metni bir örgü gibi birbirine bağlarken, diğer taraftan kahramanlar daha gerçekçi durmaktadır.

Her iki roman gösteriyor ki; Hüseyin Nihat Atsız'ın Türk tarihiyle olan bağı çok güçlüdür ve Türk'e ait her motiftten ustaca yararlanmıştı.

3.10. Bireysel Tutum ve Duygusal Katılım

Bu aşama yazarın kullandığı sözlü yapılara yansıma yollarını, yazarın duygusal katılımını ya da nesnellliğini, bakış açısını ve ideolojisini ele alır.¹⁰² Bir yazar yapıtında, okurla sen-ben ilişkisini kurarak onunla arasında samimi bir ortam yaratabilir. Bu, okurda arkadaşça bir izlenim oluşmasını sağladığı için okur, yazarla “hem fikir olma, bir şeyler paylaşma” eğilimine girer. Bu tutumuyla yazar, okuyucunun hislerine bir derece katılmış ve okuruyla aynı duyguda buluşmuş olur.¹⁰³

Aynı kişiye gönderme yaparken biri “bölücü” veya “terörist” karşılığını kullanırken, bir başkası aynı kişi için “eylemci” veya “protestocu” olarak bahsedebilir. Bu durum yazarın bireysel tutumu ve duygusal katılımıyla ilgilidir.

Yazarın kullandığı dil, yaşam ve topluma karşı tutumundaki büyük farklılıkları ortaya koyar ve bu sebeple aynı zamanda ideolojiktir. Olaylara bakış açısı ve fikrî ölçütleri yazarı diğerlerinden farklı kılan bir husus olarak eserlerinde yer bulur.

3.10.1. Bozkurtların Ölümü

Roman, Göktürk Devletini konu alır ve olaylar 621-639 yılları arasında geçmektedir. Olaylar Türk kağanının Çinli eşi İçing Katun tarafından zehirlenmesiyle yerine Kara Kağan'ın tahta çıkmasıyla başlar. Ölen kağanın “Tulu Han” ve “Kürşad” isminde iki oğlu vardır. Yazar, Kürşad karakteriyle bir Türk'ün nasıl olması gerektiğini simgeler. Çinliler daha sonra Türkleri esaret altına alır ve Kürşad dokuz sene sonra kırk arkadaşıyla bir ihtilal teşebbüsünde bulunur. Yağmurlu bir gecede Çin sarayını basan Kürşad başarısız olur ancak bu bir son değil başlangıçtır. Zira Kürşad'ın bu kahramanlık dolu girişimi, Türklerin birlikte hareket etmesine zemin hazırlar. Romanda vurgulanan en mühim noktalardan birisi, Çinlilerin Göktürk Devlet kademelerinde söz sahibi olmalarıdır. Ayrıca devlet Doğu ve Batı diye ikiye bölünmüş ve yönetsel sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Eserde öne çıkarılan bir diğer nokta, Türklerin töreye verdikleri önem ve bu kavramı kutsal atfetmeleridir.

¹⁰² A.g.e.,s.63

¹⁰³ Aysu Erden ,a.g.e.,s.161,256

Yazar eserine Bozkurtların Ölümü adını vermiştir. Çünkü bilindiği üzere Türk boylarının ortak totemi, bozkurttur. Bazı Türk boyları da soylarının kurttan türediğine inanır. Semboller ve sembolleri benimseyen milletler arasında muhakkak ki bir takım benzerlikler bulunur. Kurt hürriyetine düşkün, cesur bir hayvandır. Bu özellikler Türk milletinin de karakteristik nitelikleridir. Bozkurt, yüzyıllar boyunca Türk milletinin yol göstericisi, kendi varlığının bir parçası olmuştur. Kurt motifi Göktürklerde, tuğlar ile bayrakların tepesinde yer alarak bir devlet sembolü olmuştur. Eserin 6. bölümü *Kurt Başlı Sancak* isimindedir.

Göktürkler çağını konu alan Bozkurt ve Ergenekon Destanları, Türk destanlarının bir parçasıdır. Yazar, eserine Türk kahramanlığını destansı bir şekilde anlatan Bozkurtların Ölümü ismini bu sebeple vermiştir.

Eserin aslı kahramanı Kürşad'dır Çin kaynaklarında Cie-şı-şuay olarak geçmektedir. Atsız tarafından ismi Şu olarak düşünülmüş ve romanda Kürşad unvanını almadan önceki ismi olarak kullanılmıştır.

Kürşad, kahramanlığı ve feragatiyle Türk tarihinde yerini almıştır. Çünkü 40 arkadaşıyla giriştiği ihtilal girişimi başarılı olsa bile kağan olarak tahta geçmeyecektir. İhtilali kağan olmak için değil Çin esareti altında bulunan Türk milletinin kurtuluşu için yapmıştır.

Kürşad'ın önemi ve büyüklüğünü vurgulayan Atsız, Milli Türk Talebe Birliği gençlerine, Namık Kemal ve Gökalp'i andıkları gibi Kürşad için de bir gün yapmalarını ister. “639 yılında Kürşad öldü. Kürşad'ın ölümünün tam 1300. yılında büyük bir anma günü için şimdiden hazırlıklara başlansa, hayatına dair piyes hazırlansa ve unutulmazlığı adına üniversite meydanında tek parçadan oluşan bir taşla kırık bir kılıçtan teşekkül bir anıt dikilse nasıl olur?”¹⁰⁴

Kürşad ve arkadaşlarının giriştiği ihtilal, Göktürkleri istiklale ulaştıramamış olmasına rağmen yaktığı bağımsızlık ateşi 41 yıl sonra İltiş Kağan'la Göktürkleri yeniden diriltmiştir. Atsız'ın Türk tarihinin en büyük kahramanı olarak değerlendirdiği Kürşad adına abide dikilmesini istemesi son derece doğaldır.

Atsız'ın zihin dünyasında, “devlet kademelerinde söz sahibi Türkler olmalıdır ve karar verici mevkilerde Türkler bulunmalıdır” fikri, tarihi tecrübelerden gelen sağlam

¹⁰⁴ Aktaran Ahmet Bican Ercilasun, *Türkçülüğün Mistik Önderi*, s.366

temellere dayanmaktadır. Çünkü eserinde Çinlilerin devlet kademelerinde görev alması ve söz sahibi olmaları, devletin yıkılış sebeplerinden biridir. Eserde Kara Kağan tahta çıktıktan sonra töre gereği ölen ağabeyinin eşi İçing Katun’la evlenmiştir ve bu durum Göktürk Kağanlığı’nın yıkılış sürecini başlatmıştır. İçing Katun’un kardeşi Şen-King de kaçarak yanında üç subayla Türkeline gelmiştir.

Atsız, Türk olmayanların devlette söz sahibi olduğu takdirde çöküşü kaçınılmaz olarak görür. Zira bu kişiler en mühim zamanlarda ve güç buldukları takdirde ihanet etmektedir. Türklerin meziyetleri kadar zaafı da vardır. Kendi içlerinde kolayca anlaşmazlık çıkmakta ve yabancıların gizli emellerine alet olmaktadır, dolayısıyla bu mevzu da romanda işlenen bir başka konudur. Yazar eserinde bu vurguyu Çinliler vasıtasıyla ele almıştır. Göktürk dönemiyle ilgili tek Türk kaynağı abidelerdir. O dönemki Türklerin ve Çinlilerin zihin dünyası bu anıtlarda açık bir şekilde ifade edilmiştir. Hem o döneme ait bozkır Türk’ünün yaşayışını, hem de o zamanki Çinlilerin anlayışlarını ve davranış biçimlerini başarılı bir şekilde romanına yansıtmıştır. Atsız’ın da tarihi roman gerçeğine uyararak eserini bu atmosfere uygun olarak yazması son derece doğaldır.

Atsız, romanında hemen hemen bütün karakterlerini düz karakterler olarak kurgulamıştır. Göktürkler hep iyi karakterken Çinliler ise hep kötüdür. Bu tipler Atsız’ın kendi tercihidir ve ideolojisi neticesinde şekillenmiştir.

Bozkır hayatının sağlam yapısı içinde hiç şüphe yok ki töre büyük önem arz etmektedir. Kanunları Tanrı adına kağan uygular. Devletle töre birbirinden ayrılmaz, birbirini tamamlayan, en mühimi de birbirlerinin varoluş nedeni olan iki temel unsurdur. Bu özelliğiyle eski Türk yazıtlarında devletle töre ayrılmaz bir bütün olarak ifade edilmiştir. Bilge Kağan adına dikilen bengu taşlarda bu husus açıkça ifade edilmiştir. O bu doğrultudaki düşüncesini, “*Üstte gök basmasa, altta yer delinmese Türk milleti, devletini töreni kim bozabilir?*” diyerek ifade etmiştir. Atsız, millet hayatını şekillendiren, yaşam biçimini ifade eden töre kavramına romanında sıkça yer vermiştir. Çünkü Atsız, Türkçü bir dünya görüşüne sahiptir ve bunun gereği olarak Türk’e ait bütün kavramları eserine yansıtmıştır.

3.10.2. Bozkurtlar Diriliyor

Hiç şüphesiz Bozkurtların Ölümü gibi bu roman da tarihî romandır. Yalnız bu romanda diğer romandan farklı olarak aşk ön plandadır. Urungu ile Ay Hanım arasındaki aşkın sonu ölümle biter ancak bu eserinde de Türk milletinin kurtuluşu için kendi hayatından feragat eden kahramanlar vardır.

Diğer romanın devamı niteliğindeki Bozkurtlar Diriliyor romanının görünmeyen kahramanı yine Kürşad'dır ve onun ruhu olaylara ve romana hâkimdir. Eserin başlangıcı Kürşad'ın anılarıyla doludur çünkü Urungu'ya annesi Kürşad'ın oğlu olduğunu söylemiştir.

Çünkü baban Kürşad'dı!...(s.13)

Sonuç olarak Kürşad, Dokuz Oğuzlar ve Göktürkler arasında bir efsanedir ve her şekilde romanın bütününe varlığıyla sirayet etmiştir.

Türklük ülküsünü savunan Atsız, kimliğini muhafaza edemeyenlerin tarih sahnesinde rol alamayacaklarını düşünür. Bu noktadan hareketle “Turan ülküsü” ve milli kimliğine sahip çıkan Türklerin yeniden istiklaline kavuşmasının ispatı olarak eserine *Bozkurtlar Diriliyor* ismini vermiştir.

Göktürkler yeniden devlet kurma gücüne erişince Kürşad'ın soyundan birinin ortaya çıkması birliği oluşturma adına bir tehdittir. İltiş Kağan ve Tonyukuk, Kürşad'ın oğlu olsa bile devletin birliği için Urungu'yu ortadan kaldırmaktan çekinmeyecektir. Urungu da bağımsızlığını kazanan milleti için bu gerçeği açığa çıkarmamaktadır. Hatta Ay Hanım onun evlilik teklifini karabudundan oluşu sebebiyle reddetmiş bu ikilem roman boyunca sürüp gitmiştir.

Turan ülküsü, romanda Atsız'ın dünya görüşüne uygun olarak işlenmiştir. Göktürkler devri anayurtta kalan Türklerin birlik oluşturduğu bir dönemdir. Türkler bu dönemde oldukça geniş bir coğrafyada siyasî hâkimiyet kurmuşlardır. Bu siyasi yapının Türkçülük fikrindeki karşılığı *Turan*'dır.

3.10.3. Yorumlama

Atsız'a göre Türk milletini heyecanla birleştirip büyük devlet konumuna getirecek yürütücü kuvvet, Türkçülüktür. Eserlerini bu fikir doğrultusunda yazan Atsız, her iki romanında da bu ilkeyi vurgulamıştır.

Kahramanlık yazarın iki eserinde de ortak motif olarak kullanılmıştır. Romanları incelediğimizde; adeta bir kahramanlar geçidiyle süslendiğini görüyoruz. Kendi adına beklentisi olmaksızın sonsuz özveriye dayalı kahramanlığı sembolize eden karakter Kürşad'dır. Atsız, bu özelliği dolayısıyla Kürşad'ı ön plana çıkarmıştır. Türk gençliği için ideal erkek tipi Kürşad, öne çıkarılan kadın tipi ise Almıla'dır.

Romanlarda diğer vurgulanan husus; bağımsızlıktır. Türk Milleti sahip olduğu bağımsızlığın değerini elli yıllık bir esaret döneminden sonra anlamıştır. Bağımsızlığın kazanılması, bozkurtların dirilmesidir.

Türk Milletinin en önemli özelliklerinden biri olan dürüstlük ve aile ahlâkı da romanlarda ön plana çıkarılmıştır. Genellikle Türkelinde bulunan yabancılar Türklerin ahlâkını bozmaktadır.

Romanlarda yabancıların devlet işlerine karışmalarının sakıncalarından da bahsedilmiştir. İlk romanda İçing Katun devlet işlerine karışıp felakete sürüklerken, ikinci romanda İlteriş Kağan'ın Türk olan eşine yer verilmiştir. böylelikle yazar iki romandaki çelişkiyi ortaya koymuştur ve neticesinde bozkurtlar dirilmiştir.

İlteriş Kağan, yanında İl Bilge Katun olduğu halde tahtında oturuyordu.(s.115)

Töre kavramı her iki romanda da vurgulanır. Türk töresi, sosyal ve siyasi hayatın merkezinde olan kuralları düzenlemektedir. Türklerin birlik ve beraberlik içinde olması, askeri düzende yaşamaları, devlete olan bağlılıklarını kapsamaktadır. Türk töresinin sosyal etkileri, doğruluk, dürüstlük olarak ortaya çıkar ve huzur içinde yaşamak temellerine dayanmaktadır.

3.11. Biçem ve İdeoloji

Bu aşamada ideolojinin etkisi, yaşamın daha gerçekçi bir şekilde kavranması ve konuşmacı ya da yazara doğal görünen değerler incelenmektedir. Yazarın biçemsel seçimleri, ne söyleyeceğine karşın neyi söylediği, yani metinde kullanmayı tercih ettiği sözcüklere bakılarak metnin ideolojik boyutu ve yazarın ideolojik seçimleri konusunda bir görüş elde edilir.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Ufuk Şahin,a.g.e.,s.64

Yazarın karakteri, kültürü, ruh durumu, niyeti ve birey olarak diğer insanlarla olan münasebetleri dilin sunduğu sözcükler arasından yapacağı seçimleri etkiler.¹⁰⁶

Metinlerin yüzeysel yapılarının bütünlüğünü sözcükler, sözcük öbekleri ve tümceler ile bunların arasındaki ilişkiler, diğer bir deyişle, dilbilgisi örüntüsü oluşturur. Bu yapının altında bulunan derin ve nihai yapı ise anlam bütünlüğünü sağlayan kavramlar arası bağlantılar, büyük ölçekli yapılar ve metin içindeki bilgi dağılımıyla ilgilidir.¹⁰⁷

Metin yalnızca sözcüklerin dizilişinden teşekkül etmez, iç içe geçmiş birçok anlam dizisinin bulunduğu çok boyutlu bir alan olarak değerlendirilir. Okur metindeki derin yapıya bazen dünyayla ilgili bilgi birikiminden sonuçlar çıkararak ulaşır. Başka bir ifadeyle okur, metindeki bilgi ve anlamsal çıkarımlarını belirli bir toplumsal durum ve dönemle ilgili olarak sahip olduğu genel bilgilerle elde eder.

Bu bölümde yazarın diğer eserlerinde işlediği konular da ele alınır. Böylelikle yazarın ideolojisi ortaya konularak yorumlanır.

3.11.1. Bozkurtların Ölümü

Hüseyin Nihal Atsız'ın her iki romanı da tarihi bir romandır. Olaylar zinciri 621-649 yılları arasın da geçse de kahramanlarının ruhları Tanrı Dağı'nda halen yaşamaktadır. Milli bilinçle oluşturulmuş, coşkulu bir ruh barındıran, engin bir muhayyileye dayalı, devrin çirkinliklerinden mazinin epik devirlerine kaçan Atsız muhteşem bir eser meydana getirmiştir.

Çuluk Kağan idaresinde huzurlu bir şekilde yaşayan Türkler, kağanın eşi tarafından zehirlenmesiyle Kara kağan tarafından idare edilmeye başlanır. Kara Kağan ölen ağabeyinin eşi İçing Katun'la töre gereği evlenir. Ancak bu durum başta Kürşad olmak üzere Türkler tarafından hoş karşılanmaz ayrıca Çinli tüccarların varlığı da Türkelinde memnuniyetsizlik yaratır. Çinliler Türklerin arasına fitne sokmakta ve ikilik yaratmaktadırlar. Ötüken ormanı merkez olmak yaşayan Türkler müthiş bir kıtlık yaşarlar. Bu esnada Sırtadaşlar, Dokuz Oğuzlar ve Bayırkular açlık ve ağır vergiler yüzünden isyan ederler. Açlığın kırdığı milletten ordu çıkarıp Çin'e sefer yapılır ancak hileyle ve sayı üstünlüğüyle Çinliler zafer kazanır. Neticesinde Türkler için bir esaret

¹⁰⁶ Şerif Aktaş, *Edebiyatta Üslup ve Problemleri*, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş., Ankara 2002,s.39

¹⁰⁷ Aysu Erden,a.g.e.,s.161

süreci başlar. Esaretin dokuzuncu yılında Kürşad ve kırk arkadaşı bir ihtilal yapar. Kürşad ve arkadaşları öldürülür ancak bu bağımsızlık için ilk adım olur.

Bozkurtların Ölümü, 7 Ocak 1937 Tarihinde Ateş-Çocuklar İçin dergisinin 7. sayısında tefrika edilmeye başlamıştır. Dergide romanın bir kısmı da yayımlanmıştır. Ancak romanda ilk kısımda yer alan ‘‘Romanın Hikâyesi’’ bölüm, dergide mevcut değildir.¹⁰⁸

Sarsıntılı bir hayat yaşayan Atsız cezaevi sürecinde romanını yazmaya devam etse de, büyük kısmını cezaevinden çıktıktan sonra Maltepe’deki evinde tamamlamıştır. Nihayet roman 1946 yılında tamamlanmıştır.

Atsız, tarihî roman yazabilmek için gerekli olan çok yönlü ve kuvvetli sanat gücüne sahiptir. Olayları, okuyucuyu havasına sokacak kadar aydınlatmıştır. Bozkurtların Ölümü’ndeki hadiseler, şahıs kadrosu ve üslûp bakımından bizleri maziye götürebilme ve romanın atmosferine taşıyabilme gücüne sahiptir.

‘‘Siyasî, içtimaî mezhebim Türkçülüktür.’’ diyerek ideolojisini kesin çizgilerle ifade eden Atsız, eserini de bu şuurla meydana getirmiştir.

3.11.2. Bozkurtlar Diriliyor

Kürşad ihtilalinden sonra Türk korkusu yüzünden uykuları kaçan Çinliler, ülkelerinde bulunan Türkleri Ötüken’e gönderir. Otuz yıl sonra Çıbı Tegin kağanlığında isyan ederek mücadeleye girişseler de mağlup olurlar. Kürşad’ın oğlu Urungu da bu savaflara katılır. Urungu, babasına ve taşıdığı bıçağa ait sırrı, kimseye söylemeyeceğine dair annesine söz vermiştir. Kutluk Şad 681 yılında isyan ederek dağınık halde yaşayan Türkleri tek bayrak altında toplamaya çalışır. Çin’de yaşayan Tonyukuk da kendisiyle hareket eder. Bu esnada kağan kızı Ay Hanım, Dokuz Oğuzları etrafında toplamıştır. Bir tesadüf neticesinde karşılaşır ve ölen karısına çok benzeyen Ay Hanım Urungu’yu kendine aşık eder. Göktürkler, Dokuz Oğuzlar’dan kendilerine tabi olmalarını ve vergi vermelerini ister. İleriş Kağan adını alan Kutluk Şad, çeşitli boy ve budunları idaresi altında toplarken Dokuz Oğuzlarla da savaşmak zorundadır. Urungu’nun kimliğini öğrenen Ay Hanımla Kürşad arasındaki aşk egemenlik mücadelesinin başka bir trajedisini oluşturur. Savaşın neticesinde Ay Hanım ölür ve Urungu, Ay Hanım’ın ölüsünü alarak Ölüm Uçurumuna doğru at koşturur. Kürşad’ın

¹⁰⁸ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız, Türkçülüğün Mistik Önderi*, s.368

oğlu olan Urungu, birliğini tahsis etmiş Goktirkler için dert olmaktan kaçar ve oluime sığınır.

Bozkurtlar Diriliyor romanının yazımını 15 Nisan 1949'da bitmiştir.¹⁰⁹ Atsız eserinde aşk temasını kullanmasına rağmen bu eserini de bilinçli olarak Tirklik tezini vurgulamak için yazmıştır.

Romanda tarihi olaylardan ziyade kurmaca olaylar daha ağır basar. Bilinen tarihi olaylara kurmaca olaylar temel oluşturur. Yazarın derin bir tarih bilgisine sahip olduğunu da unutmamak gerekir. Yazar bilhassa Tonyukukla ilgili bolumleri, Tonyukuk'un kendi adına diktirdiği yazıtlardan yararlanarak kurgulamıştır. Tonyukuk karakteri oldukça canlı ve ayrıntılı olarak verilmiştir. Romanda Bilge Tonyukuk, İlteriş Kağan, İmparotie Vu, Çinli Hoay-i gibi tarihi şahsiyetler vardır.

Atsız, Urungu karakteriyle adeta kendisiyle ozdeşen bir kahraman yaratmıştır. Tirkliğuyle ovunen, bağımsızlık ve devleti uğruna her turlu fedakarlığı goze alan bir kahramandır. Ayrıca kendisini Tirk olarak yaratan Tanrıya minnet etmektedir.

Nasıl ki milli şuur yoksunluğu devlet yoneticilerini basiretsizliğe surukluyorsay toplumdaki insanlar da milli şuurdan mahrum kalınca toplumun duzeni bozulmaktadır. Fertleri bencil ve dunyevi bir yaşam tarzına sahip toplumun manevı hiçbir kuralı kabullenmeyeceği ve bunun sonucunda da yalnız maddi olanla ilgilenip insanı insan yapan erdemlerden uzaklaşacağı algısı, Atsız tarafından okuyuculara milli şuur kanalıyla aktarılmaktadır.

Milli şuurun muhim bir kavram olduğunu hissettiren Atsız, milli şuurun ulku denilen ve maneviyatı temsil eden anlayışla elde edileceği goruşundedir. Bozkurtlar Diriliyor'da gerek roman kahramanı Urungu gerekse kendisini yetiştiren annesinin tek bir hayat gayesi, yani ulkusü vardır: “*Ötügen 'de Tirk kağanının oturduğunu, Tirk turesinin yuruduğunu gormek*”.(s.11) Bu örnek, millı şuur etrafında şekillenmiş olan ulku ile insanların aslında varlık sebeplerini ve dunyaya geliş amaçlarını anlatma amacı gutmektedir.

¹⁰⁹ A.g.e.,s.410

3.11.3. Yorumlama

Türk tarihinin son yüzyıla damga vurmuş fikir adamlarından birisi de hiç tartışmasız Hüseyin Nihal Atsız'dır. Yazdığı tarihî ve edebî eserler bugün Türk ilim ve edebiyat dünyasının başvuru kaynakları arasında hak ettiği yeri almıştır. Türkçülük fikri doğrultusunda hapse girmek pahasına verdiği eserlerle mücadele etmiştir. Nihal Atsız hedefine ulaşamamış olsa da fikirlerini asla terk etmemiştir.

İncelediğimiz eserlerinde Göktürk Yazıtları'nı canlı karakterleri, akıcı diliyle romanlaştırmış ve Türkçülük fikrini bu eserleriyle zirveye taşımıştır. Yazarın verdiği ol mesajlar milliyetçi fikrinin oluşmasında önemli rol oynarken, romanlardaki isimler, Türk çocuklarına ad olarak verilmiştir.

Bozkurtların Ölümü Romanında yazar eseri hakkında şu ifadeleri kullanır:

Bir roman ki size 1300 yıl öncesini yaşatacak ve birbiri ardınca sahneye çıkan kahramanlar günümüze kadar gelecek. Bir roman ki içinde yalnız bir tek kahraman bulunmayacak. İçindeki her şahıs, tıpkı hayatta olduğu gibi başlı başına bir kahraman olacak. Romantiklerin de, realistlerin de eserlerinde daima bir tek iskelet var: Romanın kadın ve erkek iki kahramanı arasındaki aşk macerası. Halbuki benim kitabımda yüzyılların akışı bulunacağı için bir tek maceraya, hele on binlerce romanda tekrar edile edile artık pek bayağılaşan, müptezel olan aşk hikâyelerine saplanıp kalmama imkân yok. Bu, yepyeni tip bir roman olacak.(s.7)

Devamı niteliğindeki Bozkurtlar Diriliyor romanıyla konu aldığı olaylar anayurtta geçer. Atsız, masalımsı, efsanevi anlatımlara girse de, Göktürklerin hayatını ve olaylar karşısındaki tavrını konu alır. 1300 yıl önceki Türklerin duyma, düşünme, inanma ve kavrama, özetle yaşam tarzı, Türkçülük fikri ışığında işlenmiştir. Özellikle eski Türk tarihi ve Türklerin yaşamı, destanları ve kahramanları üzerinde derin bilgi sahibi olan yazarın bu birikimi tarihi romanlarına yansımıştır. Bu sebeple sadece tarihi roman olarak değil, o devirlere ait bir argüman olarak da değerlendirmek daha doğru olacaktır. Atsız'ın bu romanında olay kurgularında dikkat çekici husus, ana çatışmanın hayat ve ölüm olmasıdır. Atsız, kahramanı açısından ölümü bir kurtuluş olarak gördüğü için aşk hikâyesi ölümle bitmiştir. Aşk kişisel bir olgu olduğuna göre kavuşma da, hayatın tercih edilmesi manasını ifade eder. Romanda bu sebeple istenmeyen olgu olarak karşımıza çıkar.

Her iki romanda ön plana çıkan mühim noktalardan biri, fedakârlık yapmanın Türk kahramanlığının en belirgin özelliği oluşudur. Sel felaketinde çeriler kurtulsun diye tutunduğu kemerden bir emirle elini çözen Kurt Kaya, geri çekilen orduya vakit kazandırmak için kendini köprüye bağlayarak okların hedefi olan Onbaşı Sülemiş, budun kurtulsun diye bağımsızlık ateşini yakarak ölüme gözü kara atılan Kürşad ve 40 çerisi, annesi ve kardeşi kurtulsun düşüncesiyle ölüme göze alan Kürşad'ın kız kardeşi, iki başlılık çıkmasın diyerek Kürşad'ın oğlu olduğunu gizleyen Urungu, fedakârlık örneklerinden sadece birkaçıdır. Her iki roman, devlet ve milleti için özveriyle hareket eden kahramanların hikâyeleriyle doludur.

Milli tiplerin şahsında, Türk milletinin hasretlerini işleyen Atsız, Türk tarihini romanlaştırmıştır. Bu işleyiş yazarın karakterinin, kültürünün ve şiirinin derin izlerini yansıtmaktadır.

Eserlerinde Türk sosyal hayatına hâkim olan unsur, töredir. Töre, her şeyin ve herkesin üzerindedir. Devleti de sosyal hayatı da düzenleyen töre, hem kanun, hem de gelenek-görenektir. Kağanlar da dahil olmak üzere herkes töreye uymak zorundadır.

Yazar üslûp olarak her iki romanında da kısa cümleleri tercih etmiştir. Yazarın nasıl söyleyeceği hususunda Orhun Kitabelerinin etkisi vardır. Birleşik cümleler daha azdır ve anlamayı zorlaştıran devrik cümleleri sık kullanmamıştır. Atsız'ın üslûbunda isim cümleleri az yer tutar; düz, fiil cümleleri üslûbunun karakteristik örneğidir. Ayrıca Anadolu ağızlarında yaşayan ve yazı dilimizde bulunmayan elliye yakın sözcük bulunmaktadır. Türk diline yerleşmiş Arapça ve Farsça kökenli kelimelerle Çince bazı kelimeler dışında yabancı sözcük kullanmamıştır.

“Zengin ve hareketli bir dile sahip olmak büyük devlet olmanın gereğidir.” diyen yazar bu düşüncesine uygun bir üsluba sahiptir.

SONUÇ

Atsız, Türkçülüğü bir ideoloji, bir içtimai mezhep, bir felsefe, bir şuur, bir yaşam şekli olarak değil de belki de bunların hepsinin toplamından oluşan ve bunların hepsinden üstün olan bir olgu olarak görmüştür. Romanları örneği bulunmaz bir tarihi atmosfer dahilinde, okuyucuya Türk kimliğine ilişkin detaylar sağlamaktadır. Kahramanlık, özveri, vatan ve millet sevgisi, istiklal, ırk şuur, askeri disiplin ve sağlam bir ahlâki yapı, ana unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Atsız'ın romanları arasında bilhassa daha sonradan “Bozkurtlar” adıyla tek kitap halinde neşredilen Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor romanları öne çıkar. Birinci roman 1946'da, ikincisi ise 1949 yılında yayımlanmıştır. Konusunu Göktürklerin tarihinden alan tarihi romanlardır ve Türkiye Türkçesiyle yazılmış bu kategorideki en önemli eserlerdir. Göktürkler, 552-745 yılları arasında hüküm sürmüşler ara dönemde de 630-680 yılları arasında Çin'e bağımlı 50 yıllık bir esaret zamanını yaşamışlardır.

İnceleme konumuz olan romanlarda olaylar, 621'de Göktürk Devleti'nin çökmeye doğru gittiği dönemden başlayarak, istiklale kavuşulan 680 yılı ve sonraki birkaç yılı kapsar. Romanlar tarihî gerçekler üzerine kurgulanmıştır. Atsız 20.yüzyılda yaşamıştır ancak manen Göktürkler devrinin karakteridir. Bütün bu etkenler romanların başarısında en mühim unsurlardır.

İlk romanda ön planda yer alan kahramanlar daha sonra ölürken, onların yerlerini ilerleyen bölümlerde çocukları ve torunları almıştır. Eserin hiç şüphesiz en mühim şahsiyeti Kürşad'dır ve tarihî bir kişilik taşımaktadır. Kürşad hakkında Çin kaynaklarında bilgiler bulunmasına rağmen Türkçe ismi bilinmemektedir. Ona “Kürşad” ismini veren de Atsız'dır.

Gerçek bir kahraman olan Kürşad 639 yılında, Çin'de esaret hayatı yaşarken kırk arkadaşıyla bir bağımsızlık ihtilaline girişir. Çin sarayını basan ve sayısız düşmana karşı savaşı Kürşad ve arkadaşları ölürler.

İkinci romanda Kürşad'ın yerini Urungu alır ancak Kürşad'ın ruhu olay örgüsünde ve eserde açıkça hissedilir. Başlangıçta Kürşad'ın oğlu olduğunu bilmeyen Urungu, annesinin ölümü esnasında bu sırrı öğrenir. Buna rağmen öğrendiği gerçeği kimseye söyleyemez. Bunun nedeni Göktürklerin yeniden devlet olma sürecine girmeleri ve Kürşad soyundan birinin ortaya çıkmasının taht kavgalarına sebebiyet verecek

olmasıdır. İltiş Kağan ve Tonyukuk, Kürşad'ın oğlu da olsa Urungu'nun hayatına son vermek zorunda kalacaklardır. Asil soylu olmadığı için Baz Kağan'ın kızı Ay Hanım'a yaptığı evlenme teklifi reddedilen Urungu tereddüte düşer. Bu esnada Dokuz Oğuzlara yapılan bir seferde Ay Hanım ölür ve Urungu da Ay Hanım'ın cansız bedeniyle Ölüm Uçurumuna atlar ve hayatına son verir.

Türk dilinin zenginliklerinden olabildiğince faydalanan ve Türk dilinde sadeliği ve yabancı dillerin etkisinin azaltılması gerektiğini düşünen Atsız, Arapça, Farsça ve Batı dillerinden girmiş olan kelimeleri oldukça az kullanmıştır. Her iki romanda da sade bir dil kullanılmış olması dikkat çeker. Kullanmış olduğu bu yabancı kökenli sözcükler yüzyıllar önce dilimize yerleşmiş ve halk tarafından yaygın olarak kullanılan kelimelerdir. Ayrıca, yabancı kökenli sözcüğün dilimizde karşılığı varsa yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığına bakmaksızın Türkçe kelimeleri kullanmıştır. Öncelikle romanlarında anlaşılır bir dil kullanan Atsız, dönemi yansıtan eski kelimelere(48 sözcük) de yer vermiştir. Yazar, romanlarında dilin tarihsel boyutunu da dikkate almıştır. Özellikle Bozkurtların Ölümü romanında başlangıçta sık kullanılan bu tür kelimeler gittikçe azalır. Deyimler, atasözleri ikilemeler, terimler, dualar ve beddualar bir dilin kültürünü nesilden nesile aktaran kalıplaşmış söz gruplarıdır. Atsız romanlarında bu unsurlardan oldukça faydalanmıştır

Romanlarında şiiirlere yer vermesi geleneksel Türk anlatı tarzını benimsediğini gösterir. Şiirler anlatımda akıcılığı sağlarken duygulara da hitap eder. Atsız'ın bu özelliği aynı zamanda şairlik yönünün bulunmasından da kaynaklanır. *Yolların Sonu* adıyla bir şiir kitabı da bulunan Atsız, şiirin okuyucuda yaratacağı duygu yoğunluğunu da hesap etmekte, düzyazının monotonluğundan şiirler vasıtasıyla kurtarmıştır. Düzyazının içinde şiir parçalarına yer vermek “ halk hikâyesi” geleneğinin en belirgin özelliklerindedir. Halk hikâyeleriye Türk kültürünün önemli bir unsuru olup, Türk âdet ve geleneklerini yansıtan ürünlerdir. Dede Korkut Hikâyeleriyle ilk örneklerinin verildiği kabul edilen bu gelenek Atsız'ın diğer romanlarında olduğu gibi bu romanlarda da devam ettirilmiştir. Efsanevi bir atmosfer yaratmayı başaran Atsız, şiiri de bu atmosferin ayrılmaz bir parçası olarak kullanmıştır. Yedili hece ölçüsü ve birçoğu koşma tarzında yazılmış şiirler romanla organik bir bağ kurmuştur.

Öyküleyici anlatıma uygun olarak fiil cümlelerini daha çok kullanan yazar böylece akıcı bir anlatım sağlamıştır. Hiçbir müphem yanı olmayan, açık, duru, anlaşılır bir dili

vardır. İki romandaki cümlelerin % 75'i fiil cümleleridir. Bu cümlelerin zamanları da göz önüne alındığında fiil cümleleri içinde % 45 gibi bir orana sahip olan *görülen geçmiş zaman* kipi, iki romanda en çok kullanılan kip olma özelliği gösterir. Cümle yapısı ise romanlarda benzer özellikler ortaya koymuştur. İki romanda da sayısal olarak basit cümleler kadar birleşik cümleler de kullanılmıştır.

Akıcı bir üslup ve kısa cümleli, bol diyaloga dayalı bir yapı oluşturmuştur. Savaş sahneleri oldukça hareketli bir üslupla anlatılmıştır. Gerçekte olduğu gibi zaman zaman vahşi ve kanlıdır. Dolayısıyla romanda konu edinilen bozkır Türklerinin yaşam tarzına ve hayata bakış açılarına uygundur. Romanlar mitolojik, kozmik ve destani unsurlarla beslenmiştir. Bu özellikler okuyucuyu romana çeker.

Dikkat çekici unsurlardan biri de Nihal Atsız'ın her iki romanında da uzun ve kısa diyaloglara yer vermesidir. Böylece kahramanlarını canlı ve gerçekçi kılmıştır. Diğer bir özellik de zamanın geriye dönüş tekniğiyle bir olayın hatırlatılması ve olaylar arasında bütünlük sağlanmasıdır. Aynı özellik yazarın diğer romanlarında da görülmektedir.

Türkçülük terminolojisindeki adı Turan olan bütün Türklerin bir siyasi yapı altında birleşmesi fikri, Atsız'ın inandığı değerlerin başında gelir. Göktürkler çağı anayurttaki Türklerin tek bayrak altında toplandığı bir dönemdir ve geniş bir coğrafyada siyasi birlik sağlanmıştır. Bütün Türk dünyası için Göktürkler ortak atalarımız, Göktürkler çağı da ortak tarihimizdir. Ayrıca Atsız, anayurt Orta Asya'yı Türklüğün çıkış yeri olarak görmektedir.

Her iki romanda da kahramanlık motifi ön plana çıkan ayrı bir özelliktir. Yazar, devlet ve millet uğruna hiçbir beklentisi olmadan kahramanlığı idealize eden tip olarak Kürşad'ı sembol haline getirmiştir. Hatta ihtilâl başarılı olduğu takdirde, kağanlığı kendisi için değil yeğeni için istemektedir. Kürşad ideal erkek, Almila ise ideal kadın tipidir ve her ikisi Türk çocukları için örnek teşkil etmektedir. Yazar, romanda bağımsızlığı, sahipken kıymeti bilinmeyen fakat elli yıllık bir tutsaklık dönemi sonunda büyük acılarla elde edilen bir unsur olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bozkurtların dirilmesi de bağımsızlığın kazanılmasıdır. Dürüstlük ve aile ahlâkı, kadının Türk toplumundaki yeri, romanda ön plana çıkarılan diğer unsurlar olarak dikkat çekicidir.

Atsız'ın yetiştiği dönem azınlık ırkçılığının had safhaya ulaştığı Milli Mücadele dönemidir. Bu dönemi yaşayan biri olarak Atsız, *Türk milletinin mukadderatına Türkler*

karar vermelidir inancını taşıyordu. Bu düşüncesi, yaşadığı tecrübeler neticesinde oluşmuştu.

Bozkır Türk hayatında hiç şüphesiz ki töre mühim bir yer tutmaktadır. Töre önünde herkes eşittir ve kağan da olsa töreye uymak zorundadır. Töreye uymanın mutluluk ve aydınlık getirdiği, töreden uzaklaşmanın ise felaketlere yol açacağı geniş bir şekilde romanlarda yer almaktadır. Atsız, eserinde Türklerin zaaflarını, kolayca birbirlerine düşmeleri ve yabancıların entrikalarına alet olmak gibi hasletlerle ortaya koymuştur.

Romanlarda ön planda yer alan bu noktalar; Atsız'ın fikirleriyle kıyas edildiğinde tam bir uyum halinde olduğu görülecektir. Türk tarihinden süzülüp gelen ezeli ve ebedi gerçekler Atsız'ın ideolojisini şekillendirmiş ve ruhuna sinmiştir. Mâzi ile hâl arasındaki münasebet ne kadar açıksa tarih bilincine sahip bir kişi için, mâzi ile istikbal arasındaki ilgi o kadar belirgindir. Geçmişte olanın yine olabileceğine inanan ve geçmiş referans alan Atsız, bu romanlarıyla Türk gençliğine yol göstermiştir.

Atsız'ın romanlarındaki derin yapı; hayat ve ölüm çatışmasıdır. Başka bir ifadeyle Atsız, ölümü kendi dünyasında bir kurtuluş gibi görmüştür. Romanlarındaki aşk unsuru bunu vurgulamak içindir. Çünkü kavuşma, aşk kişisel bir tercih olduğu için, hayatın tercih edildiği manasına gelir. Atsız'daki çelişki, ülküsü ile şahsi yaşamına dair çatışma olarak belirginleşir. Zira ülküler toplumla ilgilidir ve bu toplum Türk milletidir ve milletin yaşaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKALIN, Şükrü Haluk ve diğ.** (2005), *Türkçe Sözlük*,10.Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- AKTAŞ, Şerif,** (2002), *Edebiyatta Üslup ve Problemleri*, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş. Ankara
- ATSIZ, Hüseyin Nihal** (2017), *Bozkurtların Ölümü*, İrfan yayıncılık,115. Baskı
- ATSIZ, Hüseyin Nihal,** (2017), *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan yayıncılık,115. Baskı
- ATSIZ, Hüseyin Nihal,** (2011), *Ruh Adam*, Ötüken Neşriyat, İstanbul,54.Baskı
- ATSIZ, Hüseyin Nihal,** (2015), *Yolların Sonu*, İrfan Yayıncılık,14.Baskı
- ATSIZ, Yağmur,** (2005), *Ömrümün İlk 65 Yılı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul,1.Baskı,
- BAHAR, İlhan** (2015), *Vaktiyle Bir Atsız Varmış*, Kamer Yayınları, İstanbul
- BANGUOĞLU, Tahsin** (2007)*Türkçenin Grameri*,8.Baskı, Ankara, TDK Yayınları
- BAYRAV, Süheyla** (1999), *Dilbilimsel Edebiyat Eleştirisi*, Multilingual, İstanbul
- BİLGEGİL, M. Kaya,** *Türk Dilbilgisi*(2014)2.Baskı, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- ÇAKIR, Abdülhamit** (2014)*Söylem Analizi, Ne Demek İstiyorsun*, Palet Yayınları.
- DELİORMAN, Altan** (2000),*Tanıdığım Atsız*, OrkunYayınları,2. Baskı, İstanbul,
- DELİORMAN, Altan** (2014),*Atsız-Hayati, Görüşleri-Eserleri*, Berikan Yayınevi,2. Baskı, Ankara
- DUMAN, Seyyare** (2018), *Söylem Araştırması*, Dorlion Yayınları, 1.Baskı, Eskişehir
- DOĞAN, Aymil** (2014),*Sözlü ve Yazılı Çeviri Odaklı Söylem Çözümlemesi*, Siyasal Kitabevi, Ankara,1.Baskı
- ERCİLASUN, Ahmet Bican** (2018),*Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayınları,1. Baskı,2018
- ERDEN, Aysu** (2002),*Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*, Gendaş Edebiyyat, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem** (2002) *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- KARAAĞAÇ, Günay** (2017),*Türkçenin Sözdizimi*, İstanbul, Kesit Yayınları,6.Baskı.
- KARABULAK, Ozan**(2017), *Atsız ve Türkçülüğün Yarım Asrı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

- KOCAMAN, Ahmet –OSAM Necdet** (2000),*Uygulamalı Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*, Hitit Basım Yayın.
- KOCAMAN, Ahmet**, *Dilbilim Söylemi* (2003),ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.,2. Baskı.
- KORKMAZ, Zeynep** (2003),*Türkiye Türkçesi Grameri*(Şekil Bilgisi),Ankara, TDK Yayınları.
- LAKOFF, George ve JOHNSON, Mark** (çev. **Gökhan Yavuz Demir**)(2015), *Metaforlar*(*Hayat, Anlam ve Dil*),1. Baskı, İstanbul: İthaki Yayınları.
- ÖZDEMİR, Cihan** (2007),*Atsız Bey-Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı, Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, Ötüken Neşriyat
- ÖZÜNLÜ, Ünsal** (2001),*Edebiyatta DilKullanımları*, Multilingual, İstanbul,1.Baskı.
- ÖZÜDÖRÜ, Murat** (2016),*Eleştirel Söylemeden Eleştirel Okumaya*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ÖZTUNA, Yılmaz** (2018),*Türk Tarihinden Portreler*, Ötüken Neşriyat,6. Baskı, İstanbul.
- RİFAT, Mehmet** (2013),*XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları-2-Temel Metinler*, Yapı Kredi Yayınları,5.Baskı, İstanbul.
- RUHİ, Şükriye** (2003),*Söylem ve Birey*(2003)Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.,2. Baskı.
- SERTKAYA, Osman Fikri** (2014), *Hüseyin Nihal Atsız, Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat,2.Baskı, İstanbul
- SÖZEN, Edibe** (2017), *Söylem, (Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/ Güç ve Refleksitive)*, 1.Baskı, İstanbul.
- TEK, Hayati** (2002),*Nihal Atsız*, Alternatif Yayınları, Ankara.
- TEKİN, Nergishan** (2016),*Nihal Atsız*, Kariyer Yayıncılık İletişim,2.Baskı, İstanbul.
- TEPEBAŞILI, Fatih** (2013), *Metafor Yazıları*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- TÜRKKAN, Reha Oğuz** (2000),*Tabutluktan Gurbete*, Berikan Yayınları, Ankara.
- VARDAR, Berke** (2002), *Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları,1. Baskı, İstanbul
- V.DOĞAN, Günay**, (2013), *SöylemÇözümlemesi*,1.Baskı, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- YILDIRIM, Hayri**,(2013), *Son Türkçü Atsız*, Togan Yayıncılık, İstanbul.

Sürelî Yayınlar

- ALAGÖZLÜ, Nuray** (2005), Yılmaz Erdoğan'ın 'Keşke' Öyküsü ve Söylem Biçembilim: Bir Yöntem ve Uygulama, *Journal of Language and Linguistic Studies*,2005,Vol.1,s.67-80
- DAŞCIOĞLU, Yılmaz** (2015), Dilin İçinde Dil, Doğanın İçinde Perde: Şiirde Metafor ve İmge, *Türk Dili Dergisi*, Sayı,767-768,S.167-173
- ERİMEZ, Hasan**, (2018)Bozkurtlar, *Milli Mecmua Dergisi, Atsız Özel Sayısı-Geçmişin Erkek Sesi*, Sayı 1,s.41-43
- FEYZİOĞLU, Nesrin**, (2012),Köroğlu Destanı'nın Batı Kolları Üzerinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Ankara, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 16,s.57-86
- KARAHAN, Firdevs** (2006),Biçembilim ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Dedikodu Sütunlarına Yönelik Bir İnceleme, Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 1,s.89-118
- KARAHAN, Leyla** (1994),Türkçede Birleşik Cümle Problemi, *Türk Dili Dergisi*, Sayı 505,s.21
- ŞAHİN, Ufuk** (2013), Bir Eleştirel Söylem Biçembilim Uygulaması: Adalet Ağaoğlu'nun 'Karanfilsiz' adlı hikâyesi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,2013,Cilt 17,Sayı 3;d.79-104

Tezler

- BUCAK, Şamil** (1997), *Hüseyin Nihal Atsız -Hayatı-Şahsiyeti-Eserler/* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- DAĞ, Çiğdem** (2010),*Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk Kültür Tarihindeki Yeri,* Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı / İslam Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- KAAN, Esra** (2008),*Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor Adlı Eserlerinin Sözlük ve Söz Varlığı,* Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- KARADAMLA, Ali Haydar** (2018) *Emine Işınsoy Romanlarına Dayalı Bir Söylem Analizi Denemesi,* Sakarya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KAHRIMAN, Merve,** “Koreli Yazar Munyol Yi'nin ‘Değişen Kahramanımız’ Adlı Eserinin Biçembilimsel Açısından İncelenmesi” ,Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kore Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Tezi.
- NAKİPOĞLU, Mehtap Yaman** (2008),*Hüseyin Nihal Atsız'ın ‘Bozkurtlar Diriliyor’ Romanında Sözdizimi,* Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- SANLI, Ferit Salim** (2010)*Türkçülük Akımında Din Olgusuna Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Din,* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü / Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ŞAHİN, Ufuk** (2012)*Malcolm Bradbury'un To The Hermigate adlı romanının Eleştirel Söylem Biçembilimsel Yöntem Işığında İncelenmesi,* Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- YEKE, Erkan** (2010), *Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Metin Çözümlemesinde Hüseyin Nihal Atsız'ın Tarihi Romanlarına Üslûp Bilim Açısından Yaklaşım,* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

EKLER

EK 1: TERİMLER VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Amerikan Ekolü: Franz Boas ve Edward Sapir gibi Amerikalı dilbilimcilerin öncülüğünde yapısal dilbilim çalışmaları yapan ekole verilen addır.

Analiz: Bütünü daha küçük parçalara ayırarak detaylı inceleme.

Anlambilim: Anlamla ilgilenen; sözcüklerin, öbeklerin, cümlelerin anlamını inceleyen dilbilimi alanıdır.

Anlatı Kişisi: Anlatıma dayalı eserlerde olayları aktaran kişi.

Bağlam: İfade unsurları olarak nitelenen kelime ve cümlenin kullandıkları yere göre kazandığı mana bütünü.

Betikbilim: Dillerin yapısı ve tarihsel süreçlerini inceleyen bilim dalı.

Biçem: Yazarın eserinde dili kullanma özelliklerini ifade eden terimdir.

Biçembilim: Dilbilimine bağlı olarak gelişmiş, yazarın üslubunu inceleyen bilim dalı.

Bilgi Kuramı: Özne ve nesnenin karşılıklı ilişkisi içinde yer alan bilgi edinme gerçeğini konu alan inceleme alanı.

Bireşim: Karmaşık bir bütün oluşturan unsurları birliğe indirgeme.

Budunbilim: İnsan cinsinin soylara, ırklara ayrılışını, bu soyların nereden çıktığını, oluşumlarını, yeryüzüne yayılışlarını, aralarındaki ilişkileri ele alan ve onları belirleyen nitelikleri araştırıp, inceleyip karşılaştıran ve bölümleyen bilim.

Budunsal Yöntem: Irkları ve ulusları karşılaştırmalı bir yöntemle inceleyen ruhbilim dalı.

Derin Yapı: Amerikalı dilbilimci Noam Chomsky tarafından ileri sürülmüş olan bu anlayışa göre bir metin, onu oluşturan dilbilgisi yapılarından yani yüzey yapıdan daha fazla anlam ifade eder, bu anlamlar ise yüzey yapının yorumlanmasıyla elde edilir.

Dilbilim: Dilde meydana gelen hadiseleri ve diller arasındaki ilişkileri çeşitli yönlerden inceleyen bilim.

Diyalektik: Akılyürütme yoluyla araştırma ve doğrulara ulaşma yöntemi.

Diyalog: Karşılıklı konuşma.

Düşüncü: Metni oluşturan kişinin bakış açısı, düşünce, ideoloji.

Edimbilim: İnsanın dili kullanımını, öteki bilimlerle bağlantılı olarak ele alan dilbilim dalı.

Ekol: Bir bilim ya da sanat dalında özel ve belirgin yöntem, çığır ya da öğreti.

Eleştirel Söylem Biçembilim: Metnin yüzey yapısını oluşturan dilbigisi yapılarından hareketle, derin yapısında bulunan ideolojiyi yorumlamayı amaçlayan yaklaşımdır.

Gönderim: Bir göstergeyi bir göndergeye bağlama.

Görüntüsel Gösterge: Dış gerçekle bir benzerlik ilintisi kuran gösterge.

Göstergebilim: Dilsel olsun olmasın iletişim amacıyla kullanılan her türlü gösterge dizgelerini, yapılarını inceleyen bilim.

İçerik Çözümlemesi: Verilerden anlam çıkarılması için taranarak kategorize edilmesi.

İletişim Budunyazısı: Dell Hymes tarafından öne sürülen, bireylerin bilgilerini ve davranışlarını inceleyerek toplumsal kültürü tanımlamaya çalışan yaklaşımdır.

İmgesel: İmgeye dayanan, imge özelliği taşıyan, imgeyle ilgili olan.

İnsanbilim: İnsanın kökenini ırk ve tarihöncesi yönünden araştıran, evrimini, yaşambilimsel özelliklerini toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim.

İşbirliği İlkesi: Paul Grice tarafından ileri sürülen bu anlayışa göre, iletişim sırasında gönderici ile alıcı arasında ortak bir dil kullanımı kuralları benimsenmiştir.

İşlevsel Dilbilim: Bildirişim (iletişim) işlevine öncelik veren yapısalcı dilbilim akımı.

Kanıtlayıcı Sözbilim: Kavramları tanımlama ve açıklamaya yöntemiyle, inandırma, aydınlatma, kendi görüşünü kabul ettirmeye dayalı bilim dalı.

Kuram: Doğruluğu kestirilemeyen ilkeler bütünü.

Metafor: Sözcüğün gerçek anlamının dışında başka bir anlam ifade etmesi, eğretilme, istiare.

Metindilbilim: Dilbilim incelemelerini cümle düzeyinden metin düzeyine çıkarmış olan ve yazılı metinleri inceleyen kuram.

Önvarsayıltı: Bir sözcüde açıkça dile getirilmese de konuşmacı tarafından var olduğu kabul edilen bilgilere verilen addır.

Örnekseme: Yeni bir sözcük oluşturulurken, ortaya konurken, kendisine herhangi bir ilgiyle yakın sayılan başka bir sözcüğün biçimce ya da anlamca örnek tutulması.

Özgül: Bir türe özgü olan, bir türle ilgili.

Palo Alto Okulu: Öncüleri olarak Watzlawick, Bateson, Jackson, Hall ve Goffman olan ruhbilim alanında kaynak gösterilen okuldur.

Pedagojik: Çocuklarda davranış bozuklukları ve temelinin araştırılan bilim dalıdır.

Ruhbilim: Kişisel duyguları konu edinen bilim.

Ruhçözümleme: Freud tarafından yöntemleri tespit edilmiş, ruhi ve bedeni rahatsızlıklara sebep olan bilinçaltını inceleyen bilim.

Ruhdilbilim: Dilin nasıl edinildiğini, sözcelerin anlaşılması ve kullanılmasıyla zihinsel süreçlerin işleyişini inceleyen dilbilim alanı.

Söylem: Disiplinler arası bir yaklaşım olarak ideoloji, söz, anlatım biçimi, üslup, bakış açısı vb. ifade eden kavram.

Söylem Analizi: Söylemi inceleyen, disiplinler arası bir çalışma sahası bulunan bilim alanı.

Söyleşi Çözümlemesi: Karşılıklı etkileşimleri çözümlemeye çalışan yaklaşım.

Söyleşimcilik: Mikhail Bakhtin tarafından öne sürülen, metin ideolojisinin yazarın ideolojisi olduğunun öne süren anlayış.

Söyleşisel Sağöz: İletişimde tercih edilen doğru söz.

Sözbilim: Söz sanatlarını, özellikle buluş, düzenleme, deyiş sorunlarını, anlatım yöntemlerini vb. konu edinen bilgi dalı.

Sözce: Bir konuşmacının meydana getirdiği, iki susku arasında yer bulan söz zinciri parçası.

Sözceleme: Sözce üretme edimi, dilin söyleme dönüşümünü sağlayan bir etkinlik, bir üretim sürecidir

Sözceleme Dilbilim: Sözce ve sözceleme ile uğraşan bilim dalı.

Sözceleme Kuramı: Dili sadece bilgi aktarma aracı değil, göndericiyle alıcı arasında gerçekleşen bir etkinlik olarak ifade eden kuram.

Sözdizim: Cümle bilgisine dayalı dil bilimi alanı.

Telmih: Söz esnasında, bilinen bir olayı önceki bir olaya işaret etme, anımsatma.

Toplumbilim: İnsan toplumlarının oluşum, işleyiş ve gelişim yasalarını inceleyen, toplumla ilgili olayları bu yasalar ışığında ele alan bilim dalı.

Toplumsal Olgu: Zamandan ve mekândan ayrı toplumsal hadiselerin tekrarıyla ortaya çıkan kavramlar.

Yaklaşım: Bir konuyu ya da sorunu değerlendirme biçimi.

Yanılsama: Görünüşün gerçek sanılmasına yol açan algı ya da duyu yanılsaması.

Yapısalcılık: İsviçreli bilgin Ferdinand de Saussure'ün ilk kez dilbilim alanında kullandığı, daha sonra bütün bilimlerde yaygınlaşan, olguları bütünün öğeleri olarak ve bütünün içindeki ilişkileri yönünden ele alma, yapıdan yola çıkarak sonuçlara ulaşma yöntemi.

Yorumbilim: Anlama, yorumlama koşullarını ve yöntemini araştıran bilim dalı.

Yöntembilim: Yöntemleri ve özellikle bunların bilimlerle ilgili olanlarını deneysel olarak inceleyen, yeni yöntemler araştıran, ilkeler geliştiren bilim.

Yüzey Yapı: Noam Chomsky tarafından geliştirilerek formüle edilen ve metindeki dilbilgisi yapılarını ifade eden anlayıştır.

EK 2: KİŞİLER SÖZLÜĞÜ

Althausser (Lois Pierre,1918-1990): Marksist dünya görüşüne sahip Fransız filozof.

Bakhtine (Mikhail,1895-1975): Göstergibilimine katkıda bulunan Rus edebiyat kuramcısı. Sosyo dilbilimin öncüsü ve psikanaliz, estetik ve etik ile de ilgileniyordu.

Bateson (Gregory,1904-1980): İngiliz asıllı ABD’li antropolog, sosyal bilimci, dilbilimci. İletişim kuramı kavramlarını psikiyatriye uygulama çalışmalarıyla dikkat çeker.

Baz Kağan: 687 yılında Toğla Savaşı’nda Göktürlere mağlup olan Dokuz Oğuz kağanı.

Charaudeau (Patrick,1939-...): Dil ve Söylem, Politik Söylem, Medyanın Söylemi ve Söylem Analizi gibi kitapları bulunan Paris Üniversitesi Konuşma Analiz Merkezi’nin kurucusu olan dilbilimci.

Chomsky (Avram Noam,1928-2002): Üretici dilbilgisi adını verdiği kuramıyla dilbilimde çığır açan ABD’li dilbilimci.

Dede Korkut: Göçebe Türkler’in kutsallık atfettiği, bozkır hayatının geleneklerini ve törelerini bilen bilge kişi.

Foucault (Michel-1926-1984): Daha çok toplumdaki daimi doğruları incelemiş, birçok düşünürü de etkileyen Fransız filozof.

Freud (Sigmund,1856-1939): Psikanaliz kurucusu olan Avusturyalı nörolog.

Garfinkel (Harold,1917-2011): Toplumbilimsel eleştiri araştırması adı verilen ve metinle toplum arasındaki ilişkiyi inceleyen ABD’li ünlü sosyolog.

Glück (Helmut,1933-...): Alman dilbilimci. Glück’ün çalışmaları temel olarak Alman dili ile yabancı dil, tarihi ve politikaları ile ilgilidir.

Goffma(Erving,1922-1982): Yirminci yüzyılın en etkili Amerikan sosyoloğu olarak kabul edilen Kanadalı bir sosyolog, sosyal psikolog ve yazardır.

Grice (Herbert Paul,1913-1988): İşbirliği adını verdiği yaklaşımıyla edimbilimin söylem çözümlemesinde kullanılmasını sağlayan İngiliz filozof.

Gumperz (John Joseph,1922-2013): Bağlamaştırma İpuçları adını verdiği yöntemle bağlamın oluşmasını sağlayan dilbilgisi şekilleri üzerinde çalışan ABD’li ünlü dilbilimci.

Halliday (M.A.K,1925-1918): İngiliz dilbilimci. Anlambilim ve tümcebilim üzerine yaptığı çalışmalarla tanınmıştır.

Harris (Zellig,1909-1992): Amerikalı dilbilimci. Yapısal dilbiliminde yöntemler adlı incelemesiyle sesbilim, biçembilim ve sözdiziminin ilkelerini saptamıştır.

Hoay-i: Buda rahipliğinden gelmiş İmparatoriçe Vu’nun gözdesi Çinli başkomutan.

Hymes (Dell,1927-2009): Sosyoloji ve antropoloji alanında çalışmalar yapmış ABD’li ünlü dilbilimci.

İçing Katun: Göktürk hakanı Çuluk Kağan’ı zehirleyerek töre gereği Kara Kağanla evlenen Çinli Sui hanedanına mensup Çinli prenses.

İlteriş Kutluğ Kağan(?-692): İkinci Göktürk Devletinin kurucusu.

Jackson (Donald de Avila,1920-1968): Aile terapisinde öncü çalışmaları ile tanınan Amerikalı psikologtur. Palo Alto Okulunun ilk müdürlüğünü yapmıştır.

Jakobson (Roman,1896-1982): Yapısalçı çözümlemenin gelişmesine katkıda bulunmuş Rus filozof.

Kuni Sengün: Tonyukuk Yazıtında ismi geçen Dokuz Oğuz askeri.

Lacan (Jacques Marie Émile,1901-1981): Freud'den günümüze en tartışmalı psikanalist olarak değerlendirilen Fransız psikiyatridir.

Mainguneau(Dominique,1950-...): Sorbonne Üniversitesi Fransız Dili Bölümü Dilbilimi Profesörüdür ve çoğunlukla söylem analizi alanında çalışmaktadır.

Sacks (Harvey,1935-1975): Söyleşi çözümlemeleriyle tanınmış ABD’li ünlü sosyolog ve antropolog.

Saussure (Ferdinand de,1857-1913): Özellikle yapısalcılık ve göstergebilim alanında adını duyuran,20. yüzyılda dilbilimdeki gelişiminin birçoğu için fikirleriyle temel hazırlamış dilbilimci.

Searle (John Reagers,1932-...): Dil felsefesi, akıl felsefesi ve metafizik alanlarında çalışan, söz eylem kuramının en önemli temsilci olan ABD’li ünlü felsefeci.

Schegloff (Emanuel Abraham,1937-..): Etkileşimsel dilbilim alanındaki çalışmalarıyla tanınan ünlü ABD’li ünlü sosyolog. Harvey Sacks ve Gail Jefferson ile Konuşma analizinin başlıca kurucularındandır.

Schütz (Alfred,1899-1959): Sosyolojide görüngübilimi temel alan bir yaklaşım geliştiren Alman sosyolog.

Schleiche (August,1821-1868): Karşılaştırmalı dil araştırmalarında “Stammbaum (soyağacı)” Teorisi’nin kurucusu olan Alman dilbilimci.

Schleirmacher (Friedrich Daniel Ernst,1768-1834): Yorumbilgisinin kurucusu olarak kabul edilen Alman filazof.

Tonyukuk: II. Göktürk Devletinin kurucu kağanına ve Kapağan Kağanla Bilge Kağan’a danışmanlık yapmış, ismi bilinen ilk Türk tarihçisi.

Tungra Sem: Baz Kağan’ın ittifak yapmak üzere elçi olarak Çin ve Kıtay’a gönderdiği Dokuz Oğuz askeri.

Traverso (Véronique,1958-...):Fransız etkileşim analizi uzmanı, araştırma direktörü.

Vu Katun: 7. Yüzyılda yaşamış Çin imparatoriçesi.

Watzlawick (Paul,1921-2007): Psikolojiye yön vermiş, aynı zamanda dilbilimci, yapısalcılık ve iletişim teorilerini aile terapisi ve psikoterapi alanlarıyla bağdaştırmış Avusturya-Amerika asıllı psikologtur.

ÖZGEÇMİŞ

Seyfettin Arslan 10.03.1978 tarihinde Gerede’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Safranbolu’da tamamladı. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Çeşitli illerde Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe Öğretmeni olarak çalışmış, 2009-2014 yılları arasında Hamburg Eğitim Ataşeliğine bağlı olarak Türkçe ve Türk Kültürü öğretmeni olarak yurt dışı görevinde bulunmuştur. İyi derecede Almanca bilen Seyfettin Arslan, 2014 yılından itibaren Karabük Üniversitesi’nde Şube Müdürü olarak çalışmaktadır.